

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1927.

Första kammaren.

Nr 9.

Lördagen den 19 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge tillkännagiva, att gemensamma omröstningar komme att anställas vid sammanträde lördagen den 26 innevarande månad.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bevillningsutskottets betänkanden nr 5—10 samt andra lagutskottets utlåtande nr 2.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 3 § i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång m. m.;

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser angående högmässogudstjänsts förrättande å annan plats än i kyrka; samt

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser rörande Stockholms stads konsistorium.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtande nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk.

Ang. rätten till musikaliska verk.

Genom en den 30 december 1926 dagtecknad proposition, nr 20, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 30 maj 1919 (nr 381) om rätt till litterära och musikaliska verk.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Herr Åkerman: Herr talman! Det är nog rätt så ovanligt, att ordföranden i ett utskott begär återremiss till utskottet, men i det här fallet ser jag mig nödsakad att göra det. Jag skall ej trötta kammaren med några tekniska

Ang. rätten
till musika-
liska verk.
(Forts.)

utläggningar om lagtexten, men det är så, att i 26 § av här ifrågavarande lag finnes en hänvisning till 12 §, om vilken sistnämnda paragraf det nu är fråga, och antingen bör denna hänvisning i 26 § i någon mån ändras eller ock torde åt 12 § givas en något ändrad uppställning. Då jag tror, att det är säkrast, att erforderlig jämkning verkställs i utskottet, så vågar jag vördsamt hemställa till kammaren, att den ville återremittera detta utlåtande till utskottet.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet annat yrkande ej förekommit, än att detsamma skulle visas åter till utskottet.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i förvarande utlåtande hemställt samt vidare på återremiss; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Fördrogs ånyo och förtogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 9, angående regleringen för budgetåret 1927—1928 av utgifterna för kapitalökning i avseende å post- och telegrafverken samt statens järnvägar och vattenfallsverk.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarna.

Punkterna 5—8.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9.

Lades till handlingarna.

Punkterna 10—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 13.

Lades till handlingarna.

Punkterna 14—26.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 27.

Lades till handlingarna.

Punkterna 28 och 29.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 30.

Lades till handlingarna.

Herr *Pers* avlämnade en av honom och herr *Fehr* undertecknad motion, nr 195, angående sådan ändring i bestämmelserna om val till riksdagens kamrar, att valet står mellan personer icke mellan partier.

Motionen hänvisades till konstitutionsutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.13 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Söndagen den 20 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 8 e. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtande nr 7, angående regleringen för budgetåret 1927—1928 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Herr statsrådet *Gärde* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 99, angående försäljning av vissa tullverket tillhöriga jordlotter i Norrtälje;

nr 100, med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av § 4 b) i förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor, m. m. (tullfrihet för personal vid utländsk beskickning m. m.); och

nr 101, angående vissa ändringar i den vid förordningen den 9 juni 1911 (nr 80) med tulltaxa för inkommande varor fogade tulltaxan.

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse av rätt till bearbetande av icke inmutningsbara mineralfyndigheter å kronojord;

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av komministersgården vid S:t Lars församling i Linköping;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av den på biskopslönehemmanet Gödestad nr 3 Lars Börjesgården i Fjärås socken belöpande andel i ett båtsmanstorp;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för ett lån, avsett att upptagas av Kalix äls flottningförening; samt

nr 33, i anledning av väckt motion om lindring i arrendet för kronoarrendatorn G. C:son Lidholm.

- Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag
dels till riksdagens skrivelser till Konungen:
nr 20, angående val av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare; och
nr 23, angående val av riksdagens militieombudsman och hans efterträdare;
dels ock till riksdagens förordnanden:
nr 21, för revisionssekreteraren m. m. E. G. Geijer att vara riksdagens justitieombudsman;
nr 22, för häradshövdingen m. m. H. G. Forsberg att vara riksdagens justitieombudsmans efterträdare;
nr 24, för revisionssekreteraren m. m. G. M. E. Bendz att vara riksdagens militieombudsman; samt
nr 25, för hovrättsrådet m. m. N. E. L. Vult von Steyern att vara riksdagens militieombudsmans efterträdare.
-

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 99 till jordbruksutskottet samt nr 100 och 101 till bevillningsutskottet.

- Herr *Lindhagen* väckte nedannämnda motioner:
nr 196, om en allmän revision av folkförbundets akt;
nr 197, om världsspråket;
nr 198, om fjärran Österns problem;
nr 199, om krisen i det parlamentariska systemet;
nr 200, om förstakammarproblemet m. m.; samt
nr 201, om lagrådets avskaffande.

Motionerna blevo på begäran bordlagda.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 8.08 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 22 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Herr statsrådet *Hellström* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 98, angående pension åt polismannen J. Sjölin;
 - nr 120, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 8 november 1912 om rätt till jakt m. m.;
 - nr 121, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 30 och 31 §§ i lagen den 1 juli 1898 (nr 66) om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige;
 - nr 122, med förslag till grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt m. m.; samt
 - nr 123, angående statsunderstöd till Ölands elektrifiering.
-

Justerades protokollen för den 16 och den 18 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

- nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överförande till handels- och sjöfartsfonden av vid svenska handelskammarens i Schweiz avveckling uppkommen behållning; samt
 - nr 35, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utsträckning av tiden för anmälan om inlösen av skattefrälseräntor m. m.
-

Anmälades och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

- nr 36, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa till strafflagen för krigsmakten och lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes anslutna bestämmelser angående flygvapnet;
- nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 26 och 45 §§ i lagen den 28 maj 1886 angående eftersökande och bearbetande av stenkols- och saltfyndigheter;
- nr 38, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 18 § ecklesiastik boställsordning den 9 december 1910 m. m.;
- nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 kap. 3 § i lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad;
- nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång m. m.;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag innefattande bestämmelser angående högmässogudstjänsts förrättande å annan plats än i kyrka; samt

nr 42, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa ändrade bestämmelser rörande Stockholms stads konsistorium.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

År 1927 den 21 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse revisorer och revisorssuppleanter för granskning av riksbankens avdelningskontors i orterna räkenskaper och förvaltning; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

revisorer:

vid kontoret i Göteborg

herr <i>Dahlström, A.</i> , expeditionsföreståndare, Göteborg,	med 27 röster,
» <i>Neiglick, Fritz</i> , kapten, Göteborg,	» 27 » ,
» <i>d'Orchimont, F.</i> , f. d. handlande, Floda,	» 27 » ,
» <i>Larsson, L.</i> , landstingsman, Huveröd,	» 27 » ;

vid kontoret i Malmö

herr <i>Cavalli, Gustaf</i> , överstelöjtnant, Malmö,	med 27 röster,
» <i>Rosén, A.</i> , f. d. lektor, Lund,	» 27 » ,
» <i>Persson, Alfred</i> , lantbrukare, Vadensjö,	» 27 » ,
» <i>Lundgren, Axel</i> , redaktör, Malmö,	» 27 » ;

vid kontoret i Falun

herr <i>Olsson, Ahlmans Olof</i> , f. d. riksdagsman, Insjön,	med 27 röster,
» <i>Skarstedt, W.</i> , f. d. riksdagsman, Falun,	» 27 » ;
» <i>Sandström, Carl</i> , kamrer, Falun,	» 27 » ,
» <i>Backelin, H.</i> , landstingsman, Falun,	» 27 » ,

vid kontoret i Gävle

herr <i>Hällander, Alb.</i> , handelsföreståndare, Gävle,	med 27 röster,
» <i>Lindblom, Edw.</i> , handlande, Gävle,	» 27 » ,
» <i>Nygren, G.</i> , konduktör, Gävle,	» 27 » ,
» <i>Nyberg, N. A.</i> , trävaruhandlare, Gävle,	» 27 » ;

vid kontoret i Halmstad

herr <i>Linder, J. R.</i> , skollärare, Tvååker,	med 27 röster,
» <i>Brodin, O.</i> , direktör, Halmstad,	» 27 » ,
» <i>Jönsson, C. B.</i> , f. d. riksdagsman, Röinge,	» 27 » ,
» <i>Svensson, Gustav</i> , skomakaremästare, Slöinge,	» 27 » ;

vid kontoret i Härnösand

herr <i>Berglund, Enar</i> , landstingsman, Strömnäs,	med 27 röster,
» <i>Törner, A.</i> , direktör, Härnösand,	» 27 » ,
» <i>Hesse, Samuel</i> , advokat, Härnösand,	» 27 » ,
» <i>Sundelin, H.</i> , kamrer, Härnösand,	» 27 » ;

vid kontoret i Jönköping

herr <i>Johansson, Edvard</i> , landstingsman, Häradsköp, Skillingaryd,	med 27 röster,
» <i>Andrén, Fredrik</i> , ingenjör, Jönköping,	» 27 » ,
» <i>Jonsson, Johan</i> , landstingsman, Norrahammar,	» 27 » ,
» <i>Pettersson, J. Aug.</i> , landstingsman, Huskvarna,	» 27 » ;

vid kontoret i Kalmar

herr <i>Nilsson, V.</i> , rostmästare, Kalmar,	med 27 röster,
» <i>Wickbom, J. A. O.</i> , rektor, Kalmar,	» 27 » ,
» <i>Modèer, Seth</i> , handlande, Mönsterås,	» 27 » ,
» <i>Olsson, John</i> , skräddare, Kalmar,	» 27 » ;

vid kontoret i Karlskrona

herr <i>Rydén, Magnus</i> , förste marinintendent, Karlskrona,	med 27 röster,
» <i>Appelkvist, Caspar</i> , handelsföreståndare, Ronneby,	» 27 » ,
» <i>Lundblad, Hj.</i> , kyrkoherde, Hällaryd,	» 27 » ,
» <i>Berg, Robert</i> , f. d. riksdagsman, Karlskrona,	» 27 » ;

vid kontoret i Karlstad

herr <i>Berg, N. A:son</i> , f. d. riksdagsman, Munkfors,	med 27 röster,
» <i>Göthberg, A. H.</i> , f. d. riksdagsman, Munkfors,	» 27 » ,
» <i>Huss, R.</i> , major, Karlstad,	» 27 » ,
» <i>Lindh. A.</i> , landstingskamrer, Karlstad,	» 27 » ;

vid kontoret i Kristianstad

herr <i>Svensson, M.</i> , kontorsbiträde, Kristianstad,	med 27 röster,
» <i>Wingren, H.</i> , kamrer, Kristianstad,	» 27 » ,
» <i>Jönsson, Sven</i> , f. d. riksdagsman, Fridhill,	» 27 » ,
» <i>Pehrsson, John</i> , handlande, Osby,	» 27 » ;

vid kontoret i Linköping

herr <i>Träff, J. A.</i> , f. d. riksdagsman, Mjölby,	med 27 röster,
friherre <i>Hermelin, Gösta</i> , Ulvåsa,	» 27 » ,
herr <i>Hanzén, J.</i> , redaktör, Linköping,	» 27 » ,
» <i>Rydén, C.</i> , järnvägskontrollör, Linköping,	» 27 » ;

vid kontoret i Luleå

herr <i>Bexell, Albert</i> , stadsfogde, Luleå,	med 27 röster,
» <i>Lindqvist, Melker</i> , grosshandlare, Luleå,	» 27 » ,
» <i>Bäckström, Amandus</i> , kommissionär, Öjebyn,	» 27 » ,
» <i>Sandström, Robert</i> , handlande, Gammelstad,	» 27 » ;

vid kontoret i Mariestad

herr <i>Wallin, Erik</i> , handelsföreståndare, Lidköping,	med 27 röster,
» <i>Johansson, Alf</i> , lantbrukare, Rambotorp, Låstad,	» 27 » ,
» <i>Andersson, Justus</i> , kommunalordförande, Karlsborg,	» 27 » ,
» <i>Lund, John</i> , lantbrukare, Rosenhaga, Lerdala,	» 27 » ;

Tisdagen den 22 februari.

vid kontoret i Norrköping

herr <i>Eriksson, Karl</i> , f. d. riksdagsman, Lundby, Okna,	med 27 röster,
» <i>Lagerbäck, E. A.</i> , kassör, Norrköping,	» 27 » ,
» <i>Eriksson, Josef</i> , f. d. riksdagsman, Finspång,	» 27 » ,
» <i>Jonsson, Edvard</i> , inspektör, Fiskeby,	» 27 » ;

vid kontoret i Nyköping

herr <i>Lundbom, Erik</i> , f. d. riksdagsman, Stigtomta,	med 27 röster,
» <i>Giertz, Ivan</i> , förvaltare, Blacksta by, Vadsbro,	» 27 » ,
» <i>Engström, A.</i> , lantbrukare, Skötselorp, Vadsbro,	» 27 » ,
» <i>Carlsson, E. G.</i> , stadsstyrelseledamot, Katrineholm,	» 27 » ;

vid kontoret i Sundsvall

herr <i>Gustafsson, Gid.</i> , redaktionssekreterare, Sundsvall,	med 27 röster,
» <i>Carlström, L. W.</i> , bageriföreståndare, Sundsvall,	» 27 » ,
» <i>Thor, C. G.</i> , förvaltare, Nedansjö,	» 27 » ,
» <i>Karlsson, Rob.</i> , f. d. riksdagsman, Gasabäck, Söråker,	» 27 » ;

vid kontoret i Umeå

herr <i>Lagerkvist, Emil</i> , f. d. riksdagsman, Skellefteå,	med 27 röster,
» <i>Karlsson, N.</i> , nämndeman, Tavelsjö,	» 27 » ,
» <i>Berg, Knut</i> , rådman, Umeå,	» 27 » ,
» <i>Johansson, K. A.</i> , lokomotivförare, Vännäs,	» 27 » ;

vid kontoret i Uppsala

herr <i>Tapper, K.</i> , landstingsman, Uppsala,	med 27 röster,
» <i>Lundqvist, C. O.</i> , f. d. riksdagsman, Baggårbo, Skokloster,	» 27 » ,
» <i>Ekstrand, Åke</i> , e. o. hovrättsnotarie, Uppsala,	» 27 » ,
» <i>Andersson, Tor</i> , bokbindare, Uppsala,	» 27 » ;

vid kontoret i Visby

friherre <i>Kruuse af Verchou, H.</i> , major, Tingstäde,	med 27 röster,
herr <i>Larsson, K. L. J.</i> , f. d. riksdagsman, Bondarve,	» 27 » ,
» <i>Kahlström, K.</i> , f. d. riksdagsman, L:a Atlings, Atlingbo,	» 27 » ,
» <i>Bastholm, G.</i> , lokomotivförare, Visby,	» 27 » ;

vid kontoret i Vänersborg

herr <i>Lindkvist, G. E.</i> , landstingsman, Åmål,	med 27 röster,
» <i>Berggren, Gustaf</i> , stationskarl, Åmål,	» 27 » ,
» <i>Bergström, Arvid</i> , handlande, Vänersborg,	» 27 » ,
» <i>Svensson, Birger</i> , landstingsman, Varnumskulle,	» 27 » ;

vid kontoret i Västerås

greve <i>Cronstedt, F. W.</i> , Fullerö, Västerås,	med 27 röster,
herr <i>Johansson, K.</i> , lantbrukare, Vretberga, Medåker,	» 27 » ,
» <i>Landstätt, R.</i> , kamrer, Västerås,	» 27 » ,
» <i>Andersson, Fr. O.</i> , fjärdingsman, Hallstahammar,	» 27 » ;

vid kontoret i Växjö

herr <i>Ljungkvist, J. M.</i> , garvare, Växjö,	med 27 röster
» <i>Johansson, G. W.</i> , hemmansägare, Östad, Täckaregård, Väckelsång	» 27 »
» <i>Huttin, Gustaf</i> , lokomotivförare, Älmhult,	» 27 »
» <i>Lindahl, Ernst</i> , lantbrukare, Lagan,	» 27 »

vid kontoret i Örebro

herr <i>von Hofsten, H. R.</i> , major, Örebro,	med 27 röster,
» <i>Gustafsson, Arv.</i> , kassör, Örebro,	» 27 »
» <i>Åqvist, Torsten</i> , direktör, Örebro,	» 27 »
» <i>Molin, C. A.</i> , f. d. riksdagsman, Aspa,	» 27 »

vid kontoret i Östersund

herr <i>Mattsson, Anders</i> , lasarettssyssloman, Östersund,	med 27 röster,
» <i>Olsson, Per</i> , mejeridisponent, Östersund,	» 27 »
» <i>Roman, P. G.</i> , häradsskrivare, Östersund,	» 27 »
» <i>Olsson, O. P.</i> , affärschef, Östersund,	» 27 »

suppleanter:*vid kontoret i Göteborg*

herr <i>Börjesson, L. A.</i> , sjukkasseexpeditör, Göteborg,	med 27 röster,
» <i>Ljungberg, Axel</i> , f. d. riksdagsman, Lysekil,	» 27 »
» <i>Hjort, Gustaf</i> , direktör, Göteborg,	» 27 »
» <i>Rodhe, C. W.</i> , överstelöjtnant, Göteborg,	» 27 »

vid kontoret i Malmö

herr <i>Andersson, Olof</i> , ombudsman, Malmö,	med 27 röster,
» <i>Hermansson, J. W.</i> , lagerbokhållare, Malmö,	» 27 »
» <i>Bengtsson, Olof</i> , landstingsman, Anderslöv,	» 27 »
» <i>von Porat, Wilhelm</i> , överstelöjtnant, Lund,	» 27 »

vid kontoret i Falun

herr <i>Minör, P. A.</i> , landstingsman, Falun,	med 27 röster,
» <i>Ohlsén, Olof</i> , handlande, Orsa,	» 27 »
» <i>Aronsson, Ernst</i> , hemmansägare, Nibble, Hedemora,	» 27 »
» <i>Eronn, A.</i> , f. d. riksdagsman, Leksand,	» 27 »

vid kontoret i Gävle

herr <i>Carlsson, Pontus</i> , målaremästare, Gävle,	med 27 röster,
» <i>Hellström, H.</i> , kapten, Gävle,	» 27 »
» <i>Berg, Fredrik</i> , direktör, Gävle,	» 27 »
» <i>Norell, J. A.</i> , fabrikör, Söderhamn,	» 27 »

vid kontoret i Halmstad

herr <i>Kindberg, A.</i> , läroverksadjunkt, Halmstad,	med 27 röster,
» <i>Johansson, Aug.</i> , lantbrukare, Skälmtorp, Slöinge,	» 27 »
» <i>Andersson, Janne</i> , byggmästare, Falkenberg,	» 27 »
» <i>Nilsson, C. L.</i> , landstingsman, Olofsbo, Falkenberg,	» 27 »

vid kontoret i Härnösand

herr <i>Bouvin, A.</i> , handlande, Sollefteå,	med 27 röster,
» <i>Hägglund, O. A.</i> , nämndeman, Arnäsfall,	» 27 » ,
» <i>Carlsson, E.</i> , ekonomichef, Sollefteå,	» 27 » ,
» <i>Lindeborg, H.</i> , kamrer, Härnösand,	» 27 » ;

vid kontoret i Jönköping

herr <i>Gelotte, B. E.</i> , f. d. riksdagsman, Tranås,	med 27 röster,
» <i>Fors, N.</i> , ekonomichef, Jönköping,	» 27 » ,
» <i>Strömberg, Viktor</i> , direktör, Jönköping,	» 27 » ,
» <i>Svensson, Johan</i> , nämndeman, Fällinge, Smålandsstenar,	» 27 » ;

vid kontoret i Kalmar

herr <i>Johnsson, G. L.</i> , stadsfullmäktig, Kalmar,	med 27 röster,
» <i>Olsson, F.</i> , konditor, Kalmar,	» 27 » ,
» <i>Sjöberg, S.</i> , godsägare, Färjestaden,	» 27 » ;
» <i>Ander, E.</i> , lasarettssyssloman, Kalmar,	» 27 » ,

vid kontoret i Karlskrona

herr <i>Dahl, Aug.</i> , häradssdomare, Rosendal,	med 27 röster,
» <i>Klemedtson, Nils</i> , lantbrukare, Merserum,	» 27 » ,
» <i>Olsson, N. P.</i> , kamrerare, Mjällby,	» 27 » ,
» <i>Andersson, Anton</i> , kakelarbetare, Karlskrona,	» 27 » ;

vid kontoret i Karlstad

herr <i>Ferm, E. D.</i> , lantbrukare, Skåre,	med 27 röster,
» <i>Lennartsson, C. E. L.</i> , godsägare, Rotnäs, Ulfsby,	» 27 » ,
» <i>Flognfält, G.</i> , f. d. riksdagsman, Åmotsfors,	» 27 » ,
» <i>Svensson, Johan</i> , lantbrukare, Heljetorp, Väse,	» 27 » ;

vid kontoret i Kristianstad

herr <i>Lorenzen, H. Chr.</i> , kamrer, Karpalund,	med 27 röster,
» <i>Olsson, Otto J.</i> , lantbrukare, Hammenhög,	» 27 » ,
» <i>Sköld, H.</i> , folkskollärare, Kristianstad,	» 27 » ,
» <i>Olsson, Henrik</i> , landstingsman, Spjutstorp,	» 27 » ;

vid kontoret i Linköping

herr <i>Hallendorff, Joh.</i> , landstingsman, Gerstorp, Linköping,	med 27 röster,
» <i>Johnsson, Robert</i> , överassistent, Linköping,	» 27 » ,
» <i>Sköld, Carl</i> , redaktör, Linköping,	» 27 » ,
» <i>Danckwardt-Lillieström, Gösta</i> , kassör, Linköping,	» 27 » ;

vid kontoret i Luleå

herr <i>Widlund, O.</i> , tapetserare, Luleå,	med 27 röster,
» <i>Nycander, Henry</i> , landstingsdirektör, Luleå,	» 27 » ,
» <i>Lundström, Linus</i> , f. d. riksdagsman, Gammelstad,	» 27 » ,
» <i>Lantz, E. P.</i> , landstingsman, Luleå,	» 27 » ;

vid kontoret i Mariestad

herr Björk, Gotthard, redaktör, Mariestad,	med 27 röster,
» Fredberg, G. M., fabrikör, Finnerödja,	» 27 » ,
» Johansson, K. E., landstingsman, Faleberg, Larv,	» 27 » ,
» Klen, David, f. d. landstingsman, Tidaholm,	» 27 » ;

vid kontoret i Norrköping

herr Johansson, Fredrik, hemmansägare, Vevlöf, Östra Husby,	med 27 röster,
» Cederstrand, Th., handlande, Norrköping,	» 27 » ,
» Frost, G. F., f. d. riksdagsman, Norrköping,	» 27 » ,
» Ljungberg, A. J., förste lärare, Norrköping,	» 27 » ;

vid kontoret i Nyköping

herr Larsson, Arvid, murare, Katrineholm,	med 27 röster,
» Andersson, H., lantbrukare, Johannesnäs, Dunker,	» 27 » ,
» Juhlin, Ragnar, lantbrukare, Ellesta, Halla, Vrena,	» 27 » ,
» Hedén, Karl, ingenjör, Kärrbo, Nyköping,	» 27 » ;

vid kontoret i Sundsvall

herr Andersson, Erik G., sekreterare, Sundsvall,	med 27 röster,
» Hedqvist, P. L., landstingsman, Fagervik,	» 27 » ,
» Johansson, Gustaf, disponent, Sundsvall,	» 27 » ,
» Andersson, Torsten, e. o. hovrättsnotarie, Sundsvall,	» 27 » ;

vid kontoret i Umeå

herr Jacobsson, U. R., landstingsman, Vilhelmina	med 27 röster,
» Conradson, R., apotekare, Nordmaling,	» 27 » ,
» Hansson, Erik, nämndeman, Vännäs,	» 27 » ,
» Eriksson, E., f. d. riksdagsman, Böle	» 27 » ;

vid kontoret i Uppsala

herr Wahlstedt, Uno, bagare, Uppsala,	med 27 röster,
» Bengtsson, E., lantbrukare, Gunnarsbo, Lövsta bruk,	» 27 » ,
» Thorsson, Ernst, lantbrukare, Österberga, Rasbo,	» 27 » ,
» Norén, K., vattenrättsnämndeman, Rålunda, Hägeby,	» 27 » ;

vid kontoret i Visby

herr Karlström, Hugo, f. d. riksdagsman, Lummelunda, Martebo,	med 27 röster,
» Kullberger, Algot, kamrer, Visby,	» 27 » ,
» Lingström, Aug., f. d. riksdagsman, Klintehamn,	» 27 » ,
» Hansén, Th., f. d. riksdagsman, Bonsarve, Vamlingbo,	» 27 » ;

vid kontoret i Vänersborg

herr Lundgren, Anton, poliskonstapel, Vänersborg,	med 27 röster,
» Andersson, Folke, trafikassistent, Vänersborg,	» 27 » ,
» Andréén, Anders, handlande, Brälanda,	» 27 » ,
» Johansson, Albert, bruksbokhållare, Trollhättan,	» 27 » ;

Tisdagen den 22 februari.

vid kontoret i Västerås

herr <i>Pehrsson, Pehr</i> , direktör, Sala,	med 27 röster,
» <i>Hedberg, A. M.</i> , kassör, Västerås,	» 27 » ,
» <i>Johansson, A. J.</i> , häradssdomare, Bro, Hedensberg,	» 27 » ,
» <i>Fröier, Isidor</i> , folkskollärare, Västerås,	» 27 » ;

vid kontoret i Växjö

herr <i>Mattsson, V.</i> , lantbrukare, Enebyda,	med 27 röster,
» <i>Johansson, Karl</i> , nämndeman, Öja,	» 27 » ,
» <i>Carlsson, Gustaf</i> , försäkringsinspektör, Växjö,	» 27 » ,
» <i>Sandstedt, Ernst</i> , nämndeman, Björkebråten, Ryd,	» 27 » ;

vid kontoret i Örebro

herr <i>Jansson, G. L.</i> , nämnedamn, Grythytted, Örebro,	med 27 röster,
» <i>Windahl, A.</i> , f. d. riksdagsman, Örebro,	» 27 » ,
» <i>Abrahamsson, O.</i> , förrådsförvaltare, Örebro,	» 27 » ,
» <i>Linder, Hjalmar</i> , grosshandlare, Örebro,	» 27 » ;

vid kontoret i Östersund

herr <i>Holm, Sigurd</i> , typograf, Östersund,	med 27 röster,
» <i>Henriksson, Henrik</i> , d. y., mejeridisponent, Offne, Trångsviken,	» 27 » ,
» <i>Lögberg, J.</i> , hemmansägare, Genvalla,	» 27 » ,
» <i>Pålsson, Olof</i> , hemmansägare, Söre, Lit,	» 27 » ;

sedan ordningen mellan dem av suppleanterna, som erhållit lika antal röster, blivit genom lottning bestämd.

Carl Jansson.

A. Antonsson.

J. G. Waller.

Nils Holmström.

Tillika beslöts, på framställning av herr talmannen, att protokollsutdrag härom skulle avgå till bankoutskottet med anmodan till utskottet att om valen låta underrätta ej mindre de valda än även fullmäktige i riksbanken samt vederbörande avdelningskontors styrelser.

Anmäldes och bordlades konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckta motioner om åtgärder för snabbare offentliggörande av valresultaten vid landstingsval och kommunalfullmäktigeval;

nr 3, i anledning av väckt motion angående meddelande av bestämmelser om storlek och beskaffenhet av valsedlar; samt

nr 4, i anledning av väckt motion om viss ändring i stadgan om proportionellt valsätt vid vissa val inom landsting och stadsfullmäktige m. m.

Föredrogs herr *Lindhagens* motion, nr 196, om en allmän revision av folkförbundets akt.

Herr talmannen: Då denna motion, som icke avser någon grundlagsfråga, icke blivit väckt inom laga tid, anser jag mig förhindrad att framställa proposition på densamma remitterande till utskott.

*Ang.
viss motions
remitterande
till utskott.*

Herr Lindhagen: Herr talman! Jag får erkänna, att jag varit liksom hypnotiserad av den föreställningen, att en fråga sådan som denna, vilken skall behandlas av konstitutionsutskottet, följaktligen också förunnas den särskilda motionstid, som är medgiven beträffande frågor, som höra under detta utskotts behandling. Samma uppfattning har även hysts av högre instanser, som jag rådfrågat i saken. Men man bör ju noga läsa grundlagen, innan man väcker motioner.

Jag hade föreställt mig, att Nationernas förbunds konstitution kunde vara en lika god grundlag för oss som våra andra grundlagar, såsom representerande vårt förhållande till utrikespolitiken. Man kan knappast tänka sig, att lagstiftaren velat degradera Nationernas förbunds akt till den grad, att det endast skulle vara medgivet en tid av 10 dagar från riksdagens öppnande för väckande av motioner, som beröra denna akt, under det att motioner i inre grundlagsfrågor kunna avlämnas inom 40 dagar från riksdagens öppnande. Jag har därför funderat på, huruvida jag icke nästa riksdag bör väcka en motion i syfte att söka åstadkomma ändring härutinnan. Dock är jag tveksam i detta hänseende, när Nationernas förbunds akt är så bristfällig, att jag icke är säker på att skäl föreligga för att upphöja densamma till rang, heder och värdighet av grundlag.

Emellertid skall jag icke opponera mig mot herr talmannens remissvägran. I stället skall jag, herr talman, — jag tager för givet, att herr talmannen kommer att vägra remiss även av de två efterföljande motionerna, under det att de tre sista lära komma att i vanlig ordning remitteras till konstitutionsutskottet — tillåta mig att vid slutet av plenum med åberopande av motionernas motivering interpellera utrikesministern med frågor, som sammanfalla med de i motionerna gjorda yrkandena.

Efter härmed slutad överläggning lades den ifrågavarande motionen till handlingarna.

Föredrogs herr *Lindhagens* motion, nr 197, om världsspråket.

Herr talmannen: Det är samma förhållande med denna motion. Då densamma icke blivit väckt inom laga tid, kan jag icke framställa proposition på dess remitterande till utskott.

Herr Lindhagen: Jag ber att få åberopa mitt föregående yttrande.

Överläggningen förklarades härmed slutad, varefter den nu föredragna motionen lades till handlingarna.

Föredrogs herr *Lindhagens* motion, nr 198, om fjärran Österns problem.

Herr talmannen: Det förhåller sig på samma sätt även med denna motion. Jag anser, att densamma blivit väckt för sent, och jag kan därför icke framställa proposition på dess remitterande till utskott.

Herr Lindhagen: Jag ber att få åberopa mitt yttrande beträffande motionen nr 196.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, lades förevarande motion till handlingarna.

*Ang.
viss motions
remitterande
till utskott.*

(Forts.)

*Ang.
viss motions
remitterande
till utskott.*

*Ang.
viss motions
remitterande
till utskott.*

Föredrogs och hänvisades till konstitutionsutskottet nedannämnda av herr *Lindhagen* väckta motioner:

- nr 199, om krisen i det parlamentariska systemet;
- nr 200, om förstakammarproblemet m. m.; samt
- nr 201, om lagrådets avskaffande.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 7.

Vid föredragning av de vid sammanträdets början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 98 till bankoutskottet, nr 120, 122 och 123 till jordbruksutskottet samt nr 121 till behandling av lagutskott.

Herr *Holmgren* väckte nedannämnda motioner:

- nr 202, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ordinarie lärarbefattningar i medicinsk radiologi vid universiteten i Uppsala och Lund samt Karolinska institutet; och
- nr 203, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag angående slakt av husdjur.

Dessa motioner hänvisades, nr 202 till statsutskottet och nr 203 till behandling av lagutskott.

*Interpellation
om en allmän
revision
av folkför-
bundets akt.*

Herr *Lindhagen* erhöll på begäran ordet och yttrade: Med åberopande av motiven till motionen nr 196 om en allmän revision av folkförbundets akt tillåter jag mig hemställa om kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande spörsmål:

1) Håller ej regeringen i själva verket före, att enda utvägen ur den parlamentariska krisen i utrikespolitiken är, att de officiella instanserna vinnlägga sig om att vid sidan av dagens omsorger även söka gå till grunden av tingen?

2) Kan det med en sådan uppfattning förväntas av regeringen initiativ till en allmän revision av folkförbundets akt i syfte att dess idéinnehåll må bättre motsvara förbundets ideella uppgift?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

*Interpellation
om världsspråket.*

Ordet gavs ånyo till herr *Lindhagen*, som nu anförde: Med åberopande av motiven till motionen nr 197 om världsspråket tillåter jag mig anhålla om kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande spörsmål:

1) Är ej regeringen i *själva verket* av den uppfattningen, att de tre europeiska språkens — franskan, engelskan och tyskan — privilegierade ställning utgör ett oöverstigligt hinder för folkförbrödningen?

2) Har regeringen bemärkt, att detta vasallskap håller icke minst det svenska folket nere i oförtjänt betydelselöshet, vållar dess ungdom och vuxna otroliga mödor, tidsförluster och omkostnader utan motsvarande valuta samt vidmakthåller högeligen i sin mån klasskillnader?

3) Finner ej regeringen det uppenbart, att en resning mot förenämnda tre språkfamiljers förtryck över alla andra språkfamiljer, stora och små, utgör en av tidens viktigaste angelägenheter?

4) Kan det såsom ett uttryck för denna uppfattning till äventyrs förväntas, att från regeringens sida tages initiativ till att i folkförbundets akt genomförandet av ett världsspråk upptages såsom en av förbundets uppgifter samt att därvid främst överväges detta språks uppbyggande på grundval av esperanto, som sedan årtionden utgör ett levande, inom de flesta länder talat, lättlärt och logiskt världsspråk, eller är regeringen benägen att annorledes målmedvetet söka främja världsspråkssaken?

*Interpellation
om världsspråket.
(Forts.)*

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Härefter lämnades ordet ännu en gång åt herr **Lindhagen**, som yttrade: Med åberopande av motiven till motionen nr 198 om fjärran Österns problem tillåter jag mig hemställa om kammarens tillstånd att få till utrikesministern framställa följande spörsmål:

*Interpellation
om fjärran
Österns problem.*

1) Hyser ej regeringen i *själva verket* den meningen, att »fjärran Österns problem» är en angelägenhet, som på ett utomordentligt sätt berör den internationella rätten och världsfreden och således även måste intressera Sverige?

2) Håller regeringen före, att denna aktuella fråga följaktligen bör upptagas av Nationernas förbund till ingående bedömande från grunden?

3) Kan det förväntas benägenhet från regeringens sida att giva uttryck för en dylik uppfattning genom att begära initiativ i syfte att förberedelsevis Nationernas förbunds akt må fullständigast med uttryckligt erkännande av nationiteternas självbestämmanderätt i alla världsdelar?

Även dessa spörsmåls framställande medgavs av kammaren.

Herr **Winberg** fick nu ordet och anförde: Herr talman! Vid upprepade tillfällen och senast vid 1925 års riksdag har frågan om ändring av 15 kapitlet 22 § strafflagen — den s. k. åkarpslagen — varit föremål för riksdagens behandling. Vid 1925 års riksdag väcktes av mig motion (nr 73 i första kammaren), vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta följande ändrade lydelse av 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen:

*Interpellation
ang. ändringar i den
s. k. Åkarpslagen.*

22 §. Tvingar någon, utan laga rätt eller med missbruk av sin rätt genom våld eller hot, annan att något göra, tåla eller underlåta, straffas högst med straffarbete i två år i de fall där gärningen ej med svårare straff belagd är.

24 §. Brott som i 22 § sagt är, må ej åtalas av allmän åklagare där ej målsäganden det till sådant åtal angiver; ej heller må brott, som i 23 § sägs, åtalas av annan än målsägaren.

Vid behandlingen inom första lagutskottet yrkade utskottets majoritet att riksdagen måtte avslå motionen; sju reservanter hemställde att riksdagen måtte bifalla densamma, under det att tvenne reservanter yrkade, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställde, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, vilka åtgärder som lämpligen kunna vidtagas för beredande av ett allsidigt skydd mot övergrepp under arbetsstriderna, antingen av ena parten mot den andra eller — direkt eller indirekt — av någondera av dem mot tredje man, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill en sådan utredning kan giva anledning».

Riksdagen beslöt bifalla ett under debatten i båda kamrarna framlagt yrkande av innehåll »att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte utreda vilka ändringar i 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen, som lämpligen borde vidtagas, i syfte att undanröja de nuvarande be-

Interpellation ang. ändringar i den s. k. Akarpslagen. stämmelsernas ensidiga karaktär, samt för riksdagen framlägga de förslag, var- till en sådan utredning kunde giva anledning».

(Forts.) Sedan riksdagen fattat detta beslut, har snart två år förflutit. Det säger sig självt, att man inom arbetarekretsar väntar något positivt resultat av riksdagens skrivelse år 1925 och detta ju förr ju hellre och att man anser, att det nu kunde vara på tiden, att denna uppenbara klasslag — vars gagn för samhället som sådant sannerligen varit mer än tvivelaktigt men vars innehåll och verkningar för arbetarklassen varit en ren utmaning — nu äntligen skafades ur vägen.

Då det emellertid inte försports någonting om, hur denna fråga för närvarande ligger eller vilka åtgärder, som av regeringen vidtagits med anledning av ovanomtalade riksdagsbeslut, vore det av betydelse att få kännedom härom liksom ock att få veta, huruvida något förslag i ärendet kan vara att förvänta till innevarande riksdag.

Jag hemställer därför om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande spörsmål:

1) Vilka åtgärder äro av regeringen vidtagna med anledning av riksdagens skrivelse 1925 om utredning rörande vilka ändringar i 15 kap. 22 och 24 §§ strafflagen, som lämpligen borde vidtagas, i syfte att undanröja de nuvarande bestämmelsernas ensidiga karaktär?

2) Kan det förväntas, att förslag i detta ärende kommer att av regeringen föreläggas den nu samlade riksdagen?

På gjord proposition bifölls herr Winbergs ifrågavarande hemställan.

Interpellation ang. avskaffande av häradshövdingarnas sportler m. m.

Ordet lämnades härefter till herr **Luterkort**, som yttrade: Herr talman! Genom en till årets riksdag avlämnad proposition, nr 52, har Kungl. Maj:t inhämtat riksdagens yttrande angående inom justitiedepartementet utarbetat förslag till bestämmelser rörande provisorisk anordning i fråga om avlöning, semester, sjukhjälp och pension åt de å domsagornas kanslier anställda *icke rättsbildade* biträdena.

Frågan om dessa biträdens ställning har vid upprepade tillfällen varit föremål för övervägande inom riksdagen, utan att kunna bringas till någon lösning. Sålunda tillåter jag mig att erinra därom, att jag *dels* vid 1925 års riksdag uti en inom denna kammare väckt motion påyrkade särskilda åtgärder från statsverkets sida för bringande av hjälp åt ett antal dylika biträden, som uppnått hög ålder och under lång tid innehaft sin ifrågavarande anställning och därunder faktiskt utfört ett betydande, otillräckligt avlönat arbete i det allmännas tjänst, *dels ock* vid 1926 års riksdag likaledes uti en inom kammaren väckt motion av särskilt anförda skäl hemställa om avstyrkande från riksdagens sida av ett förslag, som till sitt innehåll överensstämde med det, varöver riksdagens yttrande nu änyo inhämtats.

Min motion vid 1925 års riksdag blev, som jag tror, huvudsakligen på grund av att densamma av vederbörande utskott till sin innebörd missuppfattades, avslagen. Jag beklagar detta förhållande, ty enligt min uppfattning har jag i nämnda motion vidrört *den mest brännande delen av hela det föreliggande spörsmålet*, frågan om de gamla, uttjänta biträdenas bittra lott, om dessa, vilka ägnat måhända största delen av sitt liv åt arbete, som faktiskt kommit det allmänna tillgodo, men vilka slutligen, därför att deras avlöning bestritts av häradshövdingarna enskilt, kommit att stå inför en ålderdom utan möjlighet till drägligt livsuppehälle.

I stället för att söka en lösning av sistomfördäda relativt lättlösta under-

hålls- eller pensionsfrågor, slog den dåvarande regeringen in på den bog, som nu fullföljes uti propositionen nr 52 till innevarande års riksdag.

Ur de synpunkter, som jag lagt på frågan om domsagoarbetets organisation, måste jag beklaga även detta faktum, och denna min stämning tog sig uttryck uti nyssnämnda av mig vid 1926 års riksdag väckta motion.

Jag hyste och hyser nämligen den bestämda uppfattningen, att den ifrågasatta regleringen av de icke rättsbildade biträdenas avlöningsförhållande kommer att *i icke* ringa mån innebära ett hinder för det önskemål, vartill jag sedan flera år tillbaka och särskilt sedan min fleråriga tjänstgöring i vår största domsaga anslutit mig, nämligen *sportelväsendets avskaffande såsom avlöningsform för domare*.

Det är ganska beklämmande att konstatera, hurusom uppfattningen på detta område under senaste tider tagit vad jag skulle vilja kalla för ett steg tillbaka. Ja, uti propositionen till årets riksdag erinrar visserligen departementschefen om det viktiga faktum, att *riksdagen* uti skrivelse den 21 juni 1920 (nr 457) till Kungl. Maj:t anhållit om utredning rörande sportelsystemets avskaffande, varjämte riksdagen förmådde sig kunna förutsätta, att vid en sådan utredning frågan om beredande av *statsanställning* åt å domsagokanslierna tjänstgörande skrivbiträden komme att tagas under omprövning. Departementschefen har vidare erinrat om — något som väl förtjänar understrykas — att tillkallade sakkunniga såväl år 1920 som år 1922 föreslagit en omläggning av avlöningssystemet för häradshövdingarna och i följd härav kostnadens för domsagoförvaltningen, således även avlöningen till de icke rättsbildade biträdena, övertagande av staten.

Men departementschefen har till sist måst konstatera, hurusom planerna å sportelväsendets avskaffande måst tillvidare skrinläggas. Redan den 13 mars 1925 förklarade dåvarande departementschefen att frågan om sportelsystemets avskaffande och dess ersättande av fasta löner för häradshövdingarna icke torde böra för det dåvarande upptagas till någon slutlig omprövning. På grund av det intima sambandet som denna fråga ägde med spörsmålet om de icke rättsbildade domsagobiträdenas avlöningsförhållanden och anställningsvillkor finge vid sådant förhållande anstå med en definitiv reglering av detta senare spörsmål.

Det är med *samma* utgångspunkter som den nuvarande regeringen framlagt sitt förslag till provisorisk lösning av biträdenas avlöningsförhållanden, och inför detta faktum vill det synas, som om den, vilken verkligen vill någon förbättring i domsagobiträdenas ställning, nu måste uppgiva det motstånd han kan hava rest emot detsamma i tro framför allt att därigenom kunna hindra denna frågas lösryckande ur sitt naturliga sammanhang.

För den, som sålunda kommer att stå inför ett dylikt uppgivande av tidigare intagen ståndpunkt, blir det emellertid av vikt att erfaras, huruvida även den nu sittande regeringen *definitivt* resignerat inför det motstånd emot sportelväsendets avskaffande eller åtminstone väsentliga modifierande, som mött de av de olika sakkunniga i ämnet framlagda förslag (1920 och 1922).

Jag skall i detta sammanhang icke närmare ingå på ett bedömande av detta motståndets ursprung och beskaffenhet. I stället vill jag på det kraftigaste understryka den uppfattning jag hyser, nämligen, att frågan om sportelväsendets avskaffande såsom avlöningsform för domare *nu* inför de partiella reformer, som hos oss torde komma att föregå den större processreformen, borde vara mera aktuell än någonsin tillförne. Jag erinrar allenast om de ur många synpunkter önskvärda stora förenklingar av inskrivningsväsendet — lagfarts- och inteckningsärendenas behandling — vilka snarast möjligt kunde och borde genomföras.

Interpellation ang. avskaffande av häradshövdingarnas sporiler m. m.

(Forts.)

För övrigt framstår sportelsystemets avskaffande för mig såsom en direkt förberedelse till en nyorganisation av vårt rättegångsväsende, i vilket sammanhang jag också tillåter mig att erinra därom att åtskilliga av våra stadsdomstolar — med Stockholms rådhusrätt i spetsen — redan blivit befriade från detta enligt min i denna punkt oryggliga uppfattning för *rättsskipningen* synnerligen skadliga system.

På grund av vad jag anfört, anhåller jag om kammarens tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställa följande spörsmål.

Är regeringen beredd att snarast möjligt till förnyat övervägande upptaga frågan huruvida icke sportelsystemet såsom avlöningsform för häradshövdingarna bör utan avvaktan å *processreformens slutliga genomförande avskaffas eller åtminstone väsentligen modifieras?*

Även denna anhållan bifölls.

Interpellation ang. partiella reformer av gällande rättegångsordning.

Herr **Luterkort** erhöll ånyo ordet och anförde: I motiveringen till en interpellation, som jag i dag anhållit att få framföra, har jag som min uppfattning uttalat, att *sportelväsendets avskaffande såsom avlöningsform för domare nu inför de partiella reformer, som hos oss torde komma att föregå den större processreformen, borde vara mera aktuell än någonsin tillförne.*

Jag framhöll, att sportelsystemets avskaffande för mig framstode såsom en direkt förberedelse till vårt rättegångsväsendes nyorganisation; och erinrade jag särskilt om de ur många synpunkter önskvärda *förenklningarna* av inskrivningsväsendet — handläggningen av lagfarts- och inteckningsansökningar — vilka snarast kunde och borde genomföras.

Vid fjolårets riksdag framhöll jag sålunda uti en av mig inom denna kammarväckt motion betydelsen av att, efter verkställd utredning, inskrivningsavdelningar bleve upprättade i de domsagor, där inskrivningsärendenas stora antal och allmänhetens krav å skyndsammare expedition av dessa ärenden sådant krävde.

Redan vid framläggandet av mitt förslag till inrättande av inskrivningsavdelning i Södra Roslags domsaga, utgick jag ifrån att den nuvarande fiktionen av att lagfarts- och inteckningsärendena handlades utav *häradsrätten* borde upphöra till båtнад för ärendenas behandling på ett med sakomständigheterna och tidsförhållandena mera överensstämmande sätt.

Det är alldeles uppenbart att — särskilt om sportelväsendet avskaffas — härigenom även kan vinnas en högst väsentlig inskränkning i det *masskriveri*, som härutinnan ännu tynger våra underrättsdomare på landet, i ej ringa utsträckning inkräktar på deras domarverksamhet, innebär en fara för deras intellektuella utveckling i all synnerhet därigenom, att det innebär risk för ökad formalism i rättsskipningen, och som för övrigt lärer sakna motstycke i någon främmande rättegångsordning.

Men även beträffande åtskilliga andra områden av vår rättegångsordning synes *trängande* anledning föreligga till partiella reformer av sådan beskaffenhet att de icke föregripa den blivande *processreformen*.

För min del anser jag sålunda uppmärksamheten främst böra inriktas på att snarast möjligt och i görligaste utsträckning undanröja de alltmera uppenbart framträdande vådorna av det nuvarande *hovrättsförfarandet*. I våra dagar framstår motsatsen mellan det, om jag så får uttrycka mig, »interna» hovrättsförfarandet och de i ständig kontakt med det levande livet stående underrätternas rättsskipning i en — bortsett från den olidliga långsamheten — skarpare dager än tillförne.

Utän att i någon mån vilja förringa det arbete, som f. n. i rättsskipningens

tjänst nedläggas av hovrätternas ledamöter och tjänstemän — detta arbete kan, vad angår plikttröhet och noggrannhet, väl betecknas såsom föredömligt — lärar själva arbetets art få anses innebära viss våda för dess utöfvare att hamna i en allt för *formaliserande* och *verklighetsfrämmande* uppfattning om de rättsliga förhållandena. Det lärar enligt min uppfattning icke möta oöverstigliga hinder att redan *inom ramen* av nu gällande rättegångsordning vidtaga åtgärder till undanröjande av nämnda vådor. Hovrätternas uppdelning, bestämmelser om muntliga förhör, särskilt i brottmål, kommunikation med underrätterna eller deras ordförande för vinnande av klarhet rörande billighets- och lekmannasynpunkter, som vid målets avgörande i underrätten må hava gjort sig gällande, reform av fullmaktsväsendet, revidering av desertionsbestämmelserna, förenkling i skrivsätt etc. etc. äro några exempel å dylika åtgärder. Mångfalden av upprörande exempel på att fattigmans uppenbara rätt gått förlorad till följd av den mot gammal svensk rättsåskådning stridande »summa revisibilis» borde föranleda ett omedelbart övervägande av en reform i denna del av rättegångsordningen.

*Interpellation
ang. partiella
reformer
av gällande
rättegångs-
ordning.
(Forts.)*

Mest betänklig är måhända den rådande hovrättsordningen med hänsyn därtill att, sedan den unge juristens allra första utbildningstid vid underrätterna avslutats, hovrätterna komma att, i vidsträcktare mån än vad hittills ägt rum, *ensamma* handhava uppsikten av de blivande domarnas utbildning.

Jag hyser den bestämda uppfattningen, att en av de mest betydande, omedelbart aktuella frågorna rörande rättegångsreformen är spørsmålet om huru en rationell domarutbildning bör äga rum.

Vid 1922 års riksdag väcktes härom inom andra kammaren utav herr Venerström en motion, nr 186. Över densamma avgav andra kammarens tredje tillfälliga utskott ett avstyrkande utlåtande, nr 7. Jag tillåter mig emellertid att hänvisa till nämnda motion, en vid utlåtandet fogad reservation ävensom i fortfarande tillämpliga delar till en utav mig i egenskap av utskottets sekreterare, på utskottets uppdrag utarbetad P. M. jämte därvid fogade bilagor innefattande redogörelse för då gällande bestämmelser om domarutbildningen i Tyskland och Österrike, av vilka bestämmelser jag tagit del under en studiereisa i nämnda länder.

I detta sammanhang må framhållas, att processkommissionen i sitt nyligen avlämnade principbetänkande (del III sid. 232 och 233) behandlat den viktiga frågan om domarutbildningen på ett sätt, som väl knappast lärar göra anspråk på att betraktas såsom uttömmande utan — såvitt jag kan förstå — snarare synes hava velat lämna möjlighet öppen för Kungl. Maj:t att, såsom jag anser för riktigt, redan nu föranstalta om en objektiv och *allsidig* utredning rörande domarutbildningens rationella bedrivande med hänsyn till *rådande förhållanden* och den blivande rättegångsreformens sannolika gestaltning. Av de önskemål, som en nyare åskådning i vårt land härvidlag lärar vilja framhålla, torde jag även i detta sammanhang få understryka följande: raserandet av befördringshindren mellan landsrätter och stadsdomstolar, krav å åklagare- och advokatverksamhet, särskilt i den mån möjligheter därtill yppas, tjänstgöring vid statsunderstödd rättshjälpsanstalt, samt slutligen kravet att utbildningsstadiet skall vara *helt* avslutat, innan vederbörande aspiranter anförtros utövande av domarevärv på » eget ansvar ».

Efter 15 års arbete har processkommissionen nu avlämnat ett principbetänkande. Det torde vara av största vikt, att klarhet vinnes om, på vad sätt regeringen har för avsikt att i den närmaste framtiden bedriva arbetet i processreformens genomförande.

Härom råder emellertid alltjämt oklarhet. Omnämnas må likväl, att rikets häradshövdingar och rådhusrätter erhållit föreläggande att senast den 1 maj 1927 till vederbörande hovrätter inkomma med utlåtande i ämnet.

Interpellation
ang. partiella
reformer
av gällande
rättegångs-
ordning.
(Forts.)

Utan att f. n. yttra mig rörande föreliggande möjligheter att inom sålunda utsatt tid fullgöra en granskning av ifrågavarande oerhört betydelsefulla lagstiftningsförslag, vågar jag ändock det antagandet, att därest regeringen har för avsikt att, såsom jag hört uppgivas, förelägga redan 1928 års riksdag förslag i ämnet, processkommissionens stora betänkande icke kan komma att bli föremål för det ingående dryftande bland dem, som mer eller mindre direkt komma att beröras av rättegångsordningen, vilket betingas av processreformens för nästan alla befolkningslager oerhörda betydelse. Mig vill det synas, som om behörig hänsyn härtill också borde föranleda, att förslaget åtminstone under ett års tid kunde göras till föremål främst för en vidsträckt upplysningsverksamhet och därefter för ingående överläggningar inom olika intresserade kretsar.

På grund av vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att få till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet framställa följande frågor.

1:o) Kan det förväntas, att regeringen, i avvidan å processreformens slutliga genomförande, kommer att taga under omprövning, huruvida icke sådana partiella reformer av nu gällande rättegångsordning kunna vidtagas, vilka uppenbarligen kunna betraktas såsom förberedelser till den stora processreformen och vilka må anses erforderliga till främjande av de av mig nu berörda syften?

2:o) har alltså regeringen för avsikt att — eventuellt i samband med sportelväsendets avveckling — i de domsagor, där så lämpligen prövas kunna ske, föreslå inrättande av inskrivningsavdelningar ävensom förenklingar i handläggningen av de s. k. inskrivningsärendena?

3:o) ämnar regeringen till omedelbar prövning upptaga redan föreliggande förslag till viss omorganisation av hovrättsorganisationen, ävensom i samband därmed andra uppslag för åstadkommande av en mindre formalistisk, snabbare och säkrare rättsskipning i andra instans?

4:o) finner regeringen icke, att särskilda skäl tala för att frågan om *domarutbildningen* omedelbart upptages till särskild utredning?

5:o) på vad sätt har regeringen för avsikt att under den närmaste tiden bedriva den fortsatta handläggningen av processkommissionens nu avgivna förslag?

På gjord proposition medgavs framställandet av berörda frågor.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.08 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 23 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Gärde* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 106, angående understöd å allmänna indragningsstaten åt filosofie doktorn Konrad Hagman.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran konstitutionsutskottets utlåtanden nr 2—4.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 5, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 2 maj 1924 angående befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar dels ock väckt motion om avskaffande av lastpenningarna.

*Ang.
avskaffande
av lastpen-
ningarna.*

I en den 14 januari 1927 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 46, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande propositionen bilagda

Förslag

till

Förordning

om fortsatt tillämpning av förordningen den 2 maj 1924 (nr 104) angående befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar.

Härigenom förordnas, att förordningen den 2 maj 1924 angående befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar, vilken förordning gäller till och med den 30 juni 1927, skall äga fortsatt tillämpning från och med den 1 juli 1927 tillsvärdare intill dess annorlunda kan varda förordnat.

Till behandling i samband med nämnda proposition hade utskottet upptagit en till utskottet hänvisad, inom andra kammaren av herr *Thore* väckt motion, nr 225, däri hemstälts, att riksdagen måtte besluta om lastpenningarnas fullständiga avskaffande under loppet av en femårsperiod, med en under budgetåret 1927—1928 påbörjad nedsättning av denna avgift med 20 procent.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, med avslag å motionen II: 225 av herr *Thore*, om avskaffande av lastpenningarna, samt med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 46, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 2 maj 1924 (nr 104) angående befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar.

Ang.
avskaffande
av lastpen-
ningarna.
(Forts.)

Reservationer hade avgivits av, utom annan,

1) herrar *Wohlin* och *Schlyter*, vilka ansett, att utskottets betänkande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte, med avslag å motionen II: 225 av herr Thore samt med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 46 icke kunnat oförändrad bifallas, antaga följande

Förslag

till

Förordning

om fortsatt tillämpning av förordningen den 2 maj 1924 (nr 104) angående befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar.

Härigenom förordnas, att förordningen den 2 maj 1924 angående befrielse i vissa fall från erläggande av lastpenningar, vilken förordning gäller till och med den 30 juni 1927, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 30 juni 1928.

2) av herr *Lithander*, som på anförda skäl yrkat, att utskottet måtte framlägga förslag i motionens syfte.

Herr **Lithander**: Herr greve och talman! Vid det föreliggande bevillningsutskottsbetänkandet har jag fogat en reservation, i vilken jag givit uttryck åt den meningen, att bevillningsutskottet bort framlägga ett förslag, som hade syftat till en tidigare tillämpning av denna befrielse än vad som nu kan bliva fallet. Jag har alltså icke någon avvikande mening från bevillningsutskottet i övrigt rörande önskvärdheten av det hela, utan den mening som jag förfäktat är den, att vi tidigare bort hava kommit till något resultat. Denna min uppfattning grundar jag därpå, att samtliga i denna fråga hörda myndigheter, nämligen kommerskollegium vid olika tillfällen, handelskammare och sjöfartsföreningar samt 1921 års sjöfartssakkunniga enstämmigt hava givit uttryck åt den meningen, att sjöfarten borde befrias från denna avgift och att den borde göra det snart. När man då har en livlig erfarenhet om och en bestämd känsla av att varje lättnad, som kan beredas sjöfarten, är ägnad att befrämja icke blott denna utan även andra svenska näringar på olika områden till gagn för alla, har jag, herr greve och talman, varit av den meningen, att vi snart borde vidtaga denna anordning.

Nu läser det emellertid av formella skäl icke kunna göras ett yrkande om bifall till motionen; den skulle i så fall hava varit åtföljd av ett förslag till förordning. Jag ber därför att endast med dessa ord få giva uttryck åt den förhoppningen, att intet onödigt dröjsmål må komma att uppstå med denna åtgärd.

Herr **Björnsson**: Herr talman! På grund av ett förbiseende har jag icke varit i tillfälle att reservera mig mot den motivering, som förebragts av utskottets majoritet i denna fråga, och jag ber med anledning härav att få säga några ord.

Det starkaste motivet till den föreliggande motionen om lastpenningarnas avskaffande är behovet för våra hamnstäder att kunna konkurrera med andra hamnar, särskilt kring Östersjön. Man menar nu med rätt eller orätt, att dessa lastpenningar utgöra ett hinder för en gynnsam utgång av konkurrensen. Det är väl troligt, att lastpenningarna spela en icke oväsentlig roll i denna konkurrens, men jag vill erinra om att de städer, som det här när-

mast är fråga om, av staten få en ganska rundligt tilltagen ersättning för sitt tillhandahållande av byggnader åt tullverket, den s. k. tolagsersättningen. Det förhåller sig så att av tulluppbörden omkring 7 miljoner kronor gå såsom tolagsersättning tillbaka till vissa privilegierade städer, gamla stapelstäder. Den utgår i vissa fall med 5 % av tulluppbörden och i andra fall efter litet mera komplicerade grunder men ungefär med 5 %.

Nu har man i motionen velat i hög grad bagatellisera den statsfinansiella betydelsen av lastpenningarna. De uppgå till ungefär 700,000 kronor, och när man vet, huru svårt det är att få debet och kredit att gå ihop i riksstaten, förstår man icke riktigt, hur folk kan taga så lättvindigt på denna sak. Jag vill erinra om en möjlighet att lösa denna fråga utan de minsta statsfinansiella svårigheter, och det är helt enkelt den, att de städer, som anse sig behöva erhålla befrielse från att uttaga lastpenningar, göra en motsvarande eftergift i tolagsersättningen. Jag vill, för att taga ett exempel, nämna, att staden Göteborg, vars intresse närmast tycks hava dikterat den föreliggande motionen, får i tolagsersättning bortemot 1 1/2 miljoner kronor varje år, under det att lastpenningarna från Göteborg icke uppgå till mera än något över 125,000 kronor. Det är således en pålaga till staten, som icke utgör mer än en tiondel av en ersättning, som vederbörande stad får och som till stor del användes till underhåll av hamnen. Jag skulle tro, att det vore mycket lämpligt att taga upp frågan om ordnandet av tolagsersättningen i samband med denna fråga. Det är vad jag i detta sammanhang velat säga.

Herr Schlyter: Herr talman! Jag skall be att med ett par ord få motivera min anslutning till den reservation, som fogats vid utskottets betänkande av herr Wohlin och mig.

Det råder icke någon stor skillnad mellan utskottets uppfattning i själva saken och reservationen. Utskottet säger sig anse, att provisoriska bestämmelser böra meddelas, och uttalar vidare den förhoppningen, att resultatet av den pågående utredningen angående sjöfartsavgifterna må kunna redan nästa år föreläggas riksdagen till prövning. I båda dessa punkter äro vi reservanter ense med utskottet, men vi komma i alla fall till ett annat slut beträffande förordningens avfattning. Kungl. Maj:ts och utskottets formulering innebär nämligen icke, såsom det avsetts, att förordningen är provisorisk, utan förordningen har faktiskt gjorts permanent. Det heter i förordningen enligt utskottets förslag, att den skall gälla tills vidare intill dess annorlunda kan varda förordnat. Detsamma gäller om varje av Kungl. Maj:t och riksdagen antagen författning. Det föreligger alltså icke någon reell skillnad mellan det av utskottet tillstyrkta förslaget och ett definitivt inarbetande av dessa bestämmelser i tulltaxan. Kungl. Maj:ts och utskottets förslag innebär enligt min mening ur lagteknisk synpunkt ett olyckligt sätt att förfara. Herr Wohlin och jag hava därför önskat, att förordningens provisoriska karaktär skulle utmärkas därigenom att dess giltighetstid begränsades till viss dag, samt härutinnan föreslagit den 30 juni 1928. För detta yrkande kan även anföras det sakliga skälet, att man genom en dylik formulering har större utsikt att få det slutliga förslaget framlagt för nästa års riksdag. Skulle emellertid hinder möta för Kungl. Maj:t att till dess avsluta den utredning, som återopats såsom skäl för att låta förordningen gälla tills vidare, är Kungl. Maj:t oförhindrad att till nästa riksdag komma in med ett förslag om att förordningen måtte få fortsatt giltighet under ytterligare ett år.

Jag vill hemställa till kammaren att icke medverka till att i vår författningssamling införas denna nya typ av till skenet provisoriska men i verkligheten permanenta förordningar, en typ som sedermera skulle kunna komma att åbe-

*Ang.
avskaffande
av lastpen-
ningarna.
(Forts.)*

*Ang.
avskaffande
av lastpen-
ningarna.
(Forts.)*

ropas såsom precedensfall och åstadkomma förvirring i begreppen om lagars och författningars giltighetstid.

Herr **Nilsson, Johan** i Kristianstad: Det är en formell invändning, som den föregående ärade talaren och hans medreservant gjort. Jag vill erinra om att utskottets förslag är rent bifall till Kungl. Maj:ts proposition. Det framgår av propositionen, att frågan är föremål för utredning, och det säges tydligt ifrån att det förväntas, att frågan inom den närmaste tiden kommer att läggas fram för att slutgiltigt lösas. Då man ju i varje fall hoppas och tror att det kanske redan nästa år blir möjligt för Kungl. Maj:t att framlägga detta ärende, kunde det icke vara någon risk att gå med på reservanternas förslag. Men det kan hända att det på ett eller annat sätt blir någon hake, och då blir följden den, att man endast har besvär att lägga fram en ny proposition för att ånyo besluta en provisorisk författning i ämnet. Då vi icke hava någon anledning att tro, att någon i onödan sölar med denna fråga, synes det mig som om man kunde gå med på förslaget oförändrat.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Hammar skjöld, Hjalmar**: Herr greve och talman, mina herrar! I sakens nuvarande läge torde valet endast stå emellan utskottets förslag och den av herrar Wohlin och Schlyter avgivna reservationen, och då vill jag för min del icke underlåta att lägga mitt ord för reservationen, till den kraft och verkan det hava kan.

Det har redan påpekats, att det förhållandet, att en lag föreslås skola antagas för att gälla tills vidare, är någonting nytt och icke blott något nytt utan strängt taget även meningslöst. Ty erfarenheten ej minst under den sista tiden har kanske blott alltför mycket visat, att lagar äro provisoriska i den meningen, att de snart komma att ändras eller upphävas. När därtill kommer att riksdagen genom ett antagande av reservationen skulle ge ett starkt uttryck åt sin förhoppning att frågans slutliga lösning skall påskyndas, tillåter jag mig, herr greve och talman, yrka bifall till den av herrar Wohlin och Schlyter avgivna reservationen.

Herr statsrådet **Hamrin**: Herr talman! Det har icke varit min mening att söka införa någon ny formulering i sådant hänseende som nu påtalas. Vid granskningen av de inkomna förslagen har jag följt vad de sakkunniga föreslagit, och som också blivit förordat av kommerskollegium.

De ärade reservanterna ha i sin motivering för reservationen icke alls påtalat själva formuleringen utan anfört andra motiv för densamma. Man har ju här velat, såsom jag har läst reservationen, ge uttryck åt den bestämda önskan, att ifrågakvarande ärende skulle skyndsammast behandlas och förslag föreläggas riksdagen fortast möjligt.

Jag har naturligtvis, herr talman, ingen anledning att resa något motstånd mot reservationen, då den i sak innebär precis detsamma som Kungl. Maj:t begärt. Men jag ber att få framkasta den frågan, huru ärendet skall kunna lösas, därest andra kammaren bifaller utskottets förslag och första kammaren går med på reservationen. Då uppstår en ny problemställning, som man kanske bör taga i betraktande, innan man bestämmer sig för det ena eller det andra.

Herr **Nothin**: Efter herr Hammar skjölds anförande skulle jag kunna hava inskränkt mig till att helt instämma med honom. Jag vill emellertid påpeka, att samma omständighet som här föreligger, nämligen att man vill avvakta

en utredning, för vars färdigställande man ännu icke kan förutse tidpunkten, många gånger har föranlett provisoriska lagar, men man har hittills aldrig dragit sig för att antaga dem på viss begränsad tid. Då den nu föreslagna anordningen är helt ny, kan jag för min del icke tänka mig annat än att det blott föreligger något förbiseende från handelsdepartementets sida.

Jag ber att få instämma i de yrkanden, som här hava framställts om bifall till reservationen.

*Ang.
avskaffand
av lastpen-
ningarna.
(Forts.)*

Herr Stendahl: Herr talman! De penningar, som av rederierna inbetalas till statskassan i form av lastpenningar, tagas på frakterna. Det är sålunda de, som frakta varor på fartyg, som till slut träffas av avgifterna. Rederierna äro icke i detta fall för staten någonting annat än ett slags inkasserare. Förhåller det sig på det sättet som herr Björnsson sade, att staten icke kan avvara de belopp, varom här är fråga, borde saken lämpligen kunna ordnas på det sättet, att staten tar ut pengarna direkt av varuägarna i stället för att vända sig till rederierna och använda dem såsom inkasserare.

Som själva saken nu ligger, skall jag på det allra varmaste be att få instämma i yrkandena om bifall till den av herrar Wohlin och Schlyter avgivna reservationen.

Herr Wohlin: Vad jag haft att anföra om denna reservation är redan sagt, men jag vill med anledning av herr statsrådets anförande allenast säga, att det väl icke lärer möta större svårigheter inom bevillningsutskottet att vid ett eventuellt motsatt beslut av andra kammaren åstadkomma en sammanjämkning.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herrar Wohlin och Schlyter vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wohlin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herrar Wohlin och Schlyter vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Herr statsrådet *Meurling* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 117, angående vissa understöd och pensioner, att utgå av postmedel m. m.;
nr 118, angående pension åt förre järnvägsarbetaren Johan Daniel Johans-
son; samt

nr 119, angående avskrivning av vissa av postmedel felaktigt utbetalda be-
lopp.

Herr statsrådet *Lyberg* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 133, an-
gående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1927—1928 för viss personal
inom den civila statsförvaltningen.

Ang. tullen
å kautschuks-
skodon.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 6, i anledning av väckta
motioner angående nedsättning av tullen å kautschuksskodon.

I två likalydande, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nr 145 i för-
sta kammaren av herr *Karl Andersson* m. fl. och nr 224 i andra kammaren av
herr *Heiding* m. fl., hade hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl.
Maj:t hemställa om utredning angående lämplig nedsättning av tullsatsen å
kautschuksskodon (tulltaxan rubrik nr 641) samt om framläggande för riks-
dagen snarast möjligt av det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hem-
ställt, att de likalydande motionerna I: 145 av herr *Karl Andersson* m. fl. och
II: 224 av herr *Heiding* m. fl., angående nedsättning av tullen å kautschuks-
skodon, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **Andersson, Karl:** Herr greve och talman! Då jag är motionär i den
föreliggande frågan, torde det ursäktas, om jag ett ögonblick tager till orda.

Man hör mycket ofta talas om de oskäligt höga pris, som varit och fortfar-
rande äro rådande å galoscher och kautschuksskodon. Till en del härröra nog
dessa höga priser av det tullskydd, som dessa varor åtnjuta, men sannolikt även
också på den trustbildning, som faktiskt förefinnes bland de svenska fabrikan-
terna i denna industri. De miljonvinster, som dessa gummifabriksaktiebolag
under senare år kunnat redovisa, tala nog sitt tydliga språk om att denna nä-
ring kunde bestå i konkurrensen mot utländska tillverkare utan det tullskydd,
som nu förefinnes.

Riksdagen har också flera gånger haft denna fråga under omprövning, se-
nast under 1926 års riksdag, därvid bevillningsutskottet uttalade, att förslag i
ärendet från Kungl. Maj:t i anledning av riksdagens skrivelse år 1917 vore
att förvänta till detta års riksdag. Något sådant förslag om nedsättning eller
borttagande av berörda tullsatsar har dock ännu ej från Kungl. Maj:t förelagts
riksdagen, varför jag och mina medmotionärer ansett nödigt att motionsvis föra
fram frågan.

Bevillningsutskottet, som även i år haft att avge utlåtande i denna fråga,
har i sitt betänkande nr 6, vari motionerna avstyrkts, anført, att en prissänk-
ning å galoscher den 1 augusti förlidet år ägde rum med 2 kronor per par.
Denna prissänkning anser jag dock ej vara tillfyllest, varför det av oss i motio-
nen gjorda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning om
lämplig nedsättning av förberörda tullsats fortfarande är berättigat.

Då jag emellertid nogsamst förstår det vara otänkbart att gentemot ett en-
hälligt utskott få kammarens bifall till motionen, har jag dock velat ytterligare
understryka vad utskottet i sitt yttrande anført, att detsamma förutsätter, att
Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer prisutvecklingen på området och vid

lämpligt tillfälle förelägger riksdagen de förslag, till vilka förhållandena kunna giva anledning.

*Ang. tullen
å kautschuks-
skodon.
(Forts.)*

Herr **Westman**: Herr talman! Jag skall be att få yttra några ord i denna fråga, och det torde väl icke förvåna kammaren, om någon annan än motionären tager till orda i ett ärende som detta. Det förefaller mig nämligen, som om riksdagens tålmod i denna fråga blivit satt på ett mycket hårt prov.

Redan år 1917 skrev riksdagen till Kungl. Maj:t och anhöll om utredning rörande tull på galoscher. Efter den tiden har år efter år gått, och på galoschmarknaden rådde alltså de mest oskäligena prisförhållanden. Det torde vara kammaren väl bekant, att, för att endast taga några siffror från de senare åren, förhållandena varit sådana, att det på det verkliga inbetalade kapitalet utdelats till galoschfabrikernas aktieägare år 1920 90 %, 1921 53 %, 1922 67 %. Kungl. Maj:ts uppmärksamhet fästes genom åtskilliga utredningar på de abnorma förhållandena inom denna del av vår industri. Jag erinrar om trustlagsstiftningskommittén. Tull- och traktatkommittén lämnade även den en speciell redogörelse, som visserligen avser förhållandena före världskriget men vari dock uttalas, att tullen under denna tid visat sig vara oskäligt hög. I den motion vid 1924 års riksdag, som låg till grund för den riksdagsskrivelse, varigenom Kungl. Maj:t föranleddes att framlägga trustlagsförslaget, fästes uppmärksamheten ytterligare på missförhållandena inom denna bransch. Det var nämligen just förhållandena där som av motionären anfördes såsom ett av de starkaste skälen för att Kungl. Maj:t skulle skaffa sig de maktmedel, som den nya lagstiftningen nu erbjuder.

Kungl. Maj:t gjorde emellertid ingenting i fråga om galoschtullen. Förra året kom bevillningsutskottet med anledning av en då föreliggande motion med ett utlåtande i ärendet, vari utskottet förklarade, att den då väckta motionen om åtgärder från riksdagens sida icke borde föranleda till någonting. Utskottet lämnade två upplysningar till stöd för sin negativa ståndpunkt. Den första var den, att riksdagens skrivelse övertagits av handelsdepartementet. I fråga om denna uppgift vill jag endast fästa uppmärksamheten därpå, att enligt justitieombudsmannens berättelse till innevarande års riksdag låg skrivelsen ännu den 1 januari i år i finansdepartementet. Den andra upplysning, som utskottet i sitt utlåtande lämnade, var den, att man kunde hava anledning vänta, att förslag i ämnet skulle komma till en följande riksdag.

Den utsikt, som utskottet härigenom öppnade, har emellertid icke förverkligats. Under sådana omständigheter hade man kanske väntat, att utskottet sett sig föranlåtet att i någon mån söka infria den utfästelse, som utskottet onekligen iklädde sig genom dessa uttalanden. Om man emellertid läser utskottets betänkande i år, så finner man, att utskottet i stället dragit sig tillbaka. Däri säges, att utskottet inhämtat, att den i 1917 års riksdagsskrivelse berörda frågan alltså är föremål för uppmärksamhet inom handelsdepartementet, där man dock anser, att den inträdda prissänkningen å galoscher ger anledning till att under den närmaste tiden avvakta, huru prisbildningen på kautschukvaror kommer att utveckla sig. Utskottet ställer alltså i utsikt, att det kommer att dröja mycket länge, innan denna riksdagsskrivelse av år 1917 kommer att föranleda någon åtgärd från handelsministerns sida.

Vad finns det då för skäl för utskottet att draga sig tillbaka från sin ståndpunkt från i följ till den hållning, som utskottet nu intagit? Ja, vi få icke veta något annat skäl än den utredning, som utskottet lämnat. Vad innehåller då denna utredning? Jo, endast några uppgifter om huru utförsäljningspriserna å galoscher ställt sig under de senaste åren. Men jag hemställer verkligen till bevillningsutskottet, om utskottet kan anse, att detta är en utredning, som kan övertyga kammaren om att förhållandena blivit tillfredsställande. Var och en

Ang. tullen
å kautschuks-
skodon.
(Forts.)

som sysslat med ekonomiska utredningar torde hava fullkomligt klart för sig, att om man skall kunna få en bild av läget inom en industrigren, fordras uppgifter av helt annan omfattning än bevillningsutskottet lämnat.

När frågan emellertid genom det sätt, varpå utskottet behandlat densamma, kommit i det läge den gjort och då härtill kommer, att motionären icke själv gjort något yrkande, skall jag för min del nöja mig med att till herr handelsministern, som är här närvarande, rikta den vädjan, att han måtte intaga en mera intresserad och bestämd hållning än bevillningsutskottet ställt i utsikt, att han kommer att göra.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Jag begärde egentligen ordet med anledning av den siste ärade talarens anförande. Han hade den uppfattningen, att utskottet nu ansåg behovet av en skyndsamt utredning vara mindre än vid föregående års riksdag. Det kan också hända att det finns anledning till detta. Det är i alla fall så, att de stora vinster som omnämndes ligga några år tillbaka i tiden, och man har den uppfattningen, att det för närvarande kanske icke är fullt så gynnsamt för denna industri som det varit förut. Det har ju dock inträffat det förhållandet, att den kartell, som funnits eller som åtminstone påstås hava funnits inom denna industri, i viss mån blivit sprängd, i det att vissa av dessa industrier övergått till ny ledning. Detta har också haft till följd, att priserna hava betydligt sänkts på de nödvändighetsartiklar, över vilkas pris konsumenterna kanske mest hava anledning att vara missnöjda. Då därtill kommer, att den allmänna utredning, som man ju har tänkt sig skola komma om vårt tullsystem, icke får fördröjas alltför länge, finns det ännu en anledning att låta denna sak vara, till dess utredningen sättes i gång. Det skall givetvis vara ett särskilt motiv för att man skall taga upp och ändra på tullsatserna för vissa industrier, utan man bör sätta dem i ett sammanhang. Under sådana omständigheter kan det ju finnas fog för att man låter saken vara under detta år, då man icke har någon anledning att intaga en ändrad ståndpunkt mot vad utskottet intog föregående år.

Dessutom finns det även andra omständigheter, som det kanske icke är lämpligt att här alltför starkt framhålla men som kanske också varit anledning till att frågan fått vila. Vi hava ju föregående år haft samma anledning till att man då icke ville taga upp frågan alltför positivt, och denna anledning finnes fortfarande kvar. Jag tror icke, att det är anledning till annat än att kammaren bifaller utskottets hemställan, till vilken jag ber att få yrka bifall.

Herr Björnsson: Herr talman! Jag skulle kunna hava nöjt mig med att instämma i vad den siste ärade talaren sagt, men jag vill när jag begärt ordet likväl göra ett tillägg.

Den, som läser bevillningsutskottets utlåtande, kan möjligen få det intrycket, att utskottet velat giva ett alldeles utomordentligt fint betyg åt kooperativa förbundets verksamhet inom galoschindustrien. Från deras sida, som närmast intressera sig för utvecklingen av Kooperationen, har det emellertid icke alls varit fråga om att på minsta sätt sätta sig emot nedsättning av galoschtullen på den grund, att kooperativa förbundet nu har intresserat sig i denna industri. Om den kooperativa rörelsen överhuvud taget skall hava något existensberättigande, bör den naturligtvis kunna reda sig med minst lika låga eller lägre tullar än en industri, som är organiserad på det hittills vanliga sättet. Herr Nilsson i Kristianstad har ju erinrat om den nu pågående tulltaxerevisionen. Jag vill säga, att om det skulle befinnas att prissänkningen icke fortgår i önskvärd takt, finner jag det icke vara nödvändigt att avvakta en allmän revision. Denna fråga är av beskaffenhet att mycket väl kunna brytas ut ur det stora sammanhanget med övriga tullar.

Jag vill slutligen erinra om att bevillningsutskottet varit fullkomligt enhälligt. Även meningsfränder till de båda kammarledamöter, som här närmast uttryckt en större iver än utskottet, hava deltagit i beslutet. Under överläggningen i utskottet har det lämnats sådana skäl för avslag nu på motionen, att alla böjt sig därför, och då förefaller det mig rimligt att även kammaren skulle kunna göra det.

Ang. tullen
å kautschuks-
skodon.
(Forts.)

Herr Westman: Med anledning av de båda sista talarnas yttranden tillåter jag mig göra två anmärkningar. Den ena är, att även om trustbildningen skulle vara sprängd inom en näring, kan det likväl hända, att det tullskydd näringen åtnjuter är för högt. Den slutsats, som utskottets ärade ordförande herr Nilsson drog, då han sade, att de förhållanden, som nu inträtt, gjorde en utredning, huruvida tullskyddet är för högt, överflödig, kan jag icke biträda.

Med anledning av vad herr Björnsson yttrade vill jag endast tillåta mig säga, att det naturligtvis är ägnat att tilldraga sig uppmärksamhet, att utskottets utlåtande är enhälligt. Jag förstår mycket väl, att detta beror på de skäl, som förebragts inom utskottet, men jag vet icke, om det skall vara nödvändigt för utskottet att iakttaga så sträng sekretess, att utskottet icke vågar för kammaren ens antyda arten av de skäl, som hava varit för utskottet bestämmande. Det skulle ju i alla fall för oss i kammaren vara mera tilltalande, om vi kunde intaga vår ståndpunkt på grund av sakliga upplysningar och ej på grund av en hänvisning till auktoriteter. Allra mest överensstämmande med riksdagens värdighet vore det naturligtvis, om riksdagen ställde sig på den ståndpunkten, att då riksdagen begärt en utredning angående tullförhållandena inom denna näringsgren, vidhåller riksdagen sin önskan, att denna utredning skall framläggas för riksdagen.

Herr Björnsson: Jag vill bara erinra om att jag icke har hoppats eller önskat tjänstgöra som någon slags auktoritet. Jag trodde emellertid, att exempelvis herr Wohlin skulle vara en tillfredsställande auktoritet för herr Westman.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 7, i anledning av väckt motion om höjning av tullen å polerduk eller sänkning av tullen å appreterad bomullsvävnad, uteslutande avsedd för tillverkning av polerduk.

Utskottets hemställan bifölls.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 8, i anledning av väckt motion om sänkning av tullen å ämnen för skoläster.

Ang. tullen
å lästämnen.

I en inom första kammaren väckt till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 37, hade herrar Lindgren och Akerberg hemställt, att riksdagen måtte besluta, att rubrik 242 i gällande tulltaxa skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Block och läster för tillverkning av skodon samt ämnen för dylika läster; ävensom träskor och ämnen till infattning av borstar (s. k. borsträn) samt formar för industriella ändamål, 1 kilogram 10 öre.

Ang. tullen
å lästämnen.
(Forts.)

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att motionen I: 37 av herrar Lindgren och Åkerberg, om sänkning av tullen å ämnen för skoläster, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anmälts av herrar *Bürg, Wigfors, Boman, Björnsson, Bergman, Schlyter, Johansson* i Arkösund, *Olsson* i Ramsta, *Lövgren* i Nyborg och *Olsson* i Gävle, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till herrar Lindgrens och Åkerbergs förevarande motion I: 37, besluta, att rubriken 242 i gällande tulltaxa skulle erhålla följande ändrade lydelse:

Block och läster för tillverkning av skodon samt ämnen för dylika läster; ävensom träskor och ämnen till infattning av borstar (s. k. borsträn) samt fornar för industriella ändamål, 1 kg. 10 öre.

Herr Boman: Herr greve och talman! Som kammaren torde finna, är detta utskottsbetänkande åtföljt av en reservation, i vilken icke mindre än tio av utskottets ledamöter hava instämt och det är sannerligen icke underligt, att uppfattningarna inom utskottet gått isär, ty de skäl, som majoriteten har anført, äro enligt min mening synnerligen svaga. Utskottet erkänner, att den bristande överensstämmelsen mellan tullsatsen på halvfabrikatet, lästämnen, och helfabrikatet, läster, innebär ett missförhållande, men uttalar det oaktat, att man borde avvakta en utredning, enär det råder stridiga uppfattningar i denna fråga bland skofabrikanterna. Jag har svårt att förstå, varför man, då en fråga ligger som denna, skall nödgas uppskjuta sitt ståndpunkts-tagande, särskilt om man beaktar, att tullsatsen på lästämnen och färdiga läster var ensartad under åren 1914—1923. Det var först efter ett regeringsrättsutslag sistnämnda år, som lästämnen kommo att hänföras till en rubrik, som anger tre gånger så hög tull per kg. som för de färdiga lästerna. Senare gjordes framställningar om rättelse till Kungl. Maj:t, med anledning av vilka kommerskollegium och generaltullstyrelsen uttalade, att det rådde ett påtagligt missförhållande mellan dessa tullsatser. Det må väl vara rimligt att erkänna, att tullskyddet för ett helfabrikat bör vara högre än för halvfabrikatet eller råvaran, och jag vill beteckna lästämnet nästan som en råvara. Förhållandet är nu, att det utgår en icke blott tre gånger utan en faktiskt nio gånger så hög tull för lästämnen, ty ett lästämne väger ungefär tre gånger så mycket som en färdig läst. Denna fråga ligger som sagt så enkelt, att man utan särskild utredning borde kunna taga ståndpunkt till den. Det är omöjligt att övertyga mig om att denna tull har någon som helst betydelse för priset på färdiga skodon, och icke heller kan jag förstå, att den kan hava någon betydelse för priset på eller avsättningen av svensk bok, som ju är råvaran för lästämnen, ty den kvantitet därav, som kan komma i fråga för detta ändamål, är så obetydlig, att den kan jämföras med en tämligen måttlig kvantitet ved. Men vidare är det mig omöjligt att inse, att lästfabrikanterna skulle hava någon olägenhet av att halvfabrikatet, lästämnet, bleve billigare. Om en fabrik eventuellt hade fördel av nuvarande förhållanden, borde en annan hava minst lika stor olägenhet därav.

På grund av vad jag sålunda anført vågar jag, herr greve och talman, hemställa om bifall till den reservation, som är avgiven vid detta betänkande.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Det rådde delade meningar inom utskottet, huruvida utskottet borde tillstyrka bifall till motionärernas förslag eller ej. Det kan icke förnekas, att det råder en viss ojämnhet i tullsatserna på halvfabrikatet och helfabrikatet i detta fall. Förhållandet är emellertid, att

skoläster näppeligen med fördel torde kunna importeras färdiga, utan det framställes tämligen starka krav från fabrikanternas sida på att de slutligt utformas i närheten av den fabrik, där de skola användas. Det har inom landet uppstått lästfabriker, som taga sin råvara från de svenska skogarna och utföra hela lästerna. Därjämte har en stor världsfirma förlagt en fabrik till Örebro. Denna har funnit det bekvämare att importera lästämnen från Tyskland och sedan göra dem färdiga i Sverige. Före 1923 fanns det icke någon import av lästämnen, utan lästerna gjordes antingen här hemma eller importerades färdiga. Frågan om tullsatsens storlek hade då alltså ännu icke blivit aktuell. Då importen av lästämnen började, befanns det föreligga skäl att hänföra dem till en annan tullrubrik än den importörerna hade tänkt sig. Då oppkom den bristande överensstämmelse mellan de båda tullsatserna, som av motionärerna anförts som enda skälet för deras förslag. Man skulle ju kunna tänka sig, att de sökt rätta till denna ojämnhet genom att motionera om en förhöjd tull på de färdiga lästerna i stället för att sänka tullen på de utländska lästämnen. Man hade då nått det åsyftade resultatet, nämligen en någorlunda riktig avvägning av tullen på hel- och halvfabrikatet. Men man har icke gått den vägen, ty då hade man kanske i för hög grad gynnat den inhemska industrien, utan man har i stället velat gynna de utländska intressena. Om man hade gått den förstnämnda vägen, hade det icke alls blivit någon disproportion i förhållande till andra, med läster jämförliga varor. Tullsatsen på läster är nu tio öre, vilket betyder nästan ingenting, medan tullsatsen på t. ex. svarvade trävaror är en krona per kilogram. Det hade alltså icke varit något orättmätigt, om man i stället begärt en tullförhöjning på de färdiga lästerna.

Om en tullsänkning legat i skofabrikanternas eller konsumenternas intresse, kunde man hava haft något fog för att gå med på motionärernas förslag, men så är icke förhållandet. De svenska skofabrikanterna hava förklarat, att de äro fullt belättna med de produkter, som föras i marknaden av svenska fabrikanter, och förklara också tämligen enstämmigt, att det icke finnes någon som helst anledning att klaga på priserna. Den svenska lästfabrikationen har hunnit så långt, att den till fullo tillgodoser behovet, och den har till och med kunnat exportera i viss utsträckning. Emellertid är det tydligt att konkurrensen, om man nu tillmötesgår de utländska intressenter, som förlagt en filial till Sverige, kan bliva svårare, och det kan också hända, att ifrågavarande stora världsfirma har så betydande resurser, att den försöker konkurrera bort de svenska fabriker, som tillkommit under de senare åren. Men sedan detta väl skett, torde man komma att taga skadan igen och måhända höja priserna. Jag tror därför, att det är ett allmänt svenskt intresse att se till, att den svenska industrien kan fortleva, och att icke ställa det så, att den riskerar att duka under. Man kan icke påvisa, att det förefinnes något allmänt intresse av den föreslagna tullsänkningen, utan denna kommer tvärt om att leda till ett ur svensk synpunkt beklagligt resultat.

Här kommer det nu att anföras från Örebrohåll, att den fabrik, som är anlagd av tyska intressenter, eventuellt kommer att nedläggas, därest motionen icke vinner riksdagens bifall. Jag vet icke, huruvida ett sådant hot kan komma att verkställas eller ej. I varje fall är det alldeles tydligt, att skofabrikanterna icke köpa läster för sitt nöjes skull, utan endast för att fylla sitt behov av sådana. Om arbetet ökas på ett håll, måste det givetvis minskas på ett annat, och det borde väl stå klart för var och en, att om man vill gynna svenskt arbete, gör man detta bäst genom att låta varan fabriceras inom landet från början, således från det ögonblick, då man tager råvaran i skogen för att därav tillverka lästämne, ända fram till färdigställandet av helfabrikatet. På detta sätt måste man bereda mera sysselsättning åt svensk arbetskraft, än om man importerar lästämnen och i Sverige endast utformar dem till läster.

*Ang. tullen
å lästämnen.
(Forts.)*

Ang. tullen
å lästämnen.
(Forts.)

Jag tror således, att den hälft av bevillningsutskottet, som tack vare den förseglade sedeln har vunnit majoritet, har fog för sin ståndpunkt och att man genom att följa den bäst gynnar svenska intressen, svensk industri och svenskt arbete. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr von Sydow: Då jag känner något till den näringsgren, som det här är fråga om, vilja kanske herrarna tillåta mig att säga ett par ord.

Det kan icke förnekas, att det ter sig som en fullständig anomali, att man har en lägre tull på den färdiga varan än på ämnet till den. I förbigående får jag dock säga, att herr Boman knappast har rätt, när han betecknar skolästämnen som råämnen. Det har nämligen nedlagts ett betydande arbete på dem. De göras av bokträ, och först skall träet sågas och formas. Sedan skall det kokas och därefter torkas under tre år med en småningom stigande temperatur, som icke får bli högre än trettio grader. Denna magasinering och torkning under tre år är nödvändig för lästämnen, som tillverkas av svensk bok. Om man tycker, att de nuvarande tullsatserna utgöra en anomali, kan man, som herr Nilsson anförde, ändra förhållandet på två sätt. Man kan antingen höja tullsatsen för den färdiga varan, eller också kan man sänka den för halvfabrikatet. Men att höja tullen på den färdiga varan, alltså på skolästerna, tjänar ingenting till, ty i detta fall kunde det lika gärna vara ingen tull alls. Förhållandena inom industrien göra nämligen, att man icke importerar färdiga skoläster. Vid en skofabrik kommer en beställning på skor av en ny modell. Modellerna växla under ett år till ett antal, som herrarna inte kunna tänka sig. När då en sådan beställning kommer, behöver vederbörande fabrik läster och vänder sig till någon, som har skolästämnen. Sedan utformas dessa till läster t. ex. i Örebro, där, som vi hört, en tysk firma upprättat en filial för detta ändamål. Men man kan icke hava läster på lager. Sådana måste tillverkas varje gång efter beställning, och de måste göras så fort som möjligt, därför att beställarna i regel äro otålga.

Man behöver således icke befara, att det blir någon import utifrån av färdiga läster. Men om man ändrar den nuvarande tullen på ämnena, komma de svenska fabrikerna i en ogynnsam ställning. De tyska fabrikerna ha två stora företräden framför de svenska. Dels äro arbetslönerna mycket lägre i Tyskland än i Skåne, där de svenska fabrikerna ligga, och dels behöver det tyska träet på grund av sin beskaffenhet icke torkas mer än två år, medan det svenska kräver tre år. Detta gör, att driften vid de svenska fabrikerna är väsentligt dyrare, och om man nu nedsätter tullen, såsom här föreslås, kommer läget att bli högst allvarligt för dem. Det är sant att den nuvarande tullsatsen, som genom regeringsrättens utslag 1923 förklarades gälla för lästämnen, var en obehaglig överraskning för de tyska fabrikanterna, som förlagt en filial till Örebro. Tullförhöjningen inträdde, när fabriken där var helt ny och just skulle börja sin verksamhet, och var naturligtvis mycket obehaglig för vederbörande.

Här blir alltså frågan: skall man gynna de svenska eller de tyska fabrikanterna? Ifall man låter den nuvarande tullen vara kvar, gynnar man de svenska, och om man ändrar den enligt motionärernas förslag, gynnar man de tyska. Skillnaden är sådan, att man lätt kan tänka sig, att de ena eller andra, i händelse av ett för dem ogynnsamt beslut, kunna komma att upphöra med sin verksamhet. När man på detta sätt står i valet, gör man enligt min mening rätt i att gynna den svenska näringen. Visserligen är det icke någon stor näring. Det finns ett par fabriker, och de ha sammanlagt efter vad jag tror icke mer än omkring hundra arbetare. Men det är en svensk näring, som går, och jag förstår inte, varför man egentligen skall ruinera

den till förmån för de tyska fabrikanterna. Dessa ha en oerhörd marknad i Tyskland, och den lilla filial de lagt i Örebro spelar ingen roll för dem.

Då för övrigt både kommerskollegium och generaltullstyrelsen avstyrkt en ändring av tullen, ber jag att få tillstyrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. tullen
å lästämnen.
(Forts.)*

Herr **Lindgren**: För att kammarens ärade ledamöter skola få en föreställning om vad frågan gäller, har jag anskaffat ett lästämne och en läst, som jag tagit med hit. Som var och en i kammaren kan se, äro dessa träbitar icke några svarvade ämnen, som bevillningsutskottets ärade ordförande sökte göra dem till. Det är mycket litet arbete, som nedlagts på dem. Ett par lästämnen kosta 45 à 50 öre, men i tull draga de omkring 90 öre. De färdiga lästerna återigen kosta omkring fem kronor men draga en tull av endast tio öre. Halvfabrikatet betingar alltså en tull av nära 200 procent, och helfabrikatet endast 2 procent av varans värde. Jag undrar, om inte var och en av kammarens ledamöter inser, att detta är abnormt.

För min del tror jag, att bevillningsutskottet fullständigt missuppfattat, vad denna fråga gäller. Den gäller icke läster av svenskt trä eller av tyskt trä, utan den gäller, om läster av tyskt trä skola kunna tillverkas inom Sverige eller om fabrikationen måste förläggas till Tyskland. Firman Winkle i Tyskland, som 1923—1924 startade ett svenskt bolag, Lästfabriken Winkle aktiebolag i Örebro, har där tillverkat läster för sina svenska kunder. På grund av den abnorma tullen å lästämnen har fabrikationen emellertid gått med förlust. Skulle nu riksdagen mot förmodan besluta, att tullsatsen på lästämnen allttjämt skall vara nio gånger större än på färdiga läster, ty det är att märka att ett par lästämnen väga tre kilo, medan ett par läster väga ett kilo, så blir följden att firman upplöser bolaget i Örebro. Den behåller där en schablonmästare och en modellör, modellerna tillverkas i Sverige efter skofabrikanternas önskan, och så översändas de till Tyskland och lästerna tillverkas där. Då först tror jag att läget blir något kritiskt för de lästfabriker, som använda svenskt trä. De fabriker, som använda svensk rödbok, kunna däremot, om motionen bifalles, fortsätta sin produktion, ty ett stort antal skofabriker använda läster av svensk rödbok. Men det finns också en del skofabrikanter, som vilja ha läster av tysk vitbok, därför att dessa icke förlora formen så hastigt vid temperaturförändringar, som måhända förhållandet är med läster av svensk rödbok.

Bevillningsutskottets ärade ordförande yttrade, att de svenska skofabrikanterna äro fullt nöjda med nuvarande förhållanden; jag vill säga att detta är en sanning med modifikation. Visserligen har till utskottet, efter var det berättats, inkommit icke mindre än 24 uttalanden från svenska skofabrikanter, men dessa uttalanden ha ingalunda spontant framkommit. Utan det är väl så att Järrestadsfabrikens kunder med litet övertalningsförmåga och måhända även vissa prisjämkningar förmåtts avgiva sina uttalanden. Däremot förelåg redan 1924 ett uttalande från svenska skofabrikantföreningen, och detta går i en alldeles motsatt riktning. Jag tror mig också veta, att energiska försök ha gjorts i år för att förmå föreningen att ändra sin ståndpunkt, men detta har icke lyckats. Alldeles säkert är, att flertalet fabriker äro mera betjänta av läster av den tyska vitboken än av svensk rödbok, även om denna sistnämnda väl kan användas till läster.

Frågan är icke någon stor fråga, det är sant. Den berör icke mer än ett hundratal arbetare. Men alldeles säkert är, att Örebrofabriken kommer att nedläggas, därest icke en rättelse i de abnorma tullförhållandena sker, och följden blir då att de arbetare den sysselsätter bli arbetslösa. Och detta utan att de övriga fabriker vinna någonting därpå, då nämligen färdiga läster i sådant fall komma att importeras i stället för lästämnen.

Ang. tullen
å lästämnen.
(Forts.)

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet av-givna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lindgren* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet av-givna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 9, i anledning av väckt motion om tullfrihet för med bly överdraget band-järn av vissa dimensioner; och

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tullfri införsel av en telefonkabel.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Om upp-
hävande av
värnpliktiges
mönstrings-
skyldighet
m. m.

Föredrogs ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av eller inskränkning i värnpliktiges mönstrings- och adressanmälningsskyldighet.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft till lagutskott hänvisade motionen nr 9 i andra kammaren av herr *Andersson* i Ovanmyra m. fl. och motionen nr 28 i samma kammare av herr *Bergström* i Bäckland.

I motionen nr 9 hade hemställts, att riksdagen ville ingå till Kungl. Maj:t med en skrivelse med begäran om nödiga lagändringar i syfte att avskaffa eller väsentligen inskränka de s. k. höstmönstringarna i enlighet med vad i motionen närmare anförts.

I motionen nr 28 hade yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, under vilka villkor den i värnpliktslagen

stadgade mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten skulle kunna avskaffas.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner icke måtte till någon riksdagens åtgärd för-
anleda.

*Om upp-
hävande av
värnpliktiges
mönstrings-
skyldighet
m. m.
(Forts.)*

Reservation hade avgivits av herrar *Hage* och *Johansson* i Sollefteå, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, slutande med en hemställan, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda under vilka villkor den i värnpliktslagen stadgade mönstrings- och adressanmälningsskyldigheten skulle kunna avskaffas eller väsentligen inskränkas.

Herr Luterkort: Herr talman! Då ingen av reservanterna vid detta utlåtande har plats i denna kammare, skall jag, ehuru det finns föga utsikt till någon framgång, ändå be att i korthet få yrka bifall till den av herr *Hage* och herr *Johansson* i Sollefteå vid detta utlåtande fogade reservationen. Som herrarna torde finna av betänkandet, rör det sig här om en fråga, som vid upprepade tillfällen kommit tillbaka, nämligen frågan om mönstringsanmälningar och adressanmälningar av värnpliktiga. Åren 1902, 1905, 1911, 1912, 1918, 1920 och 1925 ha framställningar i enahanda syfte blivit gjorda här i riksdagen. Detta torde väl redan i och för sig i viss mån innebära, att det önskemål, som ligger bakom motionerna, verkligen har något fog för sig.

Jag ber i varje fall att få erinra därom, att denna mönstringsanmälan, från att ha inneburit upprätthållandet av ett slags personligt förhållande mellan de värnpliktiga och vederbörande befäl, numera inskränkts till att avse endast några korta, på formulär verkställda anmälningar till vederbörande rullföringsområdesbefälhavare. Jag ber vidare att få erinra därom, att 1912 års riksdag bifallit en då väckt motion i ämnet, vari anhölls att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, i vad mån och på vad sätt den i § 32 värnpliktslagen stadgade mönstring skulle kunna borttagas och ersättas med av myndighet lämnade uppgifter, samt för riksdagen framlägga förslag i ämnet. Riksdagen pekade då särskilt på den omständigheten, att så länge det personliga förhållandet kvarstod, kunde det vara någon mening med mönstringsskyldigheten, men sedan det nu gått över till att i regel ske med skriftlig anmälan, hade den förlorat all betydelse i nämnda avseende. Uppenbarligen hade det viss betydelse att vederbörande ägde kännedom om de värnpliktigas antal m. m., men riksdagen tillade, att det kunde med gällande bestämmelser verkligen sättas i fråga huruvida detta ändamål i alla fall vunnas.

Detta alltså redan 1912. Därefter blev det en förberedande utredning med anledning av denna riksdagsskrivelse, och om man, mina herrar, granskar alla de yttranden, som då avgåvos över riksdagsskrivelsen, torde man inte komma till något annat resultat än att dessa yttranden utgöra en provkarta på alla möjliga åsikter; somliga vilja ha kvar den gamla personliga mönstringen, andra vilja stanna vid den mönstring, som man hade och ännu har, och somliga vilja gå ännu längre och skapa ytterligare mönstringsskyldighet. Redan av denna provkarta framgår, att man år 1912 alls icke kände sig övertygad om, att man uppnått någon verklig effektivitet med avseende på mönstringsförfarandet. Sedermera blev det sakkunnigutredning, och om man ser på de sakkunnigas utlåtande, finner man att icke heller dessa anfört några skäl för att erforderlig effektivitet verkligen föreläge.

Nu föreligger frågan igen. Man kan säga, att det icke är någon fråga av väsentlig betydelse, men jag vill i alla fall med några ord undersöka de skäl, som utskottet anfört.

Om upp-
hävande av
värnpliktiges
mönstrings-
skyldighet
m. m.
(Forts.)

De äro huvudsakligen tre. Beträffande utskottets två sista skäl måste jag säga, att de icke på något sätt övertyga om att den önskvärda effektiviteten skulle föreligga. Det ena går ut på, att mönstringen skulle möjliggöra en »beräkning vid de särskilda truppförbanden av det antal värnpliktiga av olika årsklasser, som kan väntas komma att inställa sig vid mobilisering». Och utskottet tillägger: »På tillförlitliga uppgifter i detta avseende måste givetvis krigsorganisationens omfattning grundas.» Det ligger i sakens natur att detta argument icke kan vara så särdeles starkt. Jag ber herrarna att av utskottets utlåtande inhämta, huru stora belopp i böter, som under ett år komma in på dessa femkronor. Exempelvis under budgetåret 1925—1926 inflöt icke mindre än 144,000 kronor, vilket skulle innebära att närmare 30,000 personer underlåtit att mönstra. Jag undrar om icke detta resultat överensstämmer med den erfarenhet herrarna ha om i vilken utsträckning värnpliktiga underlåta att fullgöra denna skyldighet. Nu vill jag visst icke säga, att det är ett skäl att taga bort detta mönstringsförfarande att man uraktlåter att fullgöra en skyldighet, men det tyder på att det argument, som utskottet här anför, icke kan åberopas som något bevis för att någon som helst reell effektivitet föreligger.

Och detsamma gäller naturligtvis utskottets tredje argument, då utskottet säger, att »genom mönstringsanmälan kontrolleras även, huruvida de värnpliktiga äga kännedom om den årsklass de tillhöra». På den punkten tror jag att erfarenheten ännu starkare lär oss, att det är på helt andra vägar, som vederbörande värnpliktiga hålla reda på sin årsklass och tjänstgöringsskyldighet. Därom skaffa de sig sin kunskap, då de äro ute och fullgöra sin värnplikt. Men det sker helt säkert inte genom mönstringen.

Så kommer det skäl, som utskottet först anför, och jag må medge att detta kan synas ha något fog för sig. Det avser sådan specialutbildad personals placering, som man vill nå med särskilda kallelser och som man därför måste något bättre ha reda på. Men härvidlag kan jag inskränka mig till att erinra därom att i motionen talas även om en *inskränkning* av mönstringsskyldigheten. Det kunde ju tänkas, att under utredningen kunde finnas något sätt, varpå sistberörda syfte kunde vinnas.

Det återstår att svara på frågan: Finns det något skäl att taga bort mönstringen? I detta avseende torde det väl alltid vara ett skäl att taga bort en straffbestämmelse, mot vilken det visat sig att ett så stort antal människor årligen fela för att bli dömda till böter, utan att de själva äro övertygade om eller ha minsta kännning av, att de begått någonting oriktigt. Och olägenheten växer med antalet som bötfälles. När därtill kommer, enligt vad erfarenheten visar, att i ett stort antal fall personer måste anhållas och inställas för att avtjäna dessa böter, något som ofta väckt förstämning och missmod även hos vederbörande myndigheter, då ligger enligt min uppfattning häri ett skäl att icke bibehålla dessa icke effektiva bestämmelser. Jag ber alltså, herr talman, att med denna motivering få yrka bifall till det förslag, som innehålles i den av herr Hage och herr Johansson i Sollefteå avgivna reservationen.

Herr Westman: Herr talman! Jag ber att få säga några ord med anledning av det yrkande, som framställts av den siste ärade talaren. Andra lagutskottet har i sitt utlåtande framhållit de viktiga uppgifter, som mönstringen har att fylla. Utskottet har därvidlag naturligtvis icke stött sig på sin egen visdom, utan på de uttalanden, som gjorts av den s. k. värnpliktskommissionen, vilken tillsattes 1918, och på de uttalanden, som i samma ärende under den senaste tiden gjorts av krigsministrar av växlande regeringar. Herr Luterkort invände nu, att det system, som avser att fylla dessa uppgifter, skulle vara ineffektivt, och om jag fattade herr Luterkort rätt, stödde sig herr Luterkort

härvid på de uppgifter, som återfinnas i utskottsbetänkandet, och som innebära att ett betydande antal värnpliktiga varje år erlagt böter. Men detta visar icke att systemet är ineffektivt. Ty för att kunna uttaga böterna måste man finna reda på de värnpliktiga, och då har ju myndigheterna också tillfälle att inhämta vissa uppgifter om den värnpliktige, som han ej lämnat godvilligt. Han får, kan man säga, betala myndigheterna fem kronor för det besvär han vållat dem genom att icke mönstra i vederbörlig ordning.

Vidare säger herr Luterkort, att det är mycket olämpligt att ålägga de värnpliktiga att lämna uppgifter under bötesansvar. Men jag förstår icke varför det skulle vara mer olämpligt att göra det på detta område än på andra områden, där vi ju göra det i en massa fall. När vi äro nog lyckliga att tillhöra ett folk, som icke består av analfabeter, är det icke för mycket begärt, att man kräver av den enskilde att han skall lämna de uppgifter, samhället behöver av honom, i stället för att ålägga myndigheterna att uppsöka varje enskild och anteckna de uppgifter, som han muntligen kan behaga att lämna. Det är givet, att det senare systemet skulle vara ofantligt mycket dyrare, och det skulle över huvudtaget icke överensstämma med vårt folks kulturståndpunkt att nu övergå till en sådan anordning.

Den utredning, som kan göras beträffande detta ärende, är gjord år 1918, och motionärerna ha icke framfört några nya synpunkter, vilka icke beaktats vid denna utredning. Jag finner därför det yrkande, som framförts i reservationen, sakna bärande skäl och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 7, angående regleringen för budgetåret 1927—1928 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkterna 1—5.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 6.

Lades till handlingarna.

Punkterna 7—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 11.

Lades till handlingarna.

Punkterna 12—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Om upphävande av värnpliktiges mönstrings-skyldighet m. m.
(Forts.)*

Punkten 15.

Lades till handlingarna.

Punkterna 16—19.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 20.

Lades till handlingarna.

Punkterna 21—33.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

Punkten 34.

I förslaget till riksstat hade Kungl. Maj:t upptagit sjunde huvudtitelns reservationsanslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med oförändrat belopp, 280,000 kronor.

I en inom andra kammaren av herr *G. Andrén* väckt motion, nr 31, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta

1) att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t måtte upplösa socialiseringsnämnden, och

2) att nedsätta det under sjunde huvudtiteln begärda anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med 70,000 kronor eller alltså från 280,000 kronor till 210,000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten yttrat:

»Vad angår det sålunda motionsvis väckta yrkandet om upplösning av socialiseringsnämnden får utskottet, på sätt ock i motionen skett, erinra om, att Kungl. Maj:t den 18 juni 1926 anbefallt nämnden att i samband med den arbetsberättelse, som det åläge nämnden att avgiva för år 1926, framlägga en plan för det fortsatta bedrivandet av nämndens arbete, därvid särskilt borde angivas, vilka delar därav vore avsedda att under det närmast följande året komma till utförande.

Efter tagen del av denna arbetsplan och med den kännedom om nämndens arbete, utskottet kunnat erhålla genom socialiseringsnämndens utgivna skrifter, har utskottet icke kunnat undgå det intrycket, att de genom nämnden verkställda utredningarna rörande föreliggande förhållanden erhållit en väl vid omfattning. Utskottet ifrågasätter därför, om icke nämndens verksamhet i fortsättningen bör väsentligen inriktas på utredningar rörande det svenska samhället och dess produktionsförhållanden. Däremot kan utskottet, som anser, att övervägande skäl tala för att utredningsarbetet bör fullföljas och att nämnden må sättas i tillfälle att avgiva definitiva förslag, icke förorda, att socialiseringsnämndens verksamhet, såsom motionären yrkat, avbrytes. Vid sådant förhållande och då utskottet av annan anledning saknar skäl föreslå någon ändring i nu ifrågavarande huvudtitels anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, får utskottet hemställa, att riksdagen må, med avslag å herr *Andréns* ovanberörda motion, II: 31, upptaga det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med oförändrat belopp, 280,000 kronor.»

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *A. F. Vennersten, J. L. Widell, C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *E. A. Hallin, J. Jeansson, P. Nilsson* i Bonarp, *P. M. Olsson* i Blädinge, *B. F:son Holmgren, J. Olofsson* i Digernäs och *O. E. F. Järte* ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

»Vad angår — — — till utförande.

Efter tagen del av denna arbetsplan och med den kännedom om nämndens arbete, utskottet kunnat erhålla genom socialiseringsnämndens utgivna skrifter, har utskottet icke kunnat undgå det intrycket, att de genom nämnden verkställda utredningarna erhållit en så vid omfattning och i så hög grad sakna bestämd begränsning, att man icke kan bilda sig något omdöme i frågan om eller när inom överskådlig tid arbetet kan beräknas bliva avslutat. Denna ovisshet i förening med den omständigheten, att nämnden årligen i genomsnitt åsamkar statsverket en kostnad av närmare 100,000 kronor — för nämndens hittillsvarande verksamhet under sex och ett halvt år omkring 625,000 kronor — föranleder utskottet att i så måtto ansluta sig till motionens huvudsyfte, att nämnden må anmodas att inkomma med en definitiv arbetsplan av beskaiffenhet att kunna slutföras under loppet av de närmaste två åren.

I detta sammanhang vill utskottet också framhålla, att enligt utskottets uppfattning de till vissa av nämndens ledamöter utgående arvoden bära underkastas en icke oväsentlig minskning för att bringas i överensstämmelse med de grunder, som eljest i ersättningshänseende tillämpas för ledamöter av andra sakkunnigutredningar. Utskottet finner sig därför bära föreslå en nedsättning av anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga med 20,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att riksdagen med anledning av herr *Andréns* ovan berörda motion II:31 må minska det ordinarie reservationsanslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, nu 280,000 kronor, med 20,000 kronor till 260,000 kronor.»

Herr Hallin: Herr talman, mina herrar! Vid den nu ifrågavarande punkten förekommer, såsom kammaren behagar finna, en reservation avlämnad av herr *Vennersten* jämte nio av statsutskottets ledamöter. Denna reservation innebär kort och gott, i anslutning till en i andra kammaren av herr *André* väckt motion, att tiden nu borde vara inne för den sedan snart sju år arbetande socialiseringsnämnden att påbörja, samt inom den närmaste framtiden framlägga sitt bokslut, i detta ords verkliga betydelse. I ett avseende föreligger full enighet inom utskottet, nämligen rörande vad som redan i utredningsväg åstadkommit av nämnden. Denna utredning anses ha fått en för vid omfattning och anses ha tagit alltför stora proportioner, med därav följande väl dryga kostnader.

Med ett dylikt uttalande från statsutskottets sida borde åtminstone den teorien vara avlivad, som vill göra gällande, att riksdagen ej har att befatta sig med hur en kungl. utredningskommitté lägger sitt arbete, eller att dessa kommittéer — även om man vill kalla dem nämnder — skulle vara något tabu eller noli me tangere, som riksdagen blott hade att se på, men ej finge röra. Riksdagens finansmakt måste vara det slutliga korrektivet mot alltför stora utsvävningar på dessa områden. Alla inom utskottet ha sålunda velat vara med om, att giva nämnden ett tecken, om icke direkt att stanna, så åtminstone att något bromsa upp farten.

När det sedan gäller att lägga ut den nya banan, så att säga, ha meningarna inom utskottet gått isär. Majoritetens inom utskottet anser, att nämndens verksamhet i fortsättningen bör väsentligen inriktas på »utredning rörande det

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

svenska samhället och dess produktionsförhållanden». Här öppna sig åter, försävt jag kan förstå, omätliga vidder och stora möjligheter för en av arbetslust upptagen kommitté, och en hög grad av arbetsglädje lär ej kunna fränkännas denna nämnd. Utredning om det svenska samhället och dess produktionsförhållanden — med en dylik växel i sin portfölj torde nämnden kunna lugnt blicka hän mot en lång och ostörd framtid!

Reservanterna däremot äro ej benägna att skriva ut en så långfristig förbindelse, utan anse, att nämnden nu borde ha kommit över sina förarbeten och därför vara i stånd att på grundvalen av dessa draga sina konklusioner. För att koncentrera sig på sin uppgift och sättas i tillfälle att avgiva definitiva förslag, såsom utskottets majoritet formulerar det, ha reservanterna ansett en tidrymd av tvenne år vara en väl utmätt sådan.

Med hänsyn slutligen till, att denna nämnd alltjämt uppbär arvodesersättningar, som alltför mycket differera med vad som eljest i ersättningshänseende tillämpas för ledamöter av sakkunnigutredningar, anse reservanterna, och detta är ju ett gammalt krav som upprepas, att en minskning i dessa arvoden bör kunna genomföras, utan att man behöver riskera att den »arbetsglädje», varom jag nyss talade, skall svinna bort. Därför föreslå reservanterna en nedsättning i anslaget på ifrågavarande punkt med 20,000 kronor.

Med dessa korta ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Herr Pers: Herr talman! Det är ganska tacksamt att kritisera socialiseringsnämndens arbete särskilt i dessa dagar, då ju vågsvallet går i den riktningen, att de borgerliga partierna liksom samla sig mot socialdemokraterna. Motionären har fallit för denna frestelse och tagit ganska hårt på saken. Det har icke reservanterna i statsutskottet gjort. De ha begagnat sig av en mjukare ton och kritiserat nämndens arbete, men de ha icke nöjt sig med en kritik av arbetet utan de ha låtit denna kritik utmynna i ett förslag om att riksdagen skulle uttala sig för att arbetet skulle efter en rätt kort frist — kort, när man betraktar uppgiftens betydelse — avslutas. För att giva eftertryck åt denna önskan ha reservanterna velat nedsätta det till Kungl. Maj:ts förfogande ställda anslaget till kommittéer och utredningar med ett visst belopp. Beträffande kritiken av socialiseringsnämndens arbete har denna vunnit en viss genklang även hos de av utskottets ledamöter, som ha bildat majoriteten, åtminstone såsom jag har fattat saken, men meningen med kritiken har icke fått samma spets som hos reservanterna. Utskottsmajoriteten har ansett arbetet vara av den vikt och betydelse, att det bör fortsättas, och man har därför icke velat sätta en frist, inom vilken det bör vara slutfört. Ej heller har man velat vara med om att föreskriva Kungl. Maj:t de åtgärder, som skulle vidtagas i fråga om arvoden. Det torde väl vara så att riksdagen visserligen har rätt att uttala önskemål, men i själva verket bör det väl vara en regeringens sak och i synnerhet med den sparsamhet, som utmärkt den nuvarande regeringens ledning, bör riksdagen kunna känna sig trygg i det avseendet.

Vad är det nu, som ligger till grund för socialiseringsnämndens tillsättande och verksamhet? Jag skall icke gå till papperen utan nöja sig med de uttryck, som finnas här i motionen och som även något färgat reservanternas uttalande. Man anser socialiseringsfrågan vara någonting förlegat och någonting temporärt, och om man skall sysselsätta sig med den, bör arbetet åtminstone vara slut snart, helst i betraktande av att det ju drager en hel del kostnader. Kan detta vara riktigt? Är det icke så, vilket var och en kan bevittna, som ger akt på förändringen i samhällets struktur, att samhället tager allt mer och mer hand om produktionsmedlen eller åtminstone ingriper i produktionsapparaten? Är det sannolikt, att detta skall upphöra? Nej, det är sannolikt, att

den utvecklingsfas, som vi äro inne på, icke avbrytes inom så kort tid utan givetvis kommer att fortsättas åtminstone rätt lång tid framåt. Vad det blir för slutligt resultat, därom kan man icke yttra sig och därom kan man icke heller, så litet som vi människor veta om framtiden, ha någon mening. Detta är motiveringen för den ståndpunkt, jag intager och som jag föreställer mig, att många omfatta, nämligen att vi äro inne i en period av samhällets utveckling, då man behöver ge akt på, hur vi ha kommit till den punkt, som vi nu äro på och även i någon mån med ledning av erfarenheter belysa den väg vi under den närmaste tiden ha att gå i fråga om samhällets ingripande uti produktionsapparaten.

Därtill kommer att en stor del av vårt folk sedan ett par tre årtionden har vant sig vid att uti en fortgående och påskyndad socialisering se en sak, som skulle tillföra dem och de sämst ställda uti samhället mycket stora fördelar. Det är legitimt att belysa även denna sak på ett vederhäftigt sätt. Dessa människor skola också få klart för sig vilka möjligheter, det finnas, så att icke några överdrivna förhoppningar knyts till socialiseringen. Att detta ibland framställs med en viss skadeglädje ifrån vissa håll, ser man i tidningar och annars, men det är en allvarlig sak och en sak, som behöver, som sagt, belysas på det sätt, som socialiseringsnämnden kan göra det. Det är ju också så att om socialiseringsnämnden nu skulle avbryta sin verksamhet, skulle belysningen av dessa frågor undandragas det offentliga ljuset och den vederhäftighet, som bör känneteckna en svensk officiell utredning, och i stället omhändertags av partiagitationen, som visserligen kanske närmar sig de vida folklagren på ett mer direkt och effektivt sätt, men som kanske icke ändå är av det gagn för samhällets frid och goda utveckling, som saken får, om man går fram på den väg, som man nu har slagit in på. Det är sålunda ett allmänt intresse, att socialiseringsnämndens arbete får fortgå, men det är givetvis också ett allmänt intresse, att nämndens arbete inriktas så att det blir av största allmänna gagn, och ur den synpunkten bör ju en kritik vara berättigad och till gagn.

När utskottsmajoriteten har inlåtit sig på en sådan stillsam kritik, är det alltså icke för att hindra och tränga socialiseringsnämndens arbete, utan i akt och mening för att göra det bättre och till större gagn. När jag har deltagit i denna kritik, skall jag, herr talman, be att få säga några ord om hur jag ser denna sak. Motiveringarna, som statsutskottet vanligtvis består sig med, äro ju korta, men att motiveringen här blivit så kort beror icke blott på denna tradition utan även därpå att man i några ord har velat finna en formel, som man önskade, att många skulle kunna förena sig om. Jag ber därför att litet närmare få uttala mig om, hur jag ser på ett par saker. När det sålunda i utskottets motivering heter, »att nämndens verksamhet i fortsättningen bör väsentligen inriktas på utredningar rörande det svenska samhället och dess produktionsförhållanden», vill jag säga, att det efter min uppfattning alldeles icke bör uteslutas, att nämnden bör låta sig angeläget vara att söka få en utredning om hur de ekonomiska och sociala förhållandena ha utvecklats sig i våra dagars Ryssland sedan den stora revolutionen 1917. Det bör icke heller vara uteslutet, när man stuckit in ordet »väsentligen», men i fråga om de svenska utredningarna skall jag för att visa vad jag menar fästa uppmärksamheten på hur det kommit att gestalta sig vid en av nämndens utredningar. Det föreligger en serie utredningar i tre band om de svenska skogsförhållandena. De äro tryckta 1925—1926, och utredningarna äro verkställda av fackmän på området. De lämna besked om, ifall jag så får säga, den officiella mening, som fanns om de svenska skogsförhållandena vid den tidpunkt, som utredningarna omfatta. Den herre, som verkställt utredningen rörande Sveriges privata skogar, har låtit densamma utmynna i en sträng kritik över den

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

svenska skogslagstiftningens inriktning och resultat under den senaste mansaldern eller sedan vi börjat taga upp skogsspörsmålet på allvar. Han går ut ifrån, att det endast är i stora sammanhängande komplex, som skogen väl kan skötas, och han har mycket låga tankar om de svenska böndernas möjlighet att med sina små skogsarealer kunna sköta skogen på ett sätt, som är nationalekonomiskt försvarligt. De grunder, som han anför för en sådan uppfattning, äro ganska svaga, men jag vill icke neka till att den uppfattningen nog allmänt varit rådande hos en del skogstjänstemän. Emellertid har, medan detta verk lagts fram, pågått en utredning om de svenska skogsförhållandena, som kommer, därom är jag alldeles säker på, att kasta ett alldeles nytt ljus över hela detta komplex av frågor. Det är den stora riksskogstaxeringen, och jag torde icke säga för mycket, när jag uttalar den bestämda övertygelsen, att riksskogstaxeringen kommer att i väsentlig grad justera hela den framlagda framställningen. Jag är övertygad om att när nämnden en gång tager upp frågan om den svenska skogens ytterligare socialisering, måste denna del av arbetet undergå en ny bearbetning. Det är klart, att den svenska skogen bör kunna vara ett lämpligt föremål för ett belysande i detta avseende. Kronan har sina mesta skogar längst norr ut i landet, där arbetsförhållandena och även de sociala förhållandena lämna mycket övrigt att önska och där staten sålunda skulle ha stora möjligheter att ingripa. Jag anser det emellertid vara ett missgrepp att låta utredningen pågå jämsides med att riksskogstaxeringen, som är av så utomordentlig betydelse för bedömande av hela skogsproblemet, fortgår. Ja, för min del skulle jag vilja säga, att i allmänhet får man utav de utgivna skrifterna den uppfattningen, att utredningarna ha en benägenhet att gå för vitt ut, och att en utredning, som göres vid ett tillfälle, är man ganska litet betjänt med, när man sedan på grundval av denna utredning skall göra någonting. Vi ha till exempel fått en vidlyftig utredning om de engelska förhållandena med avseende på industrins utveckling och socialiseringsproblemet. Den är utgiven i slutet av 1921 och belysande till den tiden, men sedan den tiden har England haft den stora kolstrejken, som mer än någonting annat lämnar material för att bedöma de frågor, som man har under behandling eller som man behöver taga ståndpunkt till.

Det är sålunda en liten upplysning om hur jag ser det problem, som nämnden har kunnat sysselsätta sig med och den metod, som har använts, men dessa anmärkningar böra alldeles icke leda till att omkullkasta vad jag i början av detta anförande har sagt, nämligen att jag anser, att arbetet är av den betydelse, att det icke bör avbrytas utan fortgå och att det bör inriktas så att det svenska samhället får största möjliga nytta av ett problem, som icke blott är aktuellt utan som kommer, efter min uppfattning, att vara aktuellt i ganska långa tider framåt.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till statsutskottets utlåtande på förevarande punkt.

Herr Möller: Herr talman! Mina herrar! Det är med någon tvekan, som jag tager till orda i denna debatt bland annat därför att angreppen ju i rätt hög grad rikta sig emot, som det heter i reservationen, »vissa ledamöters arvoden», och det är ju alltid ganska oangenämt att stå som talesman för en sak, där det kan lämnas ett fullkomligt fritt spelrum för alla insinuationer om de personliga intressen, som kunna vara knutna till upprätthållandet av en viss institution. Emellertid får jag väl taga det obehag, som därmed kan följa, då jag trott, att det i varje fall kan vara av ett visst gagn att få framlägga synpunkter, som efter min mening tala för att socialiseringsnämndens arbete borde få fortsätta och att socialiseringsnämnden i stort sett borde få lov att arbeta jämförelsevis fritt.

Då jag icke kan tala i nämndens namn därför att det ju finns skiftande åskådningar företrädta inom nämnden, skall jag be att få framlägga min egen personliga syn på det problem, som i dag är under överläggning här i kammaren. Det kan hända, att mitt anförande kommer att uppkalla en socialiseringsdebatt. Däremot har jag intet att invända, men jag skall i varje fall mer belysa denna fråga ur principiella synpunkter än ur de synpunkter, som läggas på frågan, då man bara yrkar på en nedsättning av kommittéanslaget.

Socialdemokraterna ha, som ju alla veta, trott, att åtskilliga för att icke säga de flesta av det nuvarande samhällets sociala olägenheter skulle kunna avskaffas, därest en socialisering, mer eller mindre omfattande, komme till stånd. Man anser, att det kapitalistiska samhällsskicket är behäftat med sådana allvarliga fel, att det bör ske en ganska fullständig omläggning av dessa kapitalistiska produktionsförhållanden. Vad man önskar, är att skapa ett samhälle, där den medborgerliga solidariteten ersätter det medborgerliga klasskrig, som vi alla känna ifrån det nuvarande samhället. Man anser också, att den sociala ändamålsenligheten kräver, att på den punkten den privatkapitalistiska produktionen ersättes med samhällelig produktion, och man förväntar genom den samhälleliga produktionens ökning, att om också vad borgmästare Lindhagen en gång kallade »slagsmålsamhället» icke skulle kunna avskaffas, skulle i varje fall dock slagsmålen komma att bli av mycket mindre betydelse. Men om man på det sättet tror, att en socialisering är socialt ändamålsenlig, måste man fatta i sikte även en annan sak, och det är, hur det allmänna väståndet skall kunna höjas. På den punkten menar man, att det finns två vägar, vilka båda böra beträdas. Den ena är att åstadkomma en bättre fördelning av produktionsresultatet och den andra att skapa mera förnödenheter så att det blir mer att dela mellan medborgarna, och man tror, att båda dessa resultat skulle kunna uppnås därigenom att samhällets ekonomiska verksamhet bleve utsträckt på den privatekonomiska företagarverksamhetens bekostnad.

Huruvida nu denna åskådning är riktig eller ej, är icke min uppgift i dag att ingå i någon särskild bevisning om, men socialiseringsnämnden har fått uppdraget att på den punkten försöka åstadkomma vissa utredningar. Det sägs uti klämman i de direktiv, som socialiseringsnämnden tillsattes på, »att nämnden skall själv verkställa samt låta verkställa utredning angående lämpligheten av och betingelserna för ett överförande i samhällets ägo eller under samhällelig kontroll av naturtillgångar och produktionsmedel, som äro för landets ekonomi och befolkningens västånd av större vikt eller eljest prövas böra omhänderhavas av samhälleliga organ». Jag vill nu fästa herrarnas uppmärksamhet på att denna lilla kläm innehåller ganska mycket. Det säges icke bara, att nämnden skall undersöka betingelserna för ett överförande i samhällets ägo av naturtillgångar och produktionsmedel, utan det säges också, att nämnden skall pröva och utreda lämpligheten av ett sådant överförande i samhällets ägo. Därmed har nämnden faktiskt fått den uppgiften att icke bara skriva vad jag skulle kunna kalla för ett förslag om socialisering av en viss privat verksamhet utan den har faktiskt fått det uppdraget, att den skall utreda, huruvida och naturligtvis då också i vilken utsträckning ett sådant överförande i samhällets ägo av produktionsmedel och naturtillgångar är nyttigt för medborgaren. Det är emellertid icke bara detta. Det talas om två ting. Det talas nämligen både om samhällelig ägo och samhällelig kontroll, och de två tingarna kunna vara mycket olika. Vad samhällelig ägo är, behöver jag icke förklara, men samhällelig kontroll kan för skilda verksamhetsgrenar, därest det nu kommer i fråga, taga 100-tals skiftande former, och följaktligen måste man säga, att det utredningsuppdrag, som nämnden fått, är ganska vitt.

Men denna kläm föregås av en ganska utförlig motivering. Det säges, att

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

»det är uppenbart, att socialiseringsproblemet icke låter lösa sig efter någon en gång för alla uppdragen schablon». Ja, hur skall nu nämnden uppfatta vad som ingår i dess direktiv? Jo, den måste säga sig, att om den har undersökt de lämpliga lösningarna för samhällets företagarkerksamhet på en punkt, är det därmed icke hjälpt, ty när nämnden kommer till nästa verksamhetsområde, måste den pröva, huruvida samma former där kunna anses lämpliga, emedan man icke kan tänka sig socialisering av en egendom och samhällelig företagarkerksamhet anordnade efter en schablon. Det är ju en sak, som socialiseringens motståndare helst vilja totalt förbigå. För dem finns det nu praktiskt taget bara en formel, och det är en statsproduktion, driven ungefär i samma byråkratiska former, som har utmärkt den statsföretagarverksamhet, vilken är skapad och anordnad icke av anhängarna av en socialisering utan praktiskt taget utslutande av socialiseringens egna motståndare. Grundritningen till de nu befintliga stats- och kommunalföretagen liksom även den förvaltning, som rimligen bör äga rum där, har ingalunda levererats av socialisterna utan i stället av varma anhängare till det nuvarande produktionssystemet. Jag nämner detta bara i förbigående, därför att för oss är det dock icke bara ett ord utan en övertygelse, att man icke kan tillämpa en enda schablon, när det gäller att säga, hur samhället eventuellt bör bedriva ekonomisk verksamhet.

Dessutom anges det som en ledstjärna för hela utredningen, »att produktionen icke får sjunka vid den överflyttning i allmän ägo av viktigare naturtillgångar och större produktionsmedel, som nationens påtagliga intresse befinnes anbefalla». Jag skall icke draga direktiven alltför långt, men jag vill bara nämna att sedan säges: »Uppgifterna äro av skiftande art. Det gäller å ena sidan att företaga speciella undersökningar rörande behovet och lämpligheten av att viss rörelse drives för det allmännas räkning, de ekonomiska, tekniska och organisatoriska betingelserna härför, de förberedande åtgärder, som erfordras m. m. Men å andra sidan bör utredningen även avse en prövning i vad mån vissa allmänna normer böra på lagstiftningens väg eller eljest uppställas.» Direktiven ha alltså tagit sikte på en utredning, som enligt sakens natur skulle bli ytterst omfattande, eftersom det var en socialdemokratisk regering, som tillsatte denna nämnd. Det var den, som skrev direktiven, och den skrev direktiven från sin uppfattning om hur det skulle gå till, och den hade icke den uppfattningen, att man genom något hokus pokus eller något slags snabbt klarat trolleri skulle kunna åstadkomma den förändring i samhället, som bestod i att man helt enkelt exproprierade för samhällets räkning den enskilda företagarkerksamheten för att sedan driva den för samhällets direkta räkning.

Men jag medger, att nämnden, i stället för att lägga upp sitt program, såsom den gjort, kunde ha övergått till vad som i skrivelsen till Kungl. Maj:t i fjol kallas för en allmän idédiskussion. Man hade kunnat utröna eller försöka bilda sig en uppfattning om huruvida människomaterialet var så beskaffat, att man på socialiseringens grund kunde få det solidariska samhälle, om vilket man drömt och talat. Man skulle försökt sig på ett psyko-analytiskt studium av medborgarna för att klarlägga, huruvida de verkligen vore mogna för vad vi bruka kalla ett socialiserat samhälle. Man skulle kunnat taga en mängd stickprov, moraliskt och intellektuellt, på hur människorna i verkligheten äro beskaffade, om de kunna leva och ha sin varelse i ett annat samhälle än det samhälle, vi nu ha för ögonen. Ja, vad hade resultatet av en sådan idédiskussion blivit? Resultatet hade, såvitt jag förstår, blivit, att nämndens socialistiska ledamöter hade bekant sin socialistiska tro och skrivit en bok om socialismens allmänna idéer, hur de borde realiseras o. s. v. En liberal ledamot av nämnden hade skrivit en liberal idébok, och de konservativa ledamöterna av nämnden hade väl skrivit någon avhandling, kanske reservationsvis, rörande sin syn på dessa problem. Och då hade — därom kan intet tvivel råda — resultatet av

detta socialiseringsnämndens arbete, det preliminära resultatet i varje fall blivit, att de som bibehållit sin tro på den socialistiska åskådningens riktighet väl hade ansett nödigt att sedan försöka draga fram vissa punkter av produktionen, där man borde skrida till tillämpningen av de idéer, som voro deras. Jag har nu kanske karikerat en liten smula, men i alla fall förhåller det sig nog i stort sett som jag sagt.

När nämnden diskuterade de olika vägar, som den kunde gå, sade den sig jämförelsevis snart, att något behov av en ny bok, en abstrakt bok rörande socialiseringen näppeligen torde föreligga. Det kan icke vara nämndens uppgift att åstadkomma en sådan där allmän framställning om de olika samhällsliga åskådningar, som vi alla veta existera, utan nämnden sade sig, att skulle direktiven med någon framgång kunna följas, måste man i stället gå över till en konkret undersökning av den ekonomiska verkligheten, och därför lade den upp ett program, som hade en rent konkret innebörd. Den önskade taga reda på våra naturresurser i vatten, i skog, i malmer o. s. v. Den ville veta, hur förnögenhetens och inkomsternas fördelning faktiskt är beskaffad i det nuvarande samhället. Den ville veta, hur de olika företagartyperna sågo ut. Det finnes nämligen redan en betydande statens företagarkerksamhet. Det finnes en kooperativ verksamhet, det finnes en kommunal verksamhet och så den, som ändå är den dominerande, den privatekonomiska företagarkerksamheten. Nämnden menade, att för att få andra än abstrakta utgångspunkter för ett resonemang behövde man göra en verklig undersökning av alla dessa företagartyper, och därest det var möjligt — jag vill visst ej påstå, att det utan vidare är klart, att det alltid till slut blir en åsiktsbildning — i alla fall söka skapa ett bättre underlag än förut för någon åsiktsbildning rörande de ekonomiska förhållandena i samhället, rörande socialiseringens ändamålsenlighet och likaledes rörande de olika företagartyperna. Därför fick också — och jag tror mig lugnt kunna påstå, att det står i bästa överensstämmelse med de direktiv, som blevo nämnden tilldelade, när nämnden tillsattes — nämndens utredningsverksamhet enligt sakens natur, som statsutskottet säger, en vid omfattning.

När då nämnden skulle närmare ge sig in på problemet — det var ingen ny upptäckt, det visste var människa förut — var det i varje fall ett faktum, som efter vår enfaldiga mening påkallade nämndens synnerliga uppmärksamhet. Det var, att svenska staten är landets största företagare. Svenska staten äger och driver det största företag, som över huvud finnes i vårt land, nämligen statens järnvägar. Om då nämnden ville pröva olika företagstypers ekonomiska effektivitet, var det icke då ganska naturligt, att nämnden sade sig: Låt oss sätta in utredningskniven på den punkten! Låt oss se, hur den ekonomiska effektiviteten på den punkten är, och även den sociala ändamålsenligheten. Nämnden kom till ett resultat, som, det får jag säga, för statens järnvägar i stort sett var ganska smickrande. Det bestyrkte icke den mycket skarpa kritik, som år efter år riktats mot den ekonomiska skötseln av statens järnvägar, men man kom i alla fall även till det resultatet, att icke en avsocialisering, men väl en avbyråkratisering borde ske för statens järnvägar, och i överensstämmelse med den tankegången, från utgångspunkter, som jag ej närmare skall utveckla, byggde man sitt betänkande om statsbanorna, ett betänkande, som ju, glädjande nog, kunde samla, åtminstone på denna enstaka punkt, hela nämnden, trots de mycket skiftande samhällsliga och politiska åskådningar, som funnos.

Men staten har icke bara genom sina organ hand om skötseln av det största företaget i landet. Staten är också, trots att vi ha ett mycket stort bolagsväldet på det området, landets största skogsägare, och med hänsyn till samma utgångspunkt, att det var av ett verkligt intresse att söka utreda den sociala ändamålsenligheten och den ekonomiska effektiviteten av statens egen företagare-

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

verksamhet, ansåg nämnden som en naturlig sak, att det nästa område, där en undersökning på allvar borde sättas in, var de svenska skogarnas skötsel.

Mina herrar, jag måste ju säga mig, att hela denna inriktning, enligt vilken nämnden arbetar, är tillmötesgående emot den borgerliga kritiken av hela statens verksamhet på det ekonomiska området. Ty det säges ständigt, det upprepas med en ihärdighet, bakom vilken enligt sakens natur måste ligga en verklig övertygelse, att staten ej kan driva ekonomisk verksamhet med någon framgång, och att, om staten gör det, kommer det att gå så mycket sämre, än om enskilda göra det, att det ekonomiska resultatet, även om själva produktionsresultaten fördelades en smula bättre, ändock skulle för alla människor bli sämre. Då säger jag: Det är tillmötesgående, om man i stället för dessa allmänna teorier — socialisterna mena, att det skall bli bättre, de borgerliga, att det skall bli sämre — sökte skaffa sig en kontroll över hur det faktiskt är. Om alltså de som ställa yrkanden därom, att socialiseringen skall fortgå och utsträckas, och att samhället skall övertaga och öka produktionen, nu konstaterade, att den statsdrivna företagsverksamheten är ekonomiskt och kanske även socialt avgjort underlägsen den privata verksamheten, då är det uppenbart, att vi ur socialdemokratiska synpunkter skaffa vapen mot oss själva. Jag tycker icke, att man behöver rynka på näsan så mycket över att få sådana vapen. Om det emellertid beträffande denna borgerliga kritik av statens ekonomiska verksamhet åtminstone visar sig, att den skjuter över målet och icke är befogad, och att det kan föreslås vissa reformer, som, mänskligt att döma, böra leda till verkliga förbättringar av en eventuellt dålig ekonomi och ett bättre socialt resultat, är väl därmed i alla fall ingen skada skedd. Även det är väl till slut, även om det icke ger något särskilt belägg för den borgerliga samhällsaskådningens överlägsenhet över vår askådning, dock ur alla synpunkter nyttigt, om man får något så när säkra fakta på bordet i dessa ting, som kunna ersätta en del allmänna talesätt. Jag kan ej förstå annat än att hela diskussionen om socialiseringen skall vinna mera på att på detta sätt få en kanske mer objektiv belysning och föras på basis av konstaterade och för var och en konstaterbara fakta, än om den föres ifrån de där allmänna formlerna, som ju hitills på alla håll, icke bara socialistiskt utan minst lika mycket på borgerligt håll, varit, praktiskt taget, det enda, då det gällt en diskussion om en socialiserings lämplighet eller icke.

Men om vi nu alltså, som jag anser, att vi gjort, ha börjat i riktig ända, då vi gått in på statsföretagen och deras skötsel, i det vi tänkt oss att efter en undersökning, om så befinner nödvändigt, framlägga förslag till reformer beträffande dessa, är det ganska orimligt att begära, att det skall gå med någon snälltågsfart, och att nämnden icke skall få tid för utredningar av denna beskaffenhet. Nämnden har suttit snart i sju år. Det är naturligtvis riktigt, och naturligtvis är det även för en kunglig kommitté en lång tid men, som herrarna nogsamman torde veta, ingalunda en enastående lång tid. Det finnes många kungliga kommittéer med ganska obetydliga uppgifter, som suttit lika länge och visst ännu längre. Vill man av nämnden ha ett vederhäftigt arbete? Eller bryr man sig icke om det? Anser man, att det är tämligen likgiltigt, huruvida det arbete, som utföres, är vederhäftigt, och är det så att man lika gärna ser, att det är en smula ovederhäftigt, då kan jag förstå — jag vet icke om jag skall kalla det nervositeten inför tidsutdräkten eller om jag skall kalla det med något annat namn. Det finns många namn, som kunde anses befogade, men jag skall ej smäda någon i denna debatt.

Jag vill bara anföra ett exempel — jag tänker icke hålla på länge — och jag kan då gå in på frågan om utredningarnas läggning beträffande en enskild verksamhet. Jag har bara velat belysa, att jag tror, att nämnden i stort sett lagt sitt arbete rätt och icke begått ett allvarligt missgrepp i själva planlägg-

ningen av sitt arbete. Jag menar också, att den utredning, som är verkställd och planerad, icke tagit längre tid, än utredningar pläga taga. Jag vill icke säga, att den tagit kortare tid. Det är ju onödigt att här blanda in något slags beröm åt socialiseringsnämnden. Men jag tror mig lugnt kunna säga, att den icke tagit längre tid än utredningar pläga taga. Jag skall bara tillåta mig ett exempel. I vårt land förde man under årtionden en mycket häftig strid i den frågan, hur vår nykterhetslagstiftning skulle läggas, hur den skulle vara beskaffad. Det är otvivelaktigt ett ytterst vanskligt problem att lösa, men vi kunna väl ändå medge, att denna fråga om hur en riktig nykterhetslagstiftning skall avvägas, dock är jämförelsevis begränsad, att den icke hade den vidd, som socialiseringsnämndens uppdrag hade. Men det hindrar ej, att då den Staaffska regeringen på sin tid tillsatte en kommitté för frågan, hade den icke något program klart för hur nykterhetslagstiftningen skulle läggas. Den ansåg, att en utredning var behöflig, och det igångsattes en ganska stor utredning år 1911. Slutbetänkandet avlämnades 1920. D. v. s. att denna nykterhetslagstiftningskommitté från det den tillsattes och ehuru det sades, att den skulle skyndsamt utreda ärendet, höll på med sitt arbete cirka tio år. Det kan nog hända, att det då och då gjordes en anmärkning mot att det drog för långt ut på tiden, men i stort sett gjordes det icke någon särskild påtryckning, för att denna kommitté skulle komma med resultaten av sina utredningar så mycket snabbare än andra.

Jag skulle kunna draga fram många andra exempel, men det är onödigt inför denna i alla offentliga angelägenheter så kunniga församling, av vilken de flesta ha varit med om dylika utredningar, och jag behöver ej göra flera jämförelser. Jag vill bara säga, att med den omfattning, socialiseringsnämndens uppdrag har, är det åtminstone rimligt, om den skulle taga något längre tid på sig än t. ex. nykterhetskommittén. Det är icke något orimligt från nämndens sida.

Det är vad jag har att anföra som motivering för min ståndpunkt i saken. Jag tänker ej ingå i någon polemik i och för sig, vare sig med reservanterna eller statsutskottet. Var och en har sin mening om huruvida denna nämnd bör fortsätta sin verksamhet. Jag förmodar, att voteringen kommer att utvisa, hur många som följa reservanterna eller utskottet i denna punkt.

Herr Vennersten: Herr greve och talman, mina herrar! Jag skall icke följa den närmast föregående talarens exempel att taga upp eller fortsätta en debatt om socialiseringen i allmänhet. Jag har för min del betraktat detta spörsmål, ehuru väl — det vill jag gärna erkänna — jag med stort intresse hört herr Möllers anförande, som ett vanligt statsutskottsärende, där det gällde att taga ställning till en fråga, som innebar ett bestämmande, hur mycket man skulle anslå till ett visst statsändamål. Jag har betraktat detta som en sparsamhetsfråga liksom så många andra, som här förekomma. Jag har då måst taga ställning till saken efter övervägande av följande omständigheter.

För det första har jag frågat mig: Vad har under den snart sjuåriga tid, nämnden verkat, arbetsresultatet blivit? För det andra har jag frågat mig: Hur lång tid kan rimligen behövas, om nämnden skulle fortsätta sitt arbete efter samma plan som hittills, innan uppdraget kan anses slutfört? Och för det tredje har jag frågat mig: Vilka kostnader har arbetet hittills medfört, och vilka kostnader har man ännu att för arbetets bedrivande bestrida?

Jag kan ej hjälpa, att vid den första frågans besvarande måste jag ställa mig mycket tveksam, för att icke begagna ett starkare uttryck, huruvida arbetsresultatet verkligen kan anses ha motsvarat förväntningarna. Jag måste ärligt bekänna, att jag tycker, att de sju årens arbetsresultat varit ovanligt magert. Jag har med stort intresse läst åtskilliga publikationer, som den förre

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

sekreteraren i socialiseringsnämnden, herr Karleby, utgivit. Jag kan till och med gå så långt, att jag säger, att han genom sina skrifter bibragt mig en riktigare uppfattning om mycket, som för mig var oklart, än jag haft förut. Och jag är tacksam mot honom för mycket av vad han i dessa skrifter åstadkommit. Men så vitt jag vet, är det icke nämndens arbete utan hans, och även om det varit föranlett av hans egenskap av sekreterare i nämnden, måste jag säga, att med kännedom om den kunskap, energi och arbetsvilja, som fanns hos nämnda person, betvivlar jag icke, att dessa åsikter skulle funnits i tryck och blivit tillgängliga för oss, även om socialiseringsnämnden icke hade existerat.

Beträffande framtiden synes det mig, med det arbetsresultat för ögonen, man under sju år nått, att det är stor fara å färde, att vi icke få se slutet på det arbete, som socialiseringsnämnden kan anses ha fått sig förelagt. Och då frågar jag mig: Kan man verkligen vara med i fortsättningen om ett så uttänjt arbete med ett så magert resultat, eller bör man icke ge uttryck åt sin mening genom den frågan, om det icke vore klokt att söka påskynda och om möjligt driva arbetet till en avslutning inom rimlig tid? Jag erinrar vidare därom, att då denna nämnd tillsattes, uttalade den föredragande regeringsledamoten, dåvarande statsministern, icke blott vad herr Möller här citerade utan också, att arbetet borde företagas med den skyndsamhet, som uppgiften krävde. Jag förmodar, att icke bakom detta ligger annat än vad jag kan förstå, nämligen faktiskt en maning: Drag icke för långt ut på tiden, utan kom med positiva resultat så snart som möjligt. Det finner jag ganska rimligt, om man ser saken så, som jag hittills gjort.

Nu kan man ju säga, som jag hört många göra, en tankegång, som förmodligen också låg bakom herr Pers anförande: Låt nämnden sitta! Det är en utmärkt garanti eller försäkring mot socialiseringen. Låt den sitta och arbeta och taga upp det ena spörsmålet efter det andra, så självdör så småningom både nämnden och socialiseringstanken. — Ja, det kan också vara en synpunkt, men den är icke min, ty jag har ansett detta för en tillräckligt allvarsam sak för att icke vilja betrakta den som ett slags säkerhetsventil för den ekonomiska utvecklingens lyckliga fortgång i landet eller som en regulator för åsiktsbildningen inom de klasser i vårt land, som omfatta en socialistisk åskådning. Dels har jag större respekt för deras egen insikt och möjlighet att bilda sig ett omdöme, dels tror jag icke, att inom en nämnd som denna en grund kan läggas för en djupgående omkastning i åsikter, utan detta sker ute i det verkliga livet. Det är där vi hämta våra impulser, och vad som kan komma från denna nämnd är av synnerligen ringa betydelse för utvecklingen av det ekonomiska livet vare sig i vårt land eller i något annat.

Jag skall nu icke uppehålla kammaren längre utan ber till slut att få säga, att de skäl, som föranlett mig att ansluta mig till reservationen, ha av den förste talaren i denna debatt klart och tydligt framlagts, och behöver därför denna motivering intet komplement. Men då man möjligen funnit, att det vore inkonsekvent av oss, som önska få förelagt nämnden att avsluta sina arbeten inom viss begränsad tid, exempelvis två år, att samtidigt kräva nedsättning av arvodena, vill jag säga till försvar för detta förslag, att reservationen har två spetsar. För det första vänder den sig emot den vittomfattande planen, vill ha den reducerad, begränsad, koncentrerad, och för det andra säger man, att det kanske ej ändå är riktigt, att man har sådana övernormala ersättningar. Jag unnar var och en den ersättning för gott arbete, han förtjänar, men gör jag en jämförelse med vad man i allmänhet fastställt som norm för betalning av kommittéarbete, har jag funnit, att det väl kan frågas, om man ej här varit något för liberal. Jag vill ej ens tänka, att man skulle insinuera, att de som här försvarat nämnden och dess arvoden såsom något berättigat och äro medlemmar i nämnden skulle låta något personligt intresse vara avgörande. Det

är så futtigt — ursäktade det vulgära uttrycket — att man måste beklaga förekomsten av något sådant i en allvarlig diskussion. Men om riksdagen icke vill gå med på reservanternas förslag att begränsa arbetet och förelägga nämnden en tid, inom vilken arbetet skall vara slutfört, har jag för min del ansett, att ett påpekande av denna arvodesfråga i den riktning reservanterna gjort har sitt fulla berättigande. Kan Kungl. Maj:t finna, att här icke föreligger minsta anledning att rubba på dessa arvoden, och anse vi oss kunna på goda skäl fortsätta med att utbetala dem utan reduktion på grund av det arbete, som åligger nämndens ledamöter, så skall jag ej känna mig i någon mån besvärad av att dessa arvoden även i fortsättningen utgå. Men jag har därför ej kunnat underlåta att framhålla min egen åsikt i saken, såväl då det gäller arbetets varaktighet som den ersättning, som för arbetet skall utgå.

Med dessa ord ber jag, herr greve och talman, få yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Enär herr statsrådet *Pettersson* anmält sig vilja avlämna en kungl. proposition, avbröts nu överläggningen angående förevarande punkt.

Herr statsrådet *Pettersson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 107, angående lån till främjande av bostadsproduktionen.

Fortsattes överläggningen angående statsutskottets utlåtande nr 7 punkten 34.

Herr statsrådet **Lyberg**: Jag skulle vilja säga, att jag i likhet med den föregående talaren tror, att en socialiseringsdebatt i detta ögonblick här i kammaren icke skulle lämna nämnvärt bidrag till socialiseringsproblemets lösning. Tills vidare torde man i det hänseendet få nöja sig med de bidrag, som successivt komma från socialiseringsnämnden. Ännu mindre tror jag, att en sådan debatt skulle kunna på något sätt vara till ledning vid valet mellan de två här framförda ståndpunkterna, å ena sidan utskottets och å andra sidan reservanternas ståndpunkt.

Jag skulle sannolikt icke alls ha besvärat kammaren med att säga något i den föreliggande frågan, om icke en av dessa ståndpunkter, nämligen reservanternas, hade gått ut på att det äskade anslaget för kommittéutredningar skulle minskas med 20,000 kronor. Motiveringen för denna hemställan är ju den, att, enligt reservanternas mening, arvoden till socialiseringsnämndens ledamöter äro för stora. Jag vågar säga, att en dylik erinran från utskottsreservanternas och eventuellt från riksdagens sida ter sig, som om den skulle komma vid en tidpunkt, då mindre än tidigare anledning förefinnes att reagera mot arvodesbeloppen. Denna tidpunkt synes mig vara egendomligt vald, även om man intager reservanternas ståndpunkt i övrigt, ja, kanske framför allt, om man ansluter sig till denna ståndpunkt. Det synes mig vara egendomligt, därför att socialiseringsnämnden allt sedan sin tillkomst fått arbeta tämligen ostörd, med oförändrad befogenhet och alltsedan år 1922 med oförändrade arvodesbestämmelser, till dess den nu sittande regeringen i mitten av förra året gick in för vissa sänkningar av arvoden. Som bekant sänktes ju då arvodet till ordföranden i denna nämnd från 900 kronor till 600 kronor och arvodet åt sekreteraren från 1,000 kronor till 800 kronor, allt per månad räknat. Skulle riksdagen nu ingripa i syfte att få arvoden ytterligare sänkta, komme det nästan att se ut, som om riksdagen blott ville överglänsa regeringen i sparsam-

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

hetsiver på denna punkt. Jag vill visst icke förneka, att socialiseringsnämndens ledamöter och dess sekreterare ha relativt höga arvoden, men vad som kanske icke alltid beaktas är, att ordförandeskap och sekreterareuppdrag i kommittéer tämligen regelmässigt brukas innehavas av statstjänstemän, vilka tillika med sina kommittéarvoden ju uppbära lön av staten, medan beträffande socialiseringsnämnden ett annat förhållande gäller såväl beträffande ordföranden som sekreteraren. Sekreteraren är visserligen tjänsteman, men icke heller han har förmånen att åtnjuta lön såsom tjänsteman under sitt arbete såsom sekreterare i denna nämnd. Det synes, menar jag, särskilt underligt att reservanterna i detta ögonblick yrka på att utgifterna för socialiseringsnämndens arbete skola minskas för nästa år när de samtidigt förutsätta, att arbetet skall slutföras inom en tidrymd av två år. Herr Vennersten sade också, att detta kanske kunde synas inkonsekvent; och jag må säga, att det synes åtminstone mig vara inkonsekvent, eftersom det lär vara ganska tydligt, att därest arbetet skall avslutas inom två år, följden blir — det är ju i allmänhet så, då en kommitté får »stupstock», som det heter på domstolsspråk — att arbetet kommer att forceras och kostnaderna att bliva högre än vanligt, även om ledamöternas arvoden skulle något sänkas.

Jag vill beträffande det under sjunde huvudtiteln upptagna reservationsanslaget till kommittéer och sakkunniga för övrigt upplysa om, att detta anslag beräknats mycket nätt, ehuru beloppet kan synas i och för sig ganska betydande, samt erinra om, att kommittéarbetet inom finansdepartementet i högre grad, än vad förhållandet i allmänhet är med kommittéarbete, inriktar sig på åvägbringandet av besparingar inom statsförvaltningen eller på anordningar, som direkt eller indirekt tänkas leda till besparing. Jag frånser därvid givetvis den nämnd, som vi för ögonblicket närmast tala om. Jag skulle därför vilja hemställa till kammaren, att — vilken uppfattning kammaren än har angående socialiseringsnämndens fortsatta arbete — icke någon nedprutning sker på det anslag, som nu äskas för kommittéutredningar.

Om jag därefter skulle våga säga några ord om de olika uppfattningar, som rörande nämndens fortsatta verksamhet framförts av, å ena sidan, utskottet och å andra sidan, reservanterna, så lär det vara tydligt, att utskottets uppfattning i detta ögonblick närmast överensstämmer med den ståndpunkt, som regeringen har intagit till socialiseringsnämndens arbete. I varje fall överensstämmer utskottsmajoritetens uppfattning med den, som jag personligen har.

Det är visserligen sant, att socialiseringsnämnden icke blott beträffande arvodena utan även, och detta kanske i högre grad, i åtskilliga andra hänseenden intager en särställning, om man jämför dess befogenhet med andra kommittéers möjlighet och rättighet att självständigt handla och göra utgifter. Jag skulle mindre ha förvånat mig över reservanternas uttalanden, om de hade tryckt på några utav dessa andra punkter. Om man ivrar för att vinna besparingar på den väg, som reservanterna ha velat beträda i fråga om socialiseringsnämnden, tror jag, att den skulle, för det första, ge mycket litet och, för det andra, kanske något snedvridda det hela, draga uppmärksamheten från de punkter där man möjligen eljest skulle kunna ha något väsentligt att i besparingshänseende vinna. Jag skulle till och med vilja säga, att det med reservanternas syfte att åstadkomma besparingar hade varit naturligare, att man sagt: »Med hänsyn till den statsfinansiella ställning, vari vi befinnas oss, må det tagas under övervägande, huruvida icke socialiseringsnämndens arbete under någon tid bör avbrytas eller i särskilda hänseenden begränsas.» Ehuru det synes mig, som om det arbete, som av socialiseringsnämnden utförts, från olika synpunkter är synnerligen värdefullt, hade jag bättre kunnat förstå ett sådant uttalande från reservanternas sida, ett uttalande som givetvis då skulle ha grundat sig därpå, att, när det framkommer en massa trängande anslagskrav, man för att tillmötes-

gå några av dem måste tills vidare inhibera ett i och för sig kanske värdefullt men icke så outhärligt arbete.

För min del skall jag icke underlåta att söka i någon mån följa socialiseringsnämndens arbete och att, eventuellt efter samråd med nämndens ledamöter, söka åvägabringa en eller annan besparing även på detta område. Jag bör emellertid erinra om, att regeringen även beträffande plan för det fortsatta arbetet tagit ett initiativ, ehuru den icke vågat säga som utskottsreservanterna, att arbetet skall vara slutfört inom viss tid; och jag påstår, att reservanterna icke kunna påvisa några rationella grunder för den tidsbegränsning av just två år, som de ifrågasätta.

Jag ber, herr talman, att få sluta mitt anförande med en ytterligare hemställan till kammaren att i allt fall icke pruta på detta anslag till kommittéer och utredningar.

Herr Winberg: För min del har jag hela tiden ansett, att bland de många underliga företeelser, som vi fått se i samhället under senare tid, är nog denna institution, som man kallar socialiseringsnämnden, en av de allra underligaste. Det låter ju litet märkvärdigt att höra detta framhållas från mitt håll, då ju nämnden i alla fall bär namnet »socialiseringsnämnden» och dess uppgift helt naturligt skulle vara — åtminstone inbilla sig en hel del av arbetarmassorna detta — att undersöka och planlägga genomförandet av det socialistiska samhället.

För min personliga del är jag nog kättersk hysa den uppfattningen, att om och när vi komma att få några socialistiska riktlinjer i vårt samhälle för vår produktion eller i andra avseenden, icke kommer att framgå såsom resultat av någon kungl. kommittés eller någon kungl. nämnds arbete. Därför förefaller det mig också vara nästan det mest verklighetsfrämmande, som jag överhuvud taget fått bevittna, när man går att i ett kapitalistiskt samhälle med en given majoritet i parlamentet för bibehållande av denna samhällsordning tillsätta en nämnd, som, enligt vad man vill göra gällande, skall undersöka, planlägga och genomföra en socialisering av samhället. Jag har frågat mig, hur något dylikt över huvud kunde äga rum, och då jag givetvis icke kan till den grad underskatta intelligensen hos de personer, som gått i författning om tillskapandet av denna institution, måste jag söka anledningen därtill på annat håll. Jag tror också, att jag funnit denna anledning. Det är möjligt att jag misstager mig, men jag tror icke, att misstaget är så stort.

Det socialdemokratiska partiet har ju satt frågan om socialiseringen på sitt program, och när detta parti sedan kom att övertaga regeringsmakten i detta kapitalistiska land var partiets ledare givetvis fullt medveten om, att det under sådana förhållanden icke var möjligt att komma fram med några som helst socialistiska eller socialdemokratiska förslag. Man fick finna sig i att regera ett kapitalistiskt samhälle. Då det givetvis under sådana förhållanden skulle vara taktiskt oklokt att icke på något sätt få med något om socialisering och socialdemokrati, kom man på den geniala idén, att man utverkade tillåtelse att tillsätta en institution, som åtminstone fick namnet *socialiseringsnämnd* för att därmed göra gällande för den stora massan: »Här se ni, att vi icke ett ögonblick lämnat vårt gamla socialdemokratiska program utan gjort en positiv insats. Nu ha vi tillsatt en nämnd, som skall föra det vidare fram.» Ja, var och en försöker ju att för sina intressen utnyttja förhållandena så mycket som möjligt, men det där är ju i alla fall ett litet politiskt spel, det måste vi erkänna.

Med denna min syn på den företeelse, som här behandlas, skulle det förefalla mången självklart, att jag skulle komma fram till att yrka bifall till

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

reservanternas förslag. Jag kommer emellertid icke att göra detta utav skäl, som jag här skall tillåta mig närmare ingå på.

Som jag förut nämnde, tror jag, att den mest drivande anledningen för tillsättande av denna socialiseringsnämnd var den, att man utåt, för massorna, skulle söka göra gällande, att socialdemokraterna, som nu anse sig ha ett alldeles särskilt program med särskilda riktlinjer, skulle genomföra socialism eller socialdemokrati här i samhället. Jag har nyss framhållit, hur man gick tillväga för att hos massorna bibehålla denna tro på att man var i full färd med att försöka genomföra detta program, och det är tyvärr så, att en stor del av den svenska arbetarklassen allt fortfarande går omkring med denna naiva föreställning om att socialiseringsnämnden verkligen skall vara ett medel för att få in vissa socialistiska principer i vårt samhälle.

Jag anser, att socialiseringsnämnden har en uppgift att fylla och att den bör få fylla denna uppgift, nämligen att bevisa hur fullkomligt ohållbar en sådan uppfattning är och huru verklighetsfrämmande man måste vara för att ens någon gång kunna utgå ifrån en sådan förutsättning. Jag är alldeles övertygad om att nämnden icke skall behöva arbeta så många år till, innan den gjort klart för den svenska arbetarklassen, som hittills gått och trott därpå, hur fullkomligt illusoriskt denna uppfattning egentligen varit.

Jag skall också tillåta mig säga några ord med anledning av ett par yttranden, som fälldes av herr Möller härvidlag. Den uppfattning, som jag här i dag hävdar rörande socialiseringsnämnden, dess verksamhet o. s. v., skulle jag kunna koncentrera i det uttalandet, vilket herr Vennersten också framförde, att socialiseringsnämnden såsom den nu arbetar närmast har till uppgift att bevisa det omöjliga i att socialisera vårt samhälle — jag tror att detta i sak ungefärligen blir kontentan av det hela — och huru litet den sålunda har att göra med några som helst socialistiska inslag eller idéer om att socialisera samhället. Som ytterligare intäkt för denna uppfattning skall jag be att få erinra om vad herr Möller sagt här i dag. Han framhöll nämligen, att nämnden genom sitt arbete under vissa förhållanden skapade vapen i händerna på våra motståndare, och han tillade, att nämndens arbete och det sätt, på vilket den arbetar, »var ett tillmötesgående av den borgerliga kritiken mot all samhällsverksamhet såsom sådan».

Om det hittills har varit oklart, huruvida nämndens ledamöter själva ha haft reda på, i vilken riktning deras arbete går och vilka intressen det tjänar, kunna vi säga, att vi i dag fått nödig klarhet härom.

Herr Möller nämnde också något om nämndens positiva arbete, d. v. s. det enda positiva förslag som nämnden för sin del framkommit med, förslaget om statens järnvägar såsom affärsverk. Ja, det är verkligen så, att nämnden kommit fram med förslag om, hur statens järnvägar skola skötas i detta land. Men just detta förslag är ett ytterligare bevis för riktigheten av vad jag här sagt, nämligen i vilken riktning nämnden såsom sådan arbetar och i vilken riktning dess förslag gå, ty detta förslag är sannerligen så kemiskt rent från allt som möjligen skulle kunna med en mycket härfin tolkning betecknas såsom något socialistiskt, att förhållandet är det motsatta. Jag vill icke säga, att det ligger något socialistiskt i det sätt, på vilket statens järnvägar nu skötes, men i alla fall är det icke en renodlad kapitalistisk statsdrift utan en statsdrift där det privatkapitalistiska intresset och dess riktlinjer för affärsverksamhet åtminstone är något litet kringskuret. Socialiseringsnämnden däremot har i sitt förslag klart och tydligt knäsat den rent privata företagsamheten efter kapitalistiska former såsom den norm, efter vilken även statens verksamhet skulle drivas. Det är tydligt och klart! Därefter skola vi väl icke tala om, att nämnden eller dess arbete har något med socialism att göra annat än i den bemärkelse, som herr Vennersten i dag här vidrört.

Herr Möller talade också om, att tillmötesgåendet mot den borgerliga kritiken av statsföretagens skötsel, som han nämnde, dock var något, som var nyttigt. Det förefaller mig — om man åtminstone vill vara objektiv inom nämnden — att man icke skall inskränka sig bara till att uppvisa den nuvarande statsverksamhetens brister, utan såsom en bakgrund till det, som man anser sig arbeta för, nämligen en mera utvecklad socialisering av produktionsmedlen, skulle man väl minst lika mycket sysselsätta sig med den enskilda, privata företagsamhetens brister såsom de nu komma till synes dagligen i vårt land. Jag har emellertid icke tyckt mig märka, att nämnden i någon högre grad sysselsatt sig med detta och vid sådant förhållande kan det icke bli tal om vilka intressen denna nämnd och dess arbete tjänar här i vårt land.

Det skulle, som sagt var, icke falla mig in ett ögonblick att här önska, att denna nämnd vare sig omedelbart eller inom två år skulle avbryta sitt arbete, ty jag anser, att den har den uppgiften att fylla, som jag förut sade, att påvisa, att det icke går så där lekande lätt som man här på vissa håll synes ibilla sig, att genom en kungl. kommitté utreda, hur vi så där en vacker dag skola kunna åka över ifrån det privatkapitalistiska samhällsspåret in på det socialistiska. Det är en så viktig uppgift att få detta fastställt, att jag anser, att denna nämnd gärna kan få fortsätta med sitt arbete nu, då dess arbete icke längre är av skadlig beskaffenhet, ty numera har nog arbetareklassen klart för sig, att det icke blir genom socialiseringsnämndens medverkan som vi få till stånd en socialisering av detta samhälle, om vi någon gång få en sådan.

Uteslutande på grund av dessa skäl ber jag, herr talman, få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Nilsson, Petrus: Herr talman! Vid åtskilliga tillfällen har inom riksdagen påpekats de höga kostnader, som socialiseringsnämnden åsamkat statsverket. Jag befinner mig bland dem, som icke hoppats på något vidare praktiskt resultat av denna verksamhet. Vi ha emellertid ändå icke velat på något sätt hindra nämnden i dess arbete, för att det icke sedan skulle sägas, att de, som till äventyrs hade en annan mening, icke velat låta nämnden fullfölja detsamma och framlägga sitt förslag. Men då nu nämndens verksamhet fortgått under i det närmaste sju år och då riksdagen nu har att taga ställning till frågan på grund av motion i ärendet, kan man ju icke undgå att ge tillkänna sin mening.

De föregående talarna hava skärskådat frågan från såväl principiell som praktisk synpunkt. Jag skall för min del icke ingå på den förstnämnda synpunkten ty med de åsikter, jag har, anser jag, att detta är mig fullkomligt ovidkommande, utan jag skall snarare söka bedöma den av de utredningar, som nämnden utfört och de praktiska resultat, som dessa kunna leda till.

I det avseendet må man väl säga, att resultatet efter sju års arbete är tämligen magert. Och man kan förstå att förväntningarna så småningom börjat svalna även bland dem, som hoppats åtskilligt av denna nämnd och som omfatta den mening, som socialdemokraterna företräda. Jag kan därför icke anse att, därest man söker bidraga till att denna utredning begränsas så, att den kan bli färdig inom överskådlig tid, man därigenom intager en ståndpunkt, som kan sägas innebära ett försök att sätta krokben för socialiseringsnämnden. Den tanken vare åtminstone mig fjärran. Men jag anser, att nämnden med hänsyn till tiden bör begränsa sin verksamhet så, att man har utsikt att någon gång vänta ett positivt förslag eller att utredningen en gång blir slutförd. För min del tror jag icke, att såsom resultat av detta arbete kan framläggas någon plan för samhällets socialisering, ty samhället är stätt under ständig utveckling. Det kan sålunda ifråga-

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

sättas, om nämndens arbete någonsin kan avslutas, ty den gren, som nämnden först undersökt och utrett, är mogen att börja undersökas om igen, när man slutat allt det andra. Teorier komma nog till korta, endast livets träd är grönt.

Vi reservanter hava alltså endast velat ha en begränsning av den tid, inom vilken nämndens arbete skall vara avslutat.

Vi ha även undersökt, huruvida kostnaderna för nämndens arbete stå i proportion till dess arbetsresultat. Härvid har det i varje fall visat sig, att kostnaderna för detta arbete äro obetydligt högre än för andra kommittéutredningar. Kostnaderna för nämndens verksamhet böra därför kunna i någon mån begränsas. Detta får icke på något sätt fattas så, att vi nu vilja biträda motionärens mening att socialiseringsnämndens verksamhet skall avbrytas, utan endast så, att tidrymden liksom kostnaderna skall i någon mån begränsas, och att nämnden inom denna tidrymd må framkomma med vad den möjligen kan vilja föreslå.

Är det återigen fråga om, att vi skola ha en socialiseringsnämnd enligt den förste ärade talarens, herr Pers, mening, skulle väl nämnden bli permanent. Jag tror dock icke, att herr Möller vill instämma i den senare delen av herr Pers' anförande, där det sades, att nämndens uppgift delvis kommer att bli att visa massorna, att de icke ha något att vänta av socialiseringen. I det fallet tror jag inte att herrarna, som nu kommit till samma slutståndpunkt, kunna enas om premisserna. Från olika utgångspunkter kanske man kommer till i varje fall samma intetsägande resultat. Jag tror heller inte, att man på denna väg kan upphäva striden medborgarna emellan, eller den strid, som även kallas kampen för tillvaron. Den kommer nog att bestå även i framtiden.

Jag anser alltså, herr greve och talman, att det finns ganska starka skäl för ett bifall till reservanternas förslag. Nu har ju även finansministern utlovat, att han skall se till, i vad mån det går att göra besparingar, och då kan jag inte förstå, att om kammaren skulle bifalla vad reservanternas förslagit, den på något sätt skulle hindra vare sig finansministern att tillmäta tillräckligt anslag eller socialiseringsnämnden att fullfölja sin verksamhet.

Jag ber alltså, herr greve och talman, att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Herr Reuterskiöld: Herr greve och talman! Om man betraktar socialiseringsnämndens verksamhet sådan den är, så är det ju i själva verket ett vetenskapligt arbete som utföres. Det är inte ett vanligt kommittéarbete, som man ens kan tänka sig skall utmynna i några slags praktiska förslag. Det är under sådana förhållanden, så vitt jag ser, alls ingen orimlig tid, som åtgått för detta arbete. Man kan över huvud taget i det vetenskapliga arbetet icke få fram något på beställning inom viss tid. Man kan över huvud taget inte sätta en viss tid för detta arbete, utan om det verkligen skall bliva fullödigt, så måste det ha den tid, som det under arbetets fortgång visar sig nödvändigt att tillmäta detsamma. Under sådana förhållanden har jag svårt att följa vare sig utskottet eller reservanternas.

Reservanternas har jag svårt att följa därför att de begära en definitiv arbetsplan av beskaffenhet att kunna slutföras under loppet av de närmaste två åren. Mena reservanternas härmed, att tidsbegränsningen är definitiv, så blir ju arbetsplanen icke vetenskaplig, och då blir en arbetsplan tämligen liktydig med, att man lägger om arbetet på en helt annan bog än det nu föres. Men då frågar jag mig: Tjänar det något till, är det över huvud taget lämpligt att inrikta arbetet efter en sådan plan, om vilken vi ingenting veta och för vilken inga som helst direktiv äro givna i reservationen? Ligger däremot huvudvik-

ten på arbetsplanen och icke på tiden, så fruktar jag ännu mer att biträda detta förslag, ty om arbetsplanen fastställes på vetenskaplig grund, så binda vi oss till denna verksamhet för den tid, som arbetsplanens realiserande kräver, även om man från början tänkt sig den något mindre. Jag kan under dessa förhållanden omöjligt följa reservanterna i denna punkt. Vad beträffar den andra delen i reservationen, nämligen yrkandet om nedsättande av arvodena, har jag i viss mån varit benägen att följa reservanterna, men efter de påpekanden, som nu äro gjorda från statsrådsbanken, tror jag, att det finns vissa skäl att vara en smula betänksam, då det är obestridligt, enligt mitt förmenande, att de förutsättningar, under vilka arbetet är övertaget av de personer, som äro insatta i nämnden, icke gärna böra rubbas utan att man går in för en rubbning av hela arbetet.

Men jag kan ej heller följa utskottet, vars motivering synes mig sådan, att skillnaden mellan utskottsmajoritetens och reservanternas ståndpunkt i själva verket icke är så synnerligen stor, om man nämligen bara håller sig till ordalagen. Nu har jag i dag här hört två olika motiveringar för utskottsmajoritetens ståndpunkt, den ena från en ledamot av utskottet och den andra från en talare på västerbottens- och norrbottenslänsbanken, som ville yrka bifall till detta majoritetsförslag med en motivering, som i varje fall icke framträder i det skrivna betänkandet. De två motiveringarna äro ju tämligen diametralt motsatta varandra, och om man kan inlägga två så olika meningar i samma skrivelse eller samma beslut, så är jag mycket betänksam mot att biträda detta. Då vet ju ingen människa, om de, som rösta för utskottsförslaget, gå med de utskottsledamöter, som framfört en viss tolkning av motiveringen, eller om de följa talaren på västerbottens- och norrbottenslänsbanken, vars tolkning kan vara lika riktig. Jag för min del vill inte riskera sällskapet på någondera sidan, utan föredrar att själv söka tolka vad utskottets yttrande innebär.

Jag håller mig då till den punkt, där utskottet yttrar, att utskottet anser, att övertägande skäl tala för att utredningsarbetet bör fullföljas och att nämnden må sättas i tillfälle att avgiva definitiva förslag. Strax förut heter det, att utskottet tycker, att arbetet bör väsentligen inriktas på utredningar rörande det svenska samhället och dess produktionsförhållanden. Jag kan inte finna annat, än att i dessa direktiv liksom i reservanternas ligger också ett yrkande på omkastning av verksamheten. Om det är ett fullt fritt vetenskapligt arbete, så får man icke förhindra nämnden att gå in på till exempel sådana problem som det ryska. Man får icke heller säga, att nämnden skall sättas i tillfälle att avge definitivt förslag, om man på förhand måste säga sig, att detta icke inom någon överskådlig tid kommer fram. Skall man göra den begränsningen — och det tycker jag är en begränsning även i majoritetens förslag — så synes det mig, som om man också är på väg att förvandla denna nämnd från det den nu är, en vetenskaplig studieinstitution, till något annat.

När jag då frågar mig, hur jag egentligen bör rösta och ställa ett eventuellt yrkande, så kan jag inte stanna vid annat än två alternativ. Det ena vore helt enkelt att låta det vara, som det är, utan några som helst vidare yrkanden — det är Kungl. Maj:t, som tillsatt nämnden och som dirigerar dess verksamhet och icke kamrarna — och det andra vore att bifalla motionen. Ett bifall till motionen innebär en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran att Kungl. Maj:t måtte upplösa socialiseringsnämnden. Det är en framställning, som riksdagen mycket väl kan göra till Kungl. Maj:t, det är en framställning som kan vara motiverad därav, att under den tid, som gått, har man allmänt fått klart för sig, vilken karaktär socialiseringsnämndens arbete har. Även om jag medger att socialiseringsnämndens vetenskapliga undersökningar ha givit ett resultat, som alls icke stöder socialismen eller socialdemokraterna, och även om jag däri finner något verkligt värdefullt — ehuruval jag icke hade tänkt,

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

att en verkligt vetenskaplig undersökning skulle ge något annat resultat — så kan jag ändå icke säga annat, än att därmed tror jag, att *man redan har vunnit allt det resultat, som socialiseringsnämnden över huvud taget kan ge.* Den har haft till uppgift att undersöka socialiseringens möjligheter i vissa eller i alla avseenden. Den har i viss utsträckning gjort det och resultatet är, som den ärade talaren på västerbottens- och norrbottenslänsbanken framhöll, alls icke i överensstämmelse med de intentioner eller de förhoppningar, som man kanske haft vid nämndens tillsättande. Jag tror icke, att det är någon som helst fara att avbryta en sådan verksamhet.

Det andra, som innehålles i motionen, är ett yrkande om nedsättning av anslaget till kommittéutredningar med det belopp, som eljest skulle erfordras för socialiseringsnämnden. Det är den enda effektiva vägen för en besparing. Jag kan inte föreställa mig, att departementschefen har något emot, att samtidigt med att man avskaffar hela nämnden, man också nedsätter det anslag, som erfordras för upprätthållande av en verksamhet, som man icke längre anser behöfelig. Det kan ju tyckas, som om det kanske vore litet bryskt, litet hastigt, att avbryta verksamheten så där med budgetårets utgång, men jag tillåter mig att stryka under, att om arbetet verkligen har den vetenskapliga karaktär, som jag hela tiden förutsatt, att det hittills haft, så bör det icke finnas något hinder för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel, t. ex. anslaget för utgivande av litterära verk eller annat, ställa medel till förfogande för utgivande i tryck av de undersökningar, som verkställas. De kunna sålunda mycket väl komma allmänheten tillgodo och bliva ett värdefullt bidrag till vår litteratur och vår kännedom om dessa förhållanden. Men att staten skall upprätthålla en särskild studiekommision för dessa frågor i den form, som hittills skett och med denna dubbla karaktär, realiter en vetenskaplig undersökningsinstitution, formaliter en kungl. kommitté med det syfte, som anges av namnet, är något, som jag tycker, att man icke längre bör vara med om, och därför herr greve och talman, tillåter jag mig att yrka bifall till motionen.

Herr **Kvarnzelius:** Herr greve och talman! Jag har blivit förekommen i denna fråga av tidigare talare, men ingenting i denna debatt har varit mera ägnat att framkalla förvåning än den siste ärade talarens anförande. Han säger, att det här är fråga om ett vetenskapligt arbete med ett visst värde uti, men slutar med att yrka bifall till ett förslag, som avser att avbryta detta arbete. Han förutsätter vidare att Kungl. Maj:t skall ha medel, varigenom detta vetenskapliga arbete kan fortsättas. Det var väl ungefär kontentan av professor Reuterskiölds anförande. Jag kan omöjligt följa den logik, som ligger bakom detsamma.

Det är ju så, att här finns i vårt land tusenden och åter tusenden, för vilka själva ordet socialisering likställs med inkörsporren till det tusenåriga riket. De leva i den förhoppningen, att ifall allt blir socialiserat i detta land, så äro alla svårigheter övervunna. För dem är icke problemet löst och står icke lika klart som för herr Winberg, som ju har klart för sig, att socialiseringen icke är framtidens ideal. Han vill säkerligen hellre expropriera utan ersättning. Men denna socialiseringsutredning som nu är igångsatt innebär på samma gång en upplysningsverksamhet rörande ett problem, som under så många år förts fram i den allmänna diskussionen. Det går icke att få ur en hel del medborgares sinne själva begreppet om, att socialiseringen är någonting för »oss arbetare». Ur den synpunkten måste jag säga, att det skulle vara i högsta grad oklokt och oriktigt att genom en åtgärd från riksdagens eller regeringens sida avbryta det utredningsarbete, som genom Kungl. Maj:ts försorg har igångsatts. Jag för min del anser, att det är mycket väl använda pengar, som man nedlägger på att låta frågan bli så klarlagd, att det framträder tydligt för alla

omöjligheten av att socialisera på det sättet, som massor av folket drömmer om, att det kan vara möjligt att göra. I längden tror jag överhuvud taget, att den säkraste grund man har att bygga på, då det gäller reformer av vilket slag som helst eller samhällets utveckling, är upplysningsverksamhet. Och detta är ett område så pass vidsträckt och så pass komplicerat, att det mycket väl förtjänar, att man offerar pengar på att få saken utredd. För att komma till rätta med många svåra samhällseliga problem fordras upplysning och åter upplysning, och sedan nu vårt svenska samhälle blivit så demokratiserat, som det är, är det en angelägenhet för samhället som sådant att så långt möjligt bereda alla sina medborgare så goda insikter som möjligt på alla de livets mångskiftande områden, som detta demokratiska samhälle har att verka i. Här föreligger ett område av samma natur och beskaffenhet. Jag har för min del bildat mig en uppfattning i detta fall; jag tror för min del överhuvud taget icke mycket på socialiseringen, jag tror mera på den enskilda verksamheten. Det kan hända att den fortgående upplysningen kan bibringa mig andra tankar, men tillsvidare delar jag herr Vennerstens uppfattning i själva denna kärnpunkt. Det hindrar icke att jag är ytterligt angelägen om att man på upplysningens och övertygelsens väg och icke genom den brutala makten försöker att bibringa denna uppfattning åt dessa tusenden och åter tusenden, som leva i ljuva förhoppningar om, att socialiseringen är framtidens ideal.

Ur dessa synpunkter skulle jag helst ha sett, att motionen hade blivit blankt avstyrkt utan någon som helst motivering. Emellertid hade man inom avdelningen kompromissat ihop en motivering, som åtminstone i någon mån skulle ge på hand, att det vore bra, om nämnden kunde skynda på ett grand och om den i övrigt icke ägnade sig åt att redogöra för de utländska förhållandena i den omfattning, som hittills varit fallet. Jag är icke så finkänslig som herr Reuterskiöld, att jag icke kan förlika mig med ett sådant uttalande, utan jag har accepterat, vad man inom avdelningen kommit överens om.

År 1909 avbröts ett visst utredningsarbete. Jag tycker, att den, som kunnat iakttaga, vilka svårigheter sedermera yppat sig att få till stånd ett utredningsarbete på det området, för honom borde spåren verka avskräckande. Enligt min mening avbröts år 1909 avtalslagstiftningskommitténs arbete utan grund. Om detta icke hade ägt rum, och om denna avtalslagstiftningskommitté följaktligen hade blivit i tillfälle att fortsätta sitt arbete, så hade vi på detta område i närvarande stund kanske icke befunnit oss i det läge, där vi nu befinna oss, utan vi hade måhända då haft en ganska god avtalslagstiftning. Visserligen är detta icke alldeles säkert, men om icke ett ingripande då ägt rum i denna utredning, är det mycket större sannolikhet för att vi skulle ha fått en dylik lagstiftning, än att denna överhuvud icke skulle ha kommit till.

Det förefaller mig alltså, att det är olämpligt att använda ett dylikt förfarande och i varje fall innebär motionen, sådan den här föreligger, en inbjudan till riksdagen att i förevarande ärende begå en liknande, mindre välbetänkt, åtgärd.

Det är på dessa grunder, som jag, herr greve och talman, anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sandler: Jag har, herr talman, begärt ordet allenast för att få framföra ett par synpunkter i anledning av herr Pers' anförande. Detta anförande var ju uppenbart förestavat av en avsikt att komma med en kritik, som kunde vara till gagn vid det fortsatta arbete, som enligt hans mening borde få äga rum utan att något direktiv gäves om avbrytande av socialiseringsnämndens undersökningar. Jag anser mig därför böra komma med en liten replik på de två kritiska anmärkningar, herr Pers framställde.

Den ena av dessa anmärkningar gällde de utländska undersökningarna. Det

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

var fråga särskilt om undersökningen av de engelska förhållandena, vilken icke förts fram längre än till år 1921. Den andra anmärkningen gällde skogsundersökningarna, som publicerats från socialiseringsnämndens sida.

Vad det första exemplet beträffar, så ger det anledning att fästa uppmärksamheten på, att naturligtvis har man här haft att välja mellan två olika metoder i arbetet, beträffande vilka skäl kunna anföras både för och emot, som jag inte skall försöka att rada upp här. Den ena metoden hade varit den, som, för att taga ett exempel, tull- och traktatkommittén använde, och som går ut på att dela upp arbetsuppgiften på många händer och samtidigt försöka föra fram den på bredden, så att arbetet på en gång avslutas. Då skulle på det sättet kunnat uppnås det resultat, att de olika utländska redogörelserna kunnat föreligga avslutade och färdiga vid samma tid. Men emot detta hade man att väga den ur detta arbetes synpunkt efter min mening alldeles uppenbara olägenheten, att nämnden såsom sådan icke kunnat på det önskvärda intima sättet deltaga i och följa det pågående undersökningsarbetet. Resultatet måste nu bli, att arbetet, då det icke kunnat läggas på bredden, i stället så att säga kommit att tänjas ut på längden, och att följaktligen vissa saker kommit att bli rätt så gamla, då man skolat tillgodogöra sig nämndens arbetsresultat. Vad det praktiska resultatet i detta fall angår, vågar jag tro, att olägenheterna emellertid icke kunna anses vara betydande. Herr Pers omnämde särskilt den engelska kolstrejken såsom något, som skulle visa olägenheterna i detta fall. För min del tror jag, att föga har ändrats av problemställningen i det engelska samhället genom vad som hänt under åren från och med 1921, och jag vågar därför alltjämt hysa den mening, att nämndens utredning är en god grundval, då det gäller att tillgodogöra sig erfarenheter från England.

Vad den andra anmärkningen beträffar, nämligen den, som avsåg skogsundersökningarna, vill jag för min del utan vidare säga, att jag tycker att socialiseringsnämnden har alla möjliga goda skäl att tillgodogöra sig den uppfattning, herr Pers här har fört fram, nämligen att man bör använda sig av riksskogstaxeringens resultat. Emellertid måste jag mot hans här framförda uppfattning, att man borde ha avvaktat riksskogstaxeringens fullbordan invända, att det ju faktiskt skulle betyda, att vi icke skulle kunna inom socialiseringsnämnden utföra *något* arbete på detta fundamentalt viktiga område, knappast något förberedande arbete ens under ännu några år framåt i tiden. Men det finns ett reellt och konkret skäl, som gjort, att man icke på det sättet kunde ställa sig avvaktande. Socialiseringsnämnden hade på det här området att skaffa sig en uppfattning om skötseln av statens skogar ävensom om skogshushållningen i allmänhet. Frågan om domänverkets organisation är särskilt aktuell. Det hade knappast varit riktigt försvarbart, om nämnden då hade resonerat som så: vi avvakta helt lugnt den pågående riksskogstaxeringen och taga upp den frågan först då dess resultat föreligger. För min del tror jag att just här, där olika synpunkter naturligtvis måste bryta sig mot varandra, funnits mycket goda skäl att förfara så som nämnden gjort, nämligen göra vad som göras kan och tillgodogöra sig riksskogstaxeringsarbetet allt efter som det fortskrider, varemot nämnden icke kunnat helt enkelt blott avvakta den tidpunkt, då detta arbete är färdigt, för igångsättande av sitt arbete.

Jag tror således, att just på de två punkter, där herr Pers framställde sina kritiska anmärkningar, har det funnits goda skäl att förfara så som nämnden gjort.

Jag skall icke ytterligare förlänga denna diskussion. Jag vill blott till sist i anledning av herr Winbergs anförande säga, då han har här låtit kammaren få kännedom om vad det var för sluga beräkningar, som lågo bakom socialiseringsnämndens tillsättande: vad gagnar oss nu all denna slughet, sedan herr Winberg i dag avslöjat oss!

Herr Möller: Herr talman! Jag nödgas ge herr Winberg en replik.

Han förklarade — jag vill tolka hans yttrande på det sättet, att det berodde på ett missförstånd — ty jag tror ju inte, att han inför kammaren skulle göra sig skyldig till en direkt förfalskning av vad undertecknad sagt — att jag meddelat kammaren, att socialiseringsnämndens uppgift var att lämna vapen i de borgerligas händer emot socialiseringen, och att hela utredningen i själva verket är lagd såsom ett tillmötesgående mot den borgerliga åskådningen. Jag vill då bara bringa i kammarens erinran vad det var som jag verkliga yttrade på denna punkt. Jag sade, att kritiken emot statens ekonomiska verksamhet rör sig med allmänna formler. Det kan endast vara nyttigt, om det blir konstaterat, hurudant driftresultatet t. ex. av statens järnvägar är och likalades hur den ekonomiska effektiviteten av statens skogsskötsel är. Om det verkligen visar sig, att detta ekonomiska resultat är så dåligt som man i regel på borgerligt håll gör gällande, då är det tydligt, att en utredning, som ådagalägger detta, lämnar vapen i händerna på den borgerliga åskådningen. Men om det däremot visar sig, att kritiken är i hög grad överdriven, och att resultatet av denna statsdrift i själva verket äro ganska försvarliga, så är ju därmed i varje fall ingen skada skedd. Då har man endast kommit sanningen litet klarare och säkrare på spåren. Detta var vad jag yttrade, och jag bestrider, att herr Winberg har rättighet att påstå, att jag med ett sådant yttrande skulle ha förklarat, att socialiseringsnämnden i själva verket bara är till för att lämna den borgerliga åskådningen vapen i händerna. Jag skall säga herr Winberg en sak: på socialdemokratiskt håll är man inte rädd för de järnhårda fakta, som en av herr Winbergs gudar eller rättare herr Winbergs gud, förmodar jag, talar om, när han gjorde en viss erfarenhet i Ryssland. Vi anse oss inte ha någon anledning att frukta sanningen, och därför må socialiseringsnämndens utredningar i och för sig ge vilket resultat som de vilja; det som är huvudsaken är, att de äro objektiva. Jag har ingen som helst anledning att på grund av den erfarenhet, jag hittills haft om utredningarnas resultat i socialiseringsnämnden hysa någon pessimism för den socialdemokratiska åskådningens räkning.

Herr Winberg: Ja, herr talman, jag behöver egentligen inte svara herr Möller, då han själv här har erkänt, att hans yttrande innebar, att nämndens arbete under vissa omständigheter skapade vapen i händerna på våra motståndare. Men då han sedan säger, att socialdemokraterna inte äro rädda för sanningen, skulle jag blott vilja fråga: vilka garantier ha vi, herr Möller, för att vad socialiseringsnämnden kommer med, alltid är den verkliga sanningen rörande socialiseringsspörsmålet?

Herr Pers: Herr talman! Jag vill blott i korthet säga, att min avsikt med omnämmandet av de engelska förhållandena var att påpeka de svårigheter, som socialiseringsnämnden måste arbeta med, svårigheter, som ligga däri, att händelserna alltjämt komma att korrigera vår uppfattning om dessa frågor. Man kan naturligtvis ha olika uppfattning om vad kolstrejken innebär för vår syn på de engelska förhållandena, men nog förefaller det mig, som om denna stora, utomordentligt stora strejk skall ha bringat ganska nya omständigheter i dagen i fråga om uppfattningen av de engelska förhållandena.

Vad beträffar de skogligen förhållandena här i Sverige, så vill jag säga, att min uppfattning är, att utredningen angående Sveriges enskilda skogar är av den beskaffenhet, att det skulle ha varit en förtjänst, om nämnden kunnat spara med den till dess riksskogstaxeringen med dess uppvisande av de faktiska förhållandena verkligen hade förelegat. Det ges uttalanden i dessa nämndens skrifter, som äro så pass tendentiösa, att hela framställningens värde därav

Om upplösning av socialiseringsnämnden.

(Forts.)

Om upplösning av socialiseringsnämnden.
(Forts.)

försvagas, och sådant är naturligtvis i alla fall till skada för utredningens värde och kvalitet.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende å den under behandling varande punkten yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) att det förslag skulle antagas, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen, samt 3:o) att kammaren skulle bifalla den i ämnet väckta motionen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herrar *Hallin* och *Vennersten* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits godkännande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 7 punkten 34, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkten 35.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 36.

Lades till handlingarna.

Punkterna 37 och 38.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades dessa, nr 106, 117 och 118 till bankoutskottet, nr 107 och 119 till statsutskottet samt nr 133, såvitt den avsåg pensions- och indragningsstaterna, till bankoutskottet, i vad den rörde nionde huvudtiteln, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Interpellation ang. Sveriges samarbete med internationella arbetsbyrån m. m.

Herr **Thorberg** erhöll på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet få framställa en interpellation rörande frågan om upprättande av en särskild delegation för handhavandet av Sveriges samarbete med internationella arbetsbyrån i Genève. En sådan delegation tillsattes den 19 november 1920 med uppgift »att i

samverkan med vederbörande ämbetsmyndigheter dels bevaka Sveriges intressen med avseende å det internationella socialpolitiska samarbetet och därvid särskilt förbereda Sveriges deltagande i internationella arbetsorganisationens konferenser, dels ock verka för ett gemensamt uppträdande utåt från de nordiska ländernas sida å det socialpolitiska området».

Emellertid blev denna delegation tyvärr, vågar jag säga, ett offer för den stora »kommittéslakten» 1922. Kungl. Maj:t beslöt nämligen den 24 november nämnda år att anmoda delegationen att upphöra med sin verksamhet från och med den 1 januari 1923. Man syntes dock inom regeringen hava varit tveksam om lämpligheten av denna åtgärd, ty det antecknades till statsrådsprotokollet, att Kungl. Maj:t senare skulle pröva på vilket sätt Sveriges samarbete med internationella arbetsorganisationen lämpligen borde omhänderhavas. Den 17 januari 1923 uppdrogs det åt socialstyrelsen att övertaga de uppgifter, som ålegat delegationen, och styrelsen innehar fortfarande uppdraget. Denna anordning har dock visat sig icke vara tillfredsställande.

Det åligger det organ, som har samarbetet med internationella arbetsbyråer om hand, dels att förbereda deltagandet i de internationella arbetskonferenserna och dels att ombesörja ett ständigt pågående utbyte av trycksaker. I denna verksamhet nödgas dock flera ämbetsverk än socialstyrelsen delta. De frågor, som bliva föremål för behandling vid internationella arbetsorganisationens årskonferenser, beröra nämligen frågor, som här i Sverige skola handläggas inom flera olika ämbetsverk. Sålunda falla vissa frågor under socialstyrelsen, andra under arbetsrådet, pensionsstyrelsen, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, medicinalstyrelsen, statistiska centralbyrån, lantbruksstyrelsen, kommerskollegium etc. Då de ifrågavarande ämbetsverken sortera under skilda departement måste även flera sådana taga befattning med de ärenden, som behandlas av arbetsbyrån och de internationella arbetskonferenserna. Härav framgår ju klart, att det behövs ett centralorgan för att övervaka och sammanfatta behandlingen av de olika frågorna, men även att det ställer sig mycket svårt för ett ämbetsverk att tjänstgöra som ett sådant centralorgan. Den förberedande behandlingen av vissa vid arbetskonferenserna förekommande frågor har också inom departement, som i allmänhet ej har med dessa frågor att göra, varit så otillfredsställande, att ett återuppreparande därav helt enkelt ej kan få ske.

Men även ur andra synpunkter är den nuvarande anordningen icke ändamålsenlig. Inom den särskilda delegationen voro arbetsgivarnas och arbetarnas huvudorganisationer representerade och kunde från början delta i frågornas behandling. Därjämte inkallades till delegationens sammanträden representanter för de av föreliggande frågor direkt berörda arbetsgivarna och arbetarna samt de ämbetsverk, som hade att handlägga ärendena. Därigenom fingo såväl arbetarna som arbetsgivarna tillfälle att på ett tidigt stadium framföra sina synpunkter till ledning för ämbetsverkens och Kungl. Maj:ts ställningstagande i resp. frågor. Arbetsgivarnas och arbetarnas huvudorganisationer fingo även del av den ståndpunkt Kungl. Maj:t intagit till de frågor, som skulle komma till behandling vid konferenserna. Även detta hade sin betydelse. Sverige representeras vid de internationella arbetskonferenserna av fyra av Kungl. Maj:t utsedda ombud. Ett av dessa ombud tillsattes efter förslag av svenska arbetsgivareföreningen och ett ombud efter förslag av landsorganisationen. Det har nu inträffat, att de av Kungl. Maj:t på förslag av arbetare- och arbetsgivareorganisationerna utsedda ombuden ej fått kännedom om Kungl. Maj:ts ställning till föreliggande frågor förrän genom de vid konferensen i fransk eller engelsk text föreliggande handlingarna. Ett sådant förhållande är naturligtvis i högsta grad olämpligt.

Från internationella arbetsbyråer utsändas en mängd handlingar och utred-

*Interpellation
ang. Sveriges
samarbete med
internationella
arbetsbyråer
m. m.*

(Forts.)

*Interpellation
ang. Sveriges
samarbete med
internationella
arbetsbyrå
m. m.*

(Forts.)

ningsarbeten, som i större utsträckning borde tillgodogöras för svensk publik. Detta kan ej ske annat än genom översättning helt eller i sammandrag av den litteratur, som av arbetsbyrån utgives i fransk och engelsk text. En för samarbete med arbetsbyrån särskilt tillsatt delegation synes mig kunna genom en därför lämplig tjänsteman även ombesörja denna del av arbetet.

Av kungl. utrikesdepartementet utgives årligen en blå bok om Nationernas förbunds råds verksamhet och om de årliga förbunds församlingarnas arbete. Kungl. socialdepartementet utger däremot icke någon sådan årlig redogörelse för internationella arbetsbyråns och de internationella arbetskonferensernas, såvitt jag kan förstå, minst lika viktiga och i nationernas inre politik ingripande verksamhet. Härutinnan synes mig en rättelse böra komma till stånd.

För att fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på de av mig nu anförda förhållandena, hemställde landssekreteriatet i skrivelse till Konungen den 10 oktober 1925, dels om tillsättandet av en särskild delegation för handhavande av Sveriges samarbete med internationella arbetsorganisationen i Genève och dels om utgivande av årliga redogörelser över internationella arbetsbyråns verksamhet och om de årliga internationella arbetskonferenserna. Den förstnämnda av dessa framställningar har varit remitterad till socialstyrelsen, som i utlåtan- de redan den 5 juni 1926 tillstyrkt tillsättandet av en delegation för Sveriges samarbete med internationella arbetsbyrån. Var landssekreteriatets framställ- ning om utgivande av årliga redogörelser om internationella arbetsorganisatio- nens verksamhet hamnat, har jag mig däremot ej bekant.

Då det från regeringens sida trots vederbörande ämbetsverks tillstyrkande utlåtan- de den 5 juni förlidet år ej synes ha företagits någon åtgärd för att på ett tillfredsställande sätt ordna de av mig omtalade frågorna, vågar jag härmed till statsrådet och chefen för kungl. socialdepartementet framställa följande frågor:

1) Har statsrådet uppmärksammat den av landssekreteriatet den 10 okto- ber 1925 gjorda och av socialstyrelsen den 5 juni 1926 tillstyrkta hemställan om tillsättandet av en särskild delegation för handhavande av Sveriges sam- arbete med internationella arbetsorganisationen, och ämnar statsrådet i så fall vidtaga åtgärder för tillsättandet av en sådan delegation?

2) Därest statsrådet besvarar denna fråga jakande, kan man då förvänta att Kungl. Maj:t kommer att tillsätta en delegation för handhavande av Sveriges samarbete med internationella arbetsorganisationen inom sådan tid, att delega- tionen kan sammanträda före den internationella arbetskonferensens samman- träde innevarande år?

3) Har statsrådet uppmärksammat landssekreteriatets hemställan den 10 oktober 1925 om utgivande av årliga redogörelser om internationella arbets- byråns verksamhet och om de årliga arbetskonferenserna och är det i så fall statsrådets avsikt att företaga åtgärder för att dylika årsredogörelser må kom- ma att utgivas från och med innevarande år och att därvid fogas redogörelser för arbetsorganisationens verksamhet under gångna år?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till avlönings- reglemente för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställnings- havare på aktiv stat m. fl. vid försvarsväsendet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 18, i anledning av väckt motion om personligt lönetillägg åt majoren J. G. H. Schmiterlöw;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i grunderna för förvaltningen av den i 19 § av lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete omförmälda fond m. m.;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående restitution i visst fall av för mycket erlagd arvsskatt;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av kronans rätt till danaarv efter hemmansägaren Nils Peter Svensson från Ullevi;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till fonden för räntefria studielån; samt

nr 23, i anledning av väckt motion om understöd åt avlidne linjearbetaren vid Trollhätte kraftverk E. G. M. Larssons efterlämnade änka Anna Karolina Larsson, född Ullman;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 4, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

nr 5, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning;

nr 6, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av emeritilöner för biskopar;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 och 3 §§ i lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om gäldande ur kyrkofonden i visst fall av pensionsavgift, belöpande å innehavare av prästerlig emeritilön;

nr 19, i anledning av väckt motion om pension åt förre tjänstemannen i riksdagens tryckeriexpedition C. H. Lallerstedts änka;

nr 20, i anledning av väckt motion angående vissa musiksergeanters pensionsförmåner;

nr 21, i anledning av väckt motion angående viss ändring i reglementet för statens pensionsanstalt;

nr 22, i anledning av väckt motion angående normerande bestämmelser rörande pension eller understöd åt äldre förmän och arbetare m. fl. vid statens företag; samt

nr 23, i anledning av väckt motion angående förbättring genom statens medverkan av pensioner utav äldre typ till änkor efter befattningshavare i statens tjänst; ävensom

första lagutskottets utlåtande nr 12, i anledning av återremiss av första lagutskottets utlåtande nr 11 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.47 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 25 februari.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Herr statsrådet *Thyrén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 130, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 § första stycket andra punkten i lagen den 18 juni 1925 angående förbud i vissa fall för bolag och förening att förvärva fast egendom m. m.; samt
nr 131, med förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 4 § vattenlagen.

Herr statsrådet *Meurling* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 144, angående vissa inrikes postavgifter;
nr 154, angående avskrivning av viss del av statslån till Slite—Roma järnvägsaktiebolag m. m.; samt
nr 161, angående förvärvande för statens räkning av den Dala—Hälsinglands nya järnvägsaktiebolag tillhöriga järnvägen mellan Orsa och Bollnäs m. m.

Herr statsrådet *Pettersson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 137, angående vanförestalt i Härnösand;
nr 140, angående anslag till sjuktransporter med flygplan;
nr 147, angående pension åt f. d. länsnotarien E. O. F. Forssgren; samt
nr 152, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa beslut, som fattats av den internationella arbetsorganisationens konferens vid dess nionde sammanträde i Genève år 1926.

Herr statsrådet *Hellström* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 156, angående anvisande av ett statens skogsutdikningsanslag;
nr 157, angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk;
nr 158, angående ökat anslag för vissa byggnadsarbeten vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet m. m.; samt
nr 159, angående avsättande till nationalpark av visst område av Kronoparken Norra Kvill i Kalmar län.

Herr statsrådet *Almkvist* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:
nr 115, angående vissa ändringar i löne- och pensionsbestämmelserna för lärarpersonalen vid statens skolköksseminarium och hushållsskola;
nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m.;
nr 124, angående delaktighet i statens pensionsanstalt för överläkare vid vissa statsunderstödda kustsanatorier samt för vissa dövstumpräster;
nr 125, angående pension åt föreståndaren för arkivdepån i Visby O. V. Wennersten m. m.;

nr 132, angående nybyggnad för fysikalisk-kemiska laboratoriet vid universitetet i Uppsala;

nr 141, med förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under ecklesiastikåret 1927—1928 åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster;

nr 142, med förslag till grunder för dyrtidstillägg under ecklesiastikåret 1927—1928 åt dels kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat samt åt kontraktsprostar och vissa extra ordinarie präster, dels ock innehavare av prästerliga emeritlöner; ävensom

nr 146, med förslag till lag om ändrad lydelse av 19, 20 och 21 §§ i lagen den 9 december 1910 (nr 141, sid. 27) om reglering av prästerskapets avlöning.

Herr statsrådet *Rosén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 126, angående bestridande av kostnaderna för anläggning av en brännolja-cistern vid flottans station i Karlskrona;

nr 127, angående befrielse för styckjunkaren i Göta artilleriregemente A. U. Olsson från viss ersättningskyldighet;

nr 128, angående pension å allmänna indragningsstaten åt förre timlönaren O. G. Johansson;

nr 129, angående pensionsförbättring åt verkmästaren K. G. H. Sjöberg;

nr 135, angående pensionering av vissa i försvarsväsendets tjänst anställda eller förut anställda personer;

nr 136, angående pension eller understöd åt efterlevande till vissa i försvarsväsendets tjänst anställda personer m. fl.;

nr 138, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Härnösands stad;

nr 139, angående anslag för uppförande av hangarbyggnad m. m. för ett sjuktransportaeroplan;

nr 145, angående ersättningsbyggnad för flottan; samt

nr 151, angående bidrag till uppvärmning av det s. k. kungshuset i Karlskrona.

Herr statsrådet *Lyberg* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 102, med förslag till kommunalskattelag m. m.;

nr 103, med förslag till förordning om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt;

nr 104, med förslag till förordningar om kommunal progressivskatt och om utjämningskatt;

nr 105, med förslag till lag om skogsaccis;

nr 134, med förslag till förordning om skatt vid utskiftning av aktiebolags och solidariska bankbolags tillgångar;

nr 143, med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 och 6 §§ i lagen den 11 oktober 1907 (nr 85) angående civila tjänst innehavares rätt till pension m. m.;

nr 148, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat;

nr 150, om vissa ändringar i förordningen den 26 juli 1926 (nr 382) angående utförelsebevis för råg och vete; samt

nr 160, om viss ändring i förordningen den 13 december 1912 (nr 355) angående tullrestitution i vissa fall vid återutförelse av utländsk vara.

Justerades protokollen för den 19 och den 20 innevarande månad.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Beträffande de nyss avlämnade propositionerna rörande kommunalskattefrågor och därmed sammanhängande ämnen får jag hemställa, att denna kammare måtte för sin del besluta, att ett särskilt utskott, bestående av tjugufyra ledamöter, tolv från vardera kammaren, skall tillsättas för behandling av ej mindre Kungl. Maj:ts propositioner nr 102, 103, 104, 105, 134 och 146 än även de ytterligare framställningar, som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i omedelbart sammanhang därmed stående frågor, och att andra kammaren inbjudes att i detta beslut förena sig med första kammaren.

Om första kammaren bifaller detta förslag och andra kammaren biträder det sålunda fattade beslutet, hemställer jag även, att första kammaren behagade besluta att utse tolv suppleanter för sina ledamöter i ifrågavarande utskott.

Vad herr förste vice talmannen sålunda hemställt bifölls.

Ordet gavs åter till herr **förste vice talmannen**, som anförde: Jag ber vidare få hemställa, att kammaren behagade för sin del besluta, att ett särskilt utskott, nr 2, bestående av tjugufyra ledamöter, tolv från vardera kammaren, skall tillsättas för behandling av ej mindre Kungl. Maj:ts proposition nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m., än även de ytterligare framställningar, som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i detta ämne eller andra i omedelbart sammanhang därmed stående frågor, och att andra kammaren inbjudes att förena sig med första kammaren jämväl i detta beslut.

Under förutsättning, att sådant särskilt utskott kommer till stånd, får jag hemställa, att denna kammare måtte besluta att utse tolv suppleanter för sina ledamöter i det tilltänkta utskottet.

Härtili lämnade kammaren sitt bifall.

Två protokollsutdrag, innefattande ifrågavarande båda inbjudningar, justerades och avsändes till andra kammaren.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 43, till Konungen i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar.

Vid föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag nr 164, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående fortsättningsskolornas centralisering inom de olika skoldistrikten, beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt första tillfälliga utskott.

Föredrogos men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 17—23, bankoutskottets utlåtanden nr 4—6 och 16—23 samt första lagutskottets utlåtande nr 12.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner blevo propositionerna nr 102—105, 116, 134, 138, 145 och 146 på begäran bordlagda, varemot de övriga nu hänvisades, nr 115, 126, 127, 132, 137, 139—142, 151, 154 och 161 till statsutskottet, nr 124, 125, 128, 129, 135, 136, 143 och 147 till bankoutskottet, nr 130, 131 och 152 till behandling av lagutskott, nr 144, 148, 150 och 160 till bevillningsutskottet samt nr 156—159 till jordbruksutskottet.

Anmälades och bordlades andra lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser i fråga om ersättning till expropriationsnämnd;

nr 4, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område; samt

nr 5, i anledning av väckt motion om beredande åt väghållningsdistrikt av viss rätt till expropriation för allmän vägs underhåll.

Justerades ytterligare protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.01 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.
